"زەلکاو!"

نووسینی: سیروان کاوسی

ڕێکەوتی: 20/4/2018

لەجیاتی سەرەتا

"زەلکاو"، بە ئینگلیزی **"The Swamp"**، بە فارسی **"باتلاق"** و بە عەرەبی **"المستنقع"**،ی پێدەڵێن. بە شوێن و جێگەیەک دەگوترێ، ئاو و قوڕ و لیتەوقەوزەی زۆر لەنێو قووڵکەیەک تێکەڵ دەبن و دەبێت بە شوێنێکی مەترسیدار و هەر گیانلەبەرێ تێیکەوێ، بەرەو بن رایدەکێشێ، ئەگەر نوقمی نەکا و، نەیخنکێنێ، ئەوا تێیدا دەچەقێ و هەر بزاڤ و جووڵەیەکی بچووکیش بکات بۆ خۆدەربازکردنی، دەبێتە هۆی زیاتر رۆچوونی. مەگەر ئەوەی هێزێکی وا بداتە بەر خۆی دەرەقەتی هێزی راکێشانی زەلکاوەکە بێ و، خۆی لەدەستی رزگار بکات.

خەباتی گەلی کورد لەماوەی حەفتاساڵی رابردوو بەملاوە، بەهۆی ئەو ئاستەنگە گەورانەی لەلایەن سیاسەتکار و لایەنەکانی سیاسیی کورد خۆیەوە هاتووەتەسەرریی، زەلکاوێکی سیاسیی گەورەی بەپانتایی هەموو خاکی کوردستان بۆ کورد سازکردووە و، ناسنامە و هەبوونی لێ شێوواندووە و، بەرەورووی چارەنووسێکی نادیاری کردووە. "زەلکاو، زۆر ناپەرژێتە سەر دنیای دەرەوە و، چواردەوری و، ئەو دیاردانە دەخاتەڕوو کە لەئالیی نێوخۆوە هۆکارن لەوەی کورد بەهەموو لایەن و پێکهاتەکانییەوە، دەستی هەبووە لە دروستکردنی زەلکاوەکەدا.

زەلکاو، چەن دڵۆپێکە لە زەریا و، چەن لاپەڕەیەکە لە پەرتۆکێکی گەورە و، شرۆڤە و لێکدانەوەیەکی هەژارانەیە بۆ پێشاندانی ئەو لایەنە نێوخۆییانەی تاکوو ئێستێ بەهەر هۆیەکەوە نووسەر و لێکۆڵەری کورد کەمتر ئاوریان لێداوەتەوە. بە هەڵدانەوەی لاپەڕەکانی مێژووی حەفاساڵی حیزب ولایەنەکانی سیاسیی کوردستان، جگە لە ناوی "زەلکاو"، چ ناوێکی دیکەم بە شیاو و گەنجاونەزانی پڕبەپێست وتەواوکەری ئەو کارەساتە گەورانەبێت کورد بۆ تووناکردنی خۆی و، لەنیوبردنی پرسی مرۆڤی و نەتەوەیی خۆی دروستیکردووە.

لەهێندێک بڕگە و کۆپلەدا لەوانەیە خوێنەرەوە، هەست بە دابران و لادان لە ناوەرۆکی بابەتەکە بکات، بەڵام کۆی ئەو بابەتەجیاوازانە گرێدراوی کێشە و ئاڵۆزییە درووسکراوەکەی دەستی خۆیین و، پێکەوە ئەم دۆخە سیاسییەی ئیمڕۆکەی کوردستانیان خولقاندووە و، جیا لەیەک نین.

بەو هیوایەی خزمەتێکی بچووکی راستی و بیری بەرزی نەتەوەییم کردبێت!

هێشتا حەفتەیەک بەسەر کۆچیدوایی **مامجەلال تاڵەبانی** سیاسەتکاری ناسراوی کورد و سەرۆکی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان تێنەپەڕیبوو، نەناسراوترین ئەندامی بنەماڵەکەی کە ناوی **"باڤڵ"** ە و، کوڕی گەورەی کۆچکردوو تاڵەبانییە، لە شەووڕۆژێکدا ناوی کەوتە ناوانەوە و، کورد گوتەنی: **"لە پڕێ بوو بە کوڕێ!".** باڤڵ بە پشتیوانیی دایکی و خزمانی نزیکی، دوور لە چاوی بەشێ لە ئەندامانی سەرکردەیەتیی حیزبەکەیان و، جەماوەری کوردستان، زۆر وەستایانە و بە نەپەنی، بەپێی ڕێککەوتنی پێشووتریان لە گەڵ ڕژێمی کۆماری ئیسلامیی ئێران و، ڕژێمی عێراق و بەئاگاداربوون و ڕەزامەندیی ڕژێمی ترکیا، ڕێککەوتبوون، نەهێڵن پلان و نەخشەی مەسعوود بارزانی کە ڕاگەیاندنی سەربەخۆییە لەباشووری کوردستان، بێتەدی و، هەموو ناوچەکانی بندەسەڵاتی یەکێتیی ڕادەستی سوپا و هێزەمیلیشیاکانی عێراق بکەن، هاوکاریش بن لەوەی دەسەڵاتی هەولێریش نەمێنێ و، چوارچێوەی سنووری عێراق بکەوێتەوە دەستی دەوڵەت و سوپای عێراقەوە. کاربەدەستانی عێراقیش پاداشی ئەم خزمەتە کەموێنە مێژووییە، بەوە بدەنەوە، هەرێمێکی تازە لە سێ پارێزگەی **هەڵەبجە و کەرکووک و سلێمانی** دروستبکرێ و، بەڕێوەبەرێتییەکەشی بدرێتەدەستی "باڤڵ" و، ئەندامانی دیکەی بنەماڵەی **برایم ئەحمەد/ تاڵەبانی**.، ئیتر ئەمە بێگوێدانە تاسەباربوونی لایەنگرانی حیزبەکەیان بۆ کۆچیدوایی مامجەلال، لەلایەکی دیکەشەوە، هێشتا کۆمەڵگەی کوردەواریی سەرقاڵی شایی سەرکەوتنی ڕاپرسیی سەربەخۆیی کوردستان بوون، لە شەوی **16/10/2017** دەیانهەزار هێزی ئێران و عێراق ڕژانە نێو **کەرکووک و خانەقین** و، لەلایەن یەکێتییەوە هەزاران کیلۆمتر خاکی کوردستانیان ڕادەستکرا، کە لەم چەن ساڵەی ڕابردوودا بەخوێنی ڕۆڵەی کورد ڕزگارکرابوون.

سەردێر و ناوەڕۆکی ئەم وتارە بە هیچ چەشنێک بەواتای سووکایەتیکردن بە "باڤڵ تاڵەبانی" نییە و، لە لاپەڕەکانی خوارووتردا خوێنەرەوە بۆی ڕووندەبێتەوە **"باڤڵ"** وەک کوڕەگەورەی سەرکۆماری پێشووی عێراق و، خانمی یەکەمی پێشووی عێراق هەرچییەکی کردبێت، بە موو لە بیروباوەڕی باپیری **(برایم ئەحمەد)** و **"مامجەلال"**ی باوکی لاینەداوە. کێشەکە لێرەدا، پێوەندییەکی ڕاستەوخۆی هەیە بە ئاستی بیرکردنەوە و تێرادیویی جەماوەری کوردستان، نەک هەر هەڵسەنگاندنێکی بابەتانە و زانستانەیان لەبارەی سەرکردەکانی خۆیانەوە نییە، بەڵکوو بەهۆی نزمبوونی ئاستی هۆشیاری نەتەوەیی لەنێو کورد بەگشتیی، ڕەنج و قوربانیدان و ماڵوێرانی و کۆمەڵکوژکردن و کۆچوڕەوپێکردنی، لەلایەن کۆمەڵێک کوردی هەلپەرستی بەناو سەرکردەوە، خراوەتە خزمەتی ئامانج و بەرژەوەندی کەسی و حیزبی و بنەماڵە و، دەستەودایرەی حیزبییەوە. بەرهەمی ڕەنج و قوربانیدانی خەڵک لەلایەن سەرکردەکانییەوە، بەشکست و نەهامەتی، یان بە خۆڕێخستن و سازان لەگەڵ داگیرکەران بڕاوەتەوە. ئەمەش وایکردووە دوای سەت ساڵ و دوای ڕوودانی دەیان کارەساتی گەورە گەورە، بزووتنەوەی ڕزگاریخوازیی کورد، لەو زەلکاوەی تێیکەوتووە،

بەچەقبەستووییەوە بمێنێتەوە و، نەتوانێ یەک هەنگاو بۆ پێشەوە هەڵگرێت. سەرکردەکانیشی، دوای هەموو کارەساتێک، بەجلوبەرگی تازە و نێوی تازە و ڕێخستنی فشەکوردایەتی و دروشمی ئاگرین و توند و خەڵکخڵەتێن، هاتوونەتەوە مەیدان و، سواری چارەنووسی کورد بوونەتەوە.

لەبارەی هەردوو بنەماڵەی تاڵەبانی و برایم ئەحمەد، جگە لە پێوەندیی خێزانیی، هەروەها دەیان ساڵیشە پێوەندییەکی توندوتۆڵ و نەپساوەی سیاسیی لەنێویاندا هەبووە و هەردوولایان لەژێر کاریگەریی هزرورامانی سیاسیی گەورەی بنەماڵە **(برایم ئەحمەد)** پێگەیشتوون و، بەدرێژایی دەیان ساڵ خەباتی سیاسیی، لەڕێبازەکەی وی لایاننەداوە. ئامانج و ستراتیژی سیاسیی ئەم ببەماڵەیە، بەدەستەوەگرتنی گۆڕەپانی سیاسیی کوردستان بووە لەچوارچێوەی سنوور و جۆگرافیای سیاسیی عێراقدا. هەموو کاتێ خۆیان بەعێراقی زانیوە و دەزانن و، ڕۆژێ لەڕۆژان بۆ سەربەخۆیی کوردستان هەوڵیاننەداوە. لەم ڕوانینە سیاسییەشەوە بووە کە بەهەموو شێوەیەک تێکۆشیون لەچوارچێوەی عێراقدا گۆڕەپانی سیاسیی کوردستان بخەنە ژێردەستی خۆیان.

بۆ چوونە نێو کاکڵی باسەکەوە، لێرەدا سەرنجتان بۆ ڕاوبۆچوونی برایم ئەحمەد ڕادەکێشم کە 60 ساڵ لەمەوبەر و لەمانگی ئابی ساڵی 1958 لەدیمانەیەکی تەلەفزیۆنی بۆ **میشل عەفلەق** دامەزرێنەر و سکرتێری حیزبی بەعس لە گەڵ برایم ئەحمەد ڕێکخرابوو.

برایم ئەحمەد لەو دیمانەیەدا لەبەرچاوی هەزاران بینەری عەرەب و کوردەوە دەڵێ: **"ئەو وەکیەکی و هاوبەشییەی ڕۆڵەکانی کورد و عەرەب هەڵیانبژاردووە، تازە نییە و، باووباپیرانمان ئەم هاوبەشییەیان بۆ هەڵبژاردووین. باپیرانمان لە چاخ و سەدە جۆربەجۆرەکانی مێژوودا شانبەشانی یەک بەرگرییان لەم وڵاتە لە عێراق کرد. برا کوردەکانتان شانازیی بە ڕاپەڕینی ناسیۆنالیستانەی عەرەبەوە دەکەن، لە خەباتە ڕزگاریخوازانەکەیدا و، دڵنیاین هەر هەنگاوێک کە عەرەب بینێ بەرەو یەکگرتن و یەکیتیی عەرەبی و گەشەپێدانی هێزی عەرەب، دەبێتە خێروبێر و دەڕژێ بەسەر کورد دا!"**.

برایم ئەحمەد لەکاتێکدا ئەم قسەیدەکرد، کە خۆی و گەلی کورد و عەرەبی ئەوکاتی عێراق دەیانزانی، عێراق وەک ڕژێم و دەولەت لەسەر دەستی **ئینگلیز لەساڵی 1930 دامەزراوە. ساڵی 1925 کۆمەڵەی گەلان (عصبةالامم) بەهۆی ناڕەزایەتیی جەماوەری کوردستان، ناچارکرا لە باشووری کوردستان ڕاپرسیی ئەنجامبدات، شاری سلێمانی و کەرکووک دەنگیاندا بۆ سەربەخۆیی کوردستان، شاری هەولێر و مووسڵیش دەنگیاندا بۆ دامەزرانی عێراق، بەمەرجێ کوردیش دەوڵەتی خۆی هەبێت! ئەوجا بەڕێز برایم ئەحمەد لەبواری مێژوو و**

سیاسەتدا کەسێکی شارەزابوو، زۆر باشدەیزانی خێروبێری عەرەب بەدرێژایی مێژوو بۆ کورد چ بووە!

دوای شۆرشەکەی **ژنەڕاڵ عەبدولکەریم قاسم لەساڵی 1958 و رووخانی رژێمی پاشایەتی و هێنانەسەرکاری رژێمێکی کۆماریی لەعێراق و، دەسپێکردنی شۆرشێکی سیاسی و کۆمەڵایەتیی لە عێراق و لاکردنەوە لە کورد وەک دوو نەتەوە و پێکهاتەی سەرەکیی لە دەستووی تازەی عێراق، ژنەراڵ مستەفا بارزانیی** بڕیاریدا لە یەکێتیی سۆڤێتەوە بگەڕێتەوە بۆ کوردستان. ئەگەرچی بارزانیی زیاتر لە یانزەساڵ لە کوردستانەوە دوور بوو، بەڵام لەنێو کورددا بەکەسایەتییەکی سیاسی و نەتەوەیی ناوپڕۆییبوو، لەئاستی ناوچەکەش ناسراوبوو. کاتی گەڕانەوەی لە سۆڤێتەوە بۆ عێراق و کوردستان لەپێشدا چووە ولاتی **میسر** و **جەمال عەبدولناسر** خۆی چووە پێشوازی.

ساڵی 2004ی زایینیی وتووێژێکم لە گەڵ زانا و نیشتمانپەروەر **مامۆستا محەممەد شەیدا** ئەنجامدا کە لە **گۆڤاری کۆنگرە لە ژمارەکانی 30 و 31 و 32** بڵاوکرایەوە و لەسەر سایتی کۆنگرە ماوە و، خوێنەرەوە دەتوانێ دەقی وتووێژەکە لەو ژمارانەدا بخوێنێتەوە. کاک شەیدا لەگەڵ دوو خوێندکاری دیکە بەناوی **هۆشیار بابان و محەممەد مەلا** لەساڵی 1957 دا وێژەری یەکەم رادیۆی کوردی بوون لە **قاهیرە**. لەبارەی گەرانەوەی مەلامستافا بارزانی لە سۆڤێتەوە بۆ کوردستان، لەپێشدادەچێتە وڵاتی میسر و، محەممەد شەیدا لەبارەی هاتنییەوە دەڵێ: "چەن رۆژێ بارزانی لە قاهیرە مایەوە. کاربەدەستانی حکوومەت و رۆژنامەنووس و کاناڵی تەلەفزیۆنی میسر چاوپێکەوتنیانکرد لەگەڵی. ئێمەش لە گەڵ ژمارەیەک لە کوردەکانی سەردەمی سەلاحەدینی ئەیووبی کە دانیشتووی وڵاتی میسرن، چووینە سەردانی. مەلا مستەفا ئاگاداریکردن تا لێرەیە وای پێباشە کوردەکان پارێزگاری لێبکەن. دوو دەمانچەیان هێنا، یەکیانی دا بە من (محەممەد شەیدا) و ئەویتریشی دا بە هۆشیار بابان. ئێمە هەردووکمان چەن رۆژێ لە زانستگە پشوومان وەرگرتبوو. لەڕۆژی گەڕانەوەی بارزانی بۆ عێراق و کوردستان، لە فرۆکەخانەی قاهیرە، جگە لە کوردەکانی دانیشتووی میسر، باڵوێزی زۆربەی وڵاتان و کاربەدەستانی میسر و، باڵوێزی سۆڤێت و هەروەها باڵوێز و فەرمانبەرەکانی باڵوێزخانەی عێراق ئامادەی بەڕێکردنی بوون. ئێمەش بە موزیک و خوێندنی سروودی "ئەی رەقیب" لەبەڕێکردنیدا بەشداریمانکرد ....!".

کاتی گەیشتنی بارزانی بۆ بەغدا ئەو پێشوازییە گەورە جەماوەرییەی کرالێی، پێشانیدا سەرەڕای دووربوونی لە کوردستان بۆ ماوەی یانزەساڵ (1958 -1947)، نێوبانگ و خۆشەویستییەکەی لە دلی خەڵکی کوردستاندا ماوە و لەبیر نەکراوە. لەبەر ئەوە برایم ئەحمەد و هاورێیانی بەزانینی ئەم راستییە، بەتەمابوون بەسەر پەیژەی نێوبانگ و کەسایەتیی بارزانیدا سەرکەون و، دەسەلات و سەرۆکایەتیی پارتی

دیمۆکرات بگرنەدەستی خۆیان. ئەو ناکۆکی و دووبەرەکییەی لەلایەن مەکتەب سیاسیی پارتی بەسەرۆکایەتیی برایم ئەحمەد لەدژی بارزانی سەریهەڵدا، تەنیا لەپێناوی دەسەڵاتدا بوو، چ پێوەندییەکی بە بیرورا و ئایدۆلۆژی جیاوازەوە نەبوو. برایم ئەحمەد و هاورێیانی زۆرباش لە بیروباوەڕی بارزانیی ئاگاداربوون و، دەیانتوانی بێپرس و راکردنێی حیزبێکی چەپ دامەزرێنن لە گەڵ بیروباوەڕیاندا بگونجێ، بەڵام خۆشیان ئەمەیان باشدەزانی هەر حیزبێک سازبکەن، جەماوەرەکە شوێنیان ناکەوێ و سەرکەوتوو نابن.

لەساڵی 1961 ەوە کە شۆرشی ئەیلوول بەرێچەوانەی ویستی بارزانی و، لەلایەن دەرەبەگەکانی کوردستان و بە هاندانی خەڵک لەلایەن برایم ئەحمەد و هاورێیانیان بۆ دژایەتیکردنی پرۆژەکەی عەبدولکەریم قاسم هەڵگیرسا و، سوپای عێراق هێرشی بۆ سەر کوردستان دەستپێکرد، بارزانیی ناچارما لەگەڵیان کەوێ و، شەڕ لەدژی رژێمی بەغدا دەسپێبکات. هەر لەسەرەتای دەسپێکی شۆرشەوە، برایم ئەحمەد و هاورێیانی، دەچوونەلای ئەو پێشمەرگانەی چەن پۆلێکیان تەواوکردبوو، دەیانسرتاند بە گوێیدا: "ئەتۆ جگە لە خوێندەوارییەکەت، هەروەها کەسێکی رۆشنبیریشی، لە قسەکەی ئێمە باش تێدەگەی! ئەم مەلامستەفایە لە سیاسەت نازانێ، نەخوێندەوار و عەشایر و پیاوی رژێمی سۆڤێتە. ئەم هەموو سالە لە کوردستان دوور بووە، ئاگای لە وڵات نەماوە و نازانێ لەو ماوەیەدا، ئاستی رۆشنبیری و خوێندەواریی لاوانی وڵات، چەن پێشکەوتووە! هەر بەبیری عەشایری و خێڵەکییەوە دەیەوێ شۆرش بەرێبەرێوە! بەو شێوەیە سەریان لە کۆمەڵێک پێشمەرگەی ساکار و نەشارەزا و چاوبەستراو تێکدا و، ژمارەیەکیان لەدەوری خۆیان کردەوە. ئەوجا بڕیاریاندا بارزانیی لە سیاسەت و لە پارتی دوورخەنەوە و، لە مانگی ئاپریلی ساڵی 1964، لە شارەدێی **"ماوەت"** کۆنگرەیەکیان بەست، کە ئەفسەرێکی **"ساواک"**، بەناوی **عیسا پژمان** خڵکی **سنە**، تێیدا بەشدابوو. سەت تفەنگی برنەویشی بەدیاریهێنابوو بۆ کۆنگرەکەی برایم و جەلال. لێرەدا وەک روونکردنەوەیەکی مێژوویی، تا هەموو کەسێک لایوایە عێسا پژمان یەکەم کەس بووە پێوەندیی نێوان شۆرشی ئەیلوول و شای ئێرانی خۆشکردبێت. بەڵام ئەم بۆچوونە هەڵەیە و، یەکەم کەس لەلایەن **"ساواک"**ی رژێمی شاوە نێردرا و، پێوەندیی بە باڵی مەکتەب سیاسیی پارتییەوە گرت، هونەرمەندی گۆرانیبێژ **"مەزهەر خالقی"** بوو. من خۆشم ئەمەمنەدەزانی و، رۆژی 5/9/2004 هاوبیر **شێخ لەتیف مەریوانی** کە لە لەندەن دەژی، لەگەڵ هاوسەر و مندالەکانی بەسەردان هاتنە شاری **ئۆسلۆ** و مێوانی من بوون. کاک شێخ لەتیف مەریوانی لە بنەماڵە ناسراوەکانی **مەریوان و هەورامان** و، لەسەردەمی رژێمی پاشایەتیی، چەندین ساڵ ئەندامی پەرلەمانی **"سێنا"** بوو کە لەلایەن حەمەڕەزاشاوە هەڵدەبژێردران. دوای رووخانی رژێمی حەمەڕەزاشا، شێخ لەتیف لە بریتانیا نیشتەجێبوو، مانگی گوڵانی ساڵی 1985 لەگەڵ ژمارەیەک کەسایەتیی نەتەوەیی ئەندامی دامەزرێنەری کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان و، ساڵانێکیش بەرپرسیاری پێوەندییەکانی کۆنگرە بوو. هاوسەری شێخ لەتیف خاتوونێکی

رۆشنبیر و نیشتمانپەروەرە و لە بنەماڵەی مستەفاسوڵتانی و پووری ئازادیخوازی ناسراو **"فواد مستەفا سوڵتانی"** یە، لەلایەن هێزەکانی داگیرکەری ئێرانەوە کوژرا لەدەسپێکی بزووتنەوەی چەکداریی رۆژهەلاتی کورستان. ئەو رۆژە باسی زۆر بابەت و لایەنمان کرد و، چووینە سەر بارودۆخی سیاسیی باشووری کوردستان و، ناکۆکیی کۆنی نێوان پارتی و یەکێتیی. من نێوی **"عیسا پژمان"**م هێنا و گوتم: "شا لەرێگەی ئەو کابراوە، ناکۆکیی نێوان سیاسییەکانی باشووری بەکارهێنا بۆ سوود و بەرژەوەندی خۆی و، بۆ تێکدانی شۆرشەکەی کورد. دیارە سەرکردایەتیی ئەوکاتی پارتییش خۆیان ئەو زەوینەیان تێدابوو. ئێستاش عیسا پژمان رۆژنامەیەک بەزمانی فارسی بڵاودەکاتەوە دەینێرێ بۆ منیش، ئەگەر هەڵەنەبم ناوەکەی **"افسران آزادیخواه ایران"** بوو. لەو بەینی پێشووەدا لە فەرەنساوە تەلەفۆنیکرد بۆم و، گوتی: " دوو کتێبم لەبارەی شۆرش بارزانییەوە بڵاوکردووەتەوە، دەینێرم بۆت!". منیش گوتم زۆر سوپاس نامەوێ، کتێبم زۆرە و جێگەم نییە. لەبەر ئەوەش نەمکڕی، ئاگام لە شێوازی نووسینەکانی هەیە، زۆر بێویژدانانە دەنووسێ. وەک بەردەستێکی شا کتێبی نووسیوە، نەک وەک نووسەرێکی بێلایەنی بەویژدان. دوایی تەلەفۆنی کردبوو بۆ کاک جەواد سەرۆکی کۆنگرە و گلەیی کردبوولێم!".

شێخ لەتیفیش وتی: "وایە، قسەکانی عێسا پژمان زۆری وانییە. من ئاگام لەزۆربەی ئەو رووداو و پێوەندییانەی ئەوکات هەیە. "ساواک" لەپێشدا **"مەزهەر خالقی" نارد بەناوی "کاردار وابستە فرهنگی ایران"، (کاربەدەستی سەر بە فەرهەگی ئێران)**، چووە لای باڵی مەکتەب سیاسی و لەنزیکەوە لەگەڵ برایم ئەحمەد قسەیکردبوو. دوای ماوەیەک دۆستایەتی و پێوەندیی لەنێوانیان دروستبوو، خوازبێنی کرد لە خوشکی ژنی برایم ئەحمەد کە بیست ساڵ لەخۆی گەورەتر بوو. ئەمەشی تەنیا بۆ ئەوەکرد لە راسپاردەکەی ساواکدا سەرکەوتوو بێ و نەخشەکەی ساواک جێبەجێ بکات. لەراستیدا سەرکەوتنێکی باشیشی بەدەستهێنا!".

جا دوای ئەم روونکردنەوەیە، دەگەڕێینەوە سەر کۆنگرەکەی باڵی **"مەکتەب سیاسی پارتی". برایم ئەحمەد** لەنێو هۆڵی کۆنگرە، دەچێتە پشتی مایکرۆفۆن و بەدەنگی بەرز دەڵێ: **"من بە بەیانێک مەلا مستەفام کرد بە مەلا مستەفا، بە بەیانێکیش دەیکەمەوە بە هیچ!"**. کۆنگرە بڕیاریدا بەدەرکردنی مەلا مستەفا لە حیزب. کاتێ مەلامستەفا بەمەیزانی، لەمانگی جولای هەر ئەو سالەدا (1964) بەرەو ماوەت کەوتەڕێ. برایم ئەحمەد رانەوەستا، بارزانیی بکاتەوە بەهیچ، لەگەڵ دارودەستەکەی بەرەو ناوچەی شاری بانەی رۆژهەلاتی کوردستان هەڵدێن. سەرباز و ژانداری ئێران گەمارۆیاندەدەن و، دەڵێن بۆ هاتوون!؟ برایم ئەحمەد دەچێتەلایان و لەگەڵ ئەفسەرێکی سوپا قسە دەکا و، دەلێ: **"ئێمە ئێرانین و هاتووین بۆ ئێران!". دەیبەن بۆ شاری سنە و، لە بنکەی "ساواک"، لێیدەپرسنەوە" بۆچی هاتوون؟". برایم ئەحمەد دەڵێ: "ئێمە ئێرانین. شا فەرموویەتی، ئێرانی لە هەر وڵاتێک بژی، هەر ئێرانییە!**

ئێمەش کوردین، کورد و فارس دوو میلەتی ئێرانین. ئاریامێهریش لەبەر "مێهر"ە کەیە، لەبەر ئێرانییەکە نییە.... !".

برایم ئەحمەد لەوکات و سەردەمەدا، وەک کوردێکی ئەکادمی و زیرەک و چەپ و سەر بەڕێبازی مارکسیست – لێنینیست، کە دژی گوایە ئیمپریالیزم و رژێمەکانی کۆمپرادۆر و ئاڵقەلەگوێی ئیمپریالیزم بووە لە ناوچەکە، خۆی ئاوارە و دەربەدەردەکا، ژمارەیەک کوردی بەناو پێشمەرگە هەڵدەگرێ و، پەنادەبات بۆ شای ئێران و، لەبەرامبەر سەرباز و ژانداری رژێمی شای بەوتەی خۆی نۆکەری ئیمپریالیزم، خۆی سووک و رەزیلدەکا و، کەسێتیی خۆی دەشکێنێ و، پرنسیپ وبیروباوەڕی خۆی دەخاتە ژێر پۆستاڵی "ئەمنیەی" ئێرانەوە،، چۆنکە ئەم نەبووە بە سەرۆک و، مەلامستەفا سەرۆکی حیزب و شۆرشە!.

شای ئێران، سەرەتا هێزەکەی برایم ئەحەمەدی لە ناوچەی سەردەشت و بانە گلدایەوە و، هانیدان لە سەرسنوورەکانەوە هێرشبکەنە سەر بنکە و بارەگاکانی بارزانی و پێشمەرگە. بارزانییش ئێرانی ئاگادارکرد گەر واز لە پشتیوانیکردنی ئەو تاقمە نەهێنێ، ئەوا بۆ تەمبێکردنیان هەتاکوو تاران هەڵایاندەپرین. شای ئێران ئەم هەڕەشەی بارزانیی بەهێند وەرگرت و، چەکیانیکرد. **برایم ئەحمەد و تالەبانی و عومەر دەبابە و نەوشیروان مستەفا** و چەنکەسێکیتری بردە **تاران** و، تفەنگچییەکانیشی برد بۆ سەربازگەیەک لە شاری **هەمەدان**. بەمجۆرە ساڵی 1964 و 1965 یان لە پەنای شای ئێران بردەسەر. لە کۆتایی هاوینی ساڵی 1965 دا، حەمەڕەزاشا کەوتە نێوانیان و، لەڕێگەی عیسا پژمانەوە داوای لە بارزانیی کرد لێبوردنیان بۆ دەربکات. بارزانیی بەداواکەی شا رازیبوو. جگە لە برایم ئەحمەد کە لە تاران مایەوە، هەموویان گەڕانەوە و چوون بۆ **"دۆڵەڕەقە"**. بارزانیی، **"عەباسی مامەند ئاغا"** یراسپارد لای خۆی رایانگرێت. لەکۆتایی ساڵی 1965، بارزانیی ئاگادارکرا رژێمی عێراق بەتەمای هێرشێکی گەورەیە بۆ سەر کوردستان، لەبەر ئەوە داوای لە **جەلال تالەبانی و عەلی ئەسکەری و عومەر دەبابە** کرد بۆ راوێژ و هەڵسەنگاندنی نەخشەی بەرگریکردن بچن بۆلای. بەڵام ئەمان نەچوون و لە مانگی نەورۆزی ساڵی 1966، بە یارمەتی **"حاجی برایمی چەرمەگا"** و **"عەباسی مامەند ئاغا"**، لە گەڵ هاوڕێ و چەکدارەکانیان لەناوچەی شۆرش هەڵاتن و، چوونەوە ژێر باڵی رژێمی عێراق. برایم ئەحمەدیش لە تارانەوە بە فڕۆکە چوو بۆ **بەغدا** و، لەلایەن جەلال تالەبانی و کاربەدەستانی بەعسەوە پێشوازیکرا.

رژێمی عێراق، لە **بەکرەجۆ** سەربازگەیەکی پێدان و، جگە لە بەخشینی پارەوپووڵ و چەکوچۆڵ و کردنەوەی بنکە و بارگە لە **سلێمانی و کەرکووک و بەغدا**، هەروەها رێگەپێدان دوو گۆڤار بە زمانی **عەرەبی (النور) و (رزگاریی)** بەکوردی بڵاوبکەنەوە کە سەر لەبەری سووکایەتیبوو بە بارزانی. لەرۆژنامەکانیاندا لایەنگرانی خۆیان بە کەسانی رۆناکبیر و زانا و خوێندەوار لە قەلەمدەدا کە بەتەمان شۆرشێکی رۆشنبیری و فەرهەنگی بکەن و، لایەنگرانی بارزانیشیان بە جیابوونەوەخواز و بەکەسانی

نەخوێندەوار و جووتیار و گوندی و دواکەوتوو دەدایەقەڵەم . لەنێو خەڵکدا دەیانوت: "دڵنیاین لەوەی رژێمی بەعس ئامادەیی تەواوی تێدایە بە دانووستان و گفتوگۆ لە گەڵی، بگەینە ئەنجامێکی وا، بە دڵی هەردوو گەلی کورد و عەرەبی برا بێت، بەڵام بارزانیی سیاسەت نازانێ و دەیەوێ هەموو شتێ بەشەڕ و لەڕێگەی شەڕەوە چارەسەر بکات".

نەوشیروان مستەفا سەرنووسەری گۆڤاری **"رزگاری"**، لەساڵی 1969 لەژمارە (2) دا نووسی: **"جووڵانەوەکەشمان بێبەرییە لە جیابوونەوەخوازەکان و لە شوێنی ئەوە لایەنەکەی تری مافی چارەنووس، بەدەست خۆمان بێ ئەو مافە یان نەبێ، بماندرێتێ یان نەماندرێتێ ئێمە جۆری مانەوەی بە ئارەزوو لەگەڵ گەلی عەرەب دا هەڵمانبژاردووە و، هەڵی ئەبژێرین و هەر لەبەر ئەو راستییەشە گەر بەزۆریش ئەو جیابوونەوەیە بسەپێندرێ بە سەرماندا بەرامبەری ئەوەستین!".**

باڵی برایم ئەحمەد، هەر بەمانەشەوە نەوەستان و، بۆ تەریککردن ولاوازکردنی بازرانیی چوونە لای رووسەکانیش. لەسەردەمی سەرکۆماریی **ئەحمەد حەسەن ئەلبەکر**، لە بەغدا، لەگەڵ باڵوێزی سۆڤێت دیداردەکەن و، دەڵێن: **"داوا لە سۆڤێت دەکەین واز لە دیدار و ناسینی بارزانی وەک سەرۆکی شۆرشی کورد بهێنێت، چۆنکە ئەو پیاوی ئیسرائیل و ئەمریکایە!".** باڵوێزی سۆڤێتیش دەلێ: **"پیاوی هەرلایەک بێت، بارزانیی خەڵکەکەی لە گەڵە!".** دوای ئەم وەرامەی باڵوێزی یەکێتیی سۆڤێت، وازیان لە لایەنگیریکردنی سۆڤێت هێنا و، روویانکردە رێبازی مائۆ سەرۆکی وڵاتی چین و بوون بە مائۆئیست.

بەکورتی، تا دەرکردنی بەیانی ئازار لە 11/3/1970 برایم ئەحمەد و مامجەلال و داروەستەیان، هاوکار و کەواسۆری بەرلەشکری عێراق بوون بۆ کوشتنی پێشمەرگە و رۆڵەی کورد و گرتن و سووکایەتی و شکەنجەی نیشتمانپەروەرانی کورد بەناوی ئەوەی لایەنگری بارزانیین.

لەپێوەندیی لە گەڵ رۆژهەڵاتی کوردستاندا، هاوکات لەگەڵ دەستپێکردنی شۆرشی ئەیلوول، بەرە بەرە جمووجۆلی سیاسی و دواتر چەکدارییش لەنێو ئەندامانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان و، شۆرشگێرانی رۆژهەڵاتی کوردستان کە ڕوویان لە باشوور کردبوو، دەستیپێکرد. برایم ئەحمەد و تالەبانی ئەو کوردانەی رۆژهەڵاتیان بۆ لای خۆیان رادەکێشا کە بیروباوەڕی کۆمۆنیستییان هەبوو. بنکەیەکیان لە **''سەی سادق''** دامەزراند بۆیان. **مەلا ئاوارە و خەلیل شەوباش و سمایلی شەریفزادە و سلێمانی موعەینی و، مەلاڕەسووڵ پێشنماز و سەی فەتاحی نیزامی و فەقێ وەسمان** و چەندین ئەندامی دیکەی حیزبی دێمۆکرات، لەریزی ئەو شۆرشگێرانە بوون کەوتنە ژێر کاریگەریی پرۆپاگەندەی باڵی برایم ئەحمەد و، لەناوچەی ژێر دەسەلاتی پێشمەرگە و شۆرش نەمان و چوونە بەغدا و سلێمانی و بنکەیان بۆ دامەزراندن.

بەراسپاردەی باڵی برایم ئەحمەد، رژێمی عێراقیش چەک و پێداویستیی بۆ دابینکردن. ناوەکەشیان گۆری بۆ **"رێکخراوی شۆرشگێری حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران".** **سلێمانی موعەینی،** لەشاری **سلێمانی** دەستیکرد بە دەرکردنی رۆژنامەیەک بەناوی **"رۆژ".** ناوەرۆکی رۆژنامەکە بەرگریکردنبوو لە رێبازی **"مائۆ"** رێبەری وڵاتی **چین** و دژایەتیکردنی **یەکێتیی سۆڤێت.** باڵی برایم ئەحمەد/ تاڵەبانی بەهەموو شێوەیەک هەوڵیاندەدا شۆرشگێرانی رۆژهەڵاتی کوردستان لە بارزانیی دابڕێنن و، بیاندەن بە گژ ئێران و بارزانیدا. رژێمی عێراقیش بەئاشکرا پشتیدەگرتن و بۆی گرنگبوو، شەڕی چەکداریی لەرۆژهەڵاتی کوردستان هەڵگیرسێ و، وەک چۆن شای ئێران کێشەی سازکردووە بۆی، عێراقیش بتوانێ بۆ بەرژەوەندیی خۆی، کوردی رۆژهەڵات بەکار بێنێت. جیا لە عێراق و داروودەستەی برایم ئەحمەد کە لەسەر ئەم کۆمەڵە شۆرشگێرانەی رۆژهەلاتی کوردستان حیسابیاندەکرد و، دەیانویست بۆ بەرژەوەندیی خۆیان بەکاریان بێنن، هەروەها "**حیزبی توودەی ئێران"**یش کەوتەخۆ و، ویستی لەرێگەی ئەمانەوە جێ پێیەک لە ئێران و رۆژهەڵاتی کوردستاندا بکاتەوە. چۆنکە دوای کودەتاکەی دژ بە سەرکوەزیران **دوکتۆر محەممەد موسەدق** کە بەهاوبەشیی **CIA**ی ئەمریکا و دەوڵەتی ئینگلیز، لەساڵی 1953 بەرێوەچووبوو، حیزبی توودەی ئێرانیش بەر شالاوەکانی پاکتاوی سوپا وساواکی حەمەڕەزاشا و دەسگەی سیخوریی ئینگلیز کەوتن و، رێکخستنیان لەئێراندا نەمابوو. جا دوای دەنگدانەوەی سەرهەڵدانی بزووتنەوەی چەکداریی لەرۆژهەلاتی کوردستان، حیزبی توودە ویستی ئەو هەلودەرفەتە بۆ سوودی خۆی بەکار بینێ و، هاوکات پشتی ئەم رێکخراوەیە بگرن و هانیانبدەن، وەک رێکخراوەیەکی ئێرانی لە رۆژهەڵات چالاکیی بنوێنن، و دووریانخەنەوە لە باڵەکەی دیکەی حیزب بە سەرۆکایەتیی **ئەحمەد تۆفیق،** کە دروشمی **"سەربەخۆیی بۆ کوردستان"**یانهەڵگرتبوو! "ئەحمەد تۆفیق" (عەبوڵڵا ئێسحاقی) زۆر دژی توودە و کۆمۆنیستەکان و، دژی یەکیتیی سۆڤێت بوو. باوەڕیوابوو تەنێ ئەمریکایە دەتوانێ کورد رزگار بکا و، سۆڤێت و بیری کۆمۆنیستیی دژی کورد و بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردن. لەبەر ئەوە، کۆمۆنیستەکانی عێراق و ئێران بەگشتی و توودەی و کۆمۆنیستەکانی نێو حیزبی دێمۆکرات زۆر رقیان لێیبوو. هەرچی جەپی و کۆمۆنیستەکانی حیزب بوون، پاڵیاندابوو بە باڵی برایم ئەحمەد و تالەبانییەوە و، نەتەوەییەکانیش لەگەڵ ئەحمەد تۆفیق و بارزانیی بوون.

لەرۆژی 5/2/1968 **دوکتۆر رادمەنش** سەرۆکی ئەوکاتی حیزبی توودە، لە مۆسکۆوە چوە بەغدا و، چوار رۆژ دواتر لە گەڵ **رێکخراوی شۆرشگێری حیزبی دێمۆکراتی کوردستان** کۆبووەوە. لەلایەن حیزبی توودەوە **دوکتۆر رادمەنش و دوکتۆر ئەورەحمانی قاسلموو** بەشداربوون. لەلایەن رێکخراوی شۆرشگێری حیزبی دێمۆکراتیشەوە، **سلێمانی موعەینی و حەمەدەمینی سیراجی و، کەریمی حیسامی** بەشداربوون. جگە لە سلێمانی موعەینی شاندی هەردوو لا سەر بە حیزبی توودە بوون.

لەسەر چوار خاڵی هاوبەش ڕێککەوتن و، حیزبی دێمۆکرات (کۆمیتەی شۆڕشگێڕ) پەسندیکرد: **بزووتنەوەی کورد لە کوردستانی ئێران، بەشێکە لە بزووتنەوەی گەلانی ئێران. بە بێ ئیزنی حیزبی توودە کۆبوونەوە و پێوەندیی لە گەڵ هیچ حیزب و دەوڵەتێکا نەگرێت، حیزبی توودە، حیزبی دێمۆکرات بە فەرمیی دەناسێ، بە مەرجێ سەرکردایەتییەکەی لەژێردەستی کۆمۆنیستەکاندا بێت".**

بزووتنەوەکەی ڕێکخراوی شۆڕشگێری حیزبی دێمۆکرات لە ڕۆژهەڵاتدا گەشەیکرد و، سەدان ئەندام و لایەنگیری لێ کۆبووەوە. لەشارەکانی **بۆکان و سەقز و مەهاباد و سەردەشت و بانە** و ناوچەکانی **ئالان و گەورک و موکریان** دەستیانکرد بە چالاکیی سیاسی و پێشمەرگانە. شای ئێران داوای لە بارزانیی کرد بزووتنەوەکە ڕاگرێت. بارزانیی داوای لە سلێمان موعەینی و هاوڕێیانی کرد بزووتنەوەکەیان دوابخەن، چۆنکە ئێستا کاتی ئەوە نییە لە دوو بەشی کوردستان خەباتی چەکداری بکرێت. بەڵام جەلال تالەبانی و هاوڕێیانی هانی سلێمان موعەینی و ڕێبەرایەتیی شۆڕشگێڕیاندا بەقسەی بارزانیی نەکەن و، بەردەوامبن لەسەر خەباتی سیاسی و چەکداریی خۆیان. لەبەر ئەوە داواکەی بارزانییان پشتگوێخست، ئەویش فەرمانیدا بە کوشتنی سلێمانی موعەینی و تووناکردنی هەموو ئەندامانی ڕێکخراوی شۆڕشگێری حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران. جیا لە تەسلیمکردنی تەرمی سلێمان موعەینی بە ڕژێمی شا، هەروەها زۆربەی پێشمەرگە و ئەندامەکانیان بە قۆڵبەستراوی تەسلیمی ساواکی شا کران. ژمارەیەکی دیکەیان لە گەڵ مەلا ئاوارە و سمایلی شەریفزادە لە ڕووبەڕووبوونەوەی چەکداریی لە گەڵ سوپای ئێران کوژران. تەنیا چەن کەسێکی کەمیان بەسەلامەت و بێزیان دەرچوون، کە هەڵاتن بۆ بەغدا و لەژێر دەسەلاتی بەعسدا گیانیان پارێزرا.

بارزانیی لەو سەردەمەدا ڕێبەری کورد بوو، ناوبانگی سنوورەکانی کوردستانی تێپەڕاندبوو، خۆشەویستی خەڵک بوو لەهەموو ناوچە و پارچەکانی کوردستان. نەک هەر کورد، بەڵکوو هەموو وڵاتانی ناوچەکە و دنیا چاودێریی شۆڕشەکەیاندەکرد. بارزانیی نەدەبوو بکەوێتە داوی ڕژێمی بەعس و دارودەستەی تالەبانییەوە. بە دڵنیاییەوە شکانی ناوبانگ و کەسایەتیێ بارزانیی لەنیو کوردا، لە بەرژەوەندیی شای ئێرانیشدا بوو. مەلامستەفا بژار و ڕێگەی دیکەی هەبوو. هەروەک بڕیاری گرتنی دا و، هێنایانە بەردەستی، هەرواش دەیتوانی دووریخاتەوە و، لە شوێنێکیدا گلیداتەوە. کوشتنی سلێمانی موعەینی و تەسلیمکردنەوەی لاشەکەی بە ڕژێمی ئێران، لە لایەنی سیاسی و نەتەوەییەوە زۆر بەزیانی بارزانی و شۆڕش شکایەوە.

پاش دەرچوونی بەیانی ئازاری 1970 و، ڕێککەوتنی نێوان ڕژێمی بەعس و سەرۆکایەتیی شۆڕشی ئەیلوول، بەعسییەکان وازیان لە پشتیوانیکردنی پارتەکەی برایم ئەحمەد و تالەبانی هێنا و، ڕۆژنامە

عەرەبییەکەشیان (**النور**) یانداخست کە سەرلەبەری پێداهەڵگوتنبوو بە رژێمی بەعس و جنێودان بە بارزانیی. هەر بەپێی رێککەوتنی نێوان سەرۆکایەتی شۆرش و رژێمی بەعس، بارزانیی ئامادەبوو لێبوردن دەربکات بۆ تاڵەبانی و لایەنگرەکانی. ئەمانیش کۆنگرەیەکیان بەست و ناوی پارتەکەیان کرد بە **"پارتی شۆرشگێری کوردستان"** و رێکەوتی 10/2/1971، تێکەڵ بە شۆرش بوونەوە و، راگەیەندراوەیەکیان بڵاوکردەوە و، کەوتنە پێداهەڵدان بە بارزانی و ناساندنی بە ئازادیخواز و دلێر و رێبەری شۆرشی رزگاریخوازی کورد. بەڵام دوای ساڵێک، ناکۆکی و بێمتمانەیی لەنێوان بارزانی و رژێمی بەعس سەریهەڵدایەوە، تاڵەبانی و برایم ئەحمەد و لایەنگرانیان بە هاندانی رژێمی بەعس، لە مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی 1972 دیسان چوونەوە ژێر باڵی رژێمی عێراق و راگەیەندراوەیەکیان دەرکرد و رایانگەیاند و رەخنەی زۆریان ئاراستەی بارزانیی کرد و، نووسییان **"پارتی شۆرشگێری کوردستان"** دیسان دامەزراوەتەوە! رژێمی عێراقیش رۆژنامەی (**النور**) ی دایەوە پێیان و، سەرلەنوێ کەوتنە دژایەتیکردنی شۆرش و بارزانیی.

بەکورتی لەماوەی چواردەساڵ تەمەنی شۆرشی ئەیلوول، برایم ئەحمەد و تالەبانی ولایەنگرانیان، ماوەی هەشت ساڵ لەخزمەتی رژێمی داگیرکەری عێراق و دوو ساڵیش لە ژێر باڵی رژێمی شای ئێراندا بوون. ئەو چوارساڵەش لەنێو شۆرش مانەوە، هەر خەریکی پیلانگێران بوون و لە کەشێکی بێباوەڕی و بێمتمانەیی تەواودا ئەو چوارساڵەشیان تێپەڕکرد.

هەرەسهێنانی شۆرشی ئەیلوول، بەڕیاری سەرۆک بارزانیی، لە ریزی گەورەترین کارەسات و جێنۆسایدی کورد ئەژماردەکرێ. سووچ و تاوانی هەرەسی شۆرش، تەنیا مستەفا بارزانیی ناگرێتەوە، لەپێشدا، داروودەستەی برایم ئەحمەد و تالەبانی دەگرێتەوە بەدژایەتیکردنیان رۆڵیان هەبوو لە لاوازکردنی شۆرش و، هەر ئەوانیش بوون، بەر لە بارزانیی، پێوەندییان بە ساواک و شای ئێرانەوە گرتبوو. جگە لەمە، سەرکردەیەتیی ئەوکاتی پارتی دێموکراتی کوردستانیش تاوانبارن، کاتی شۆرش بەشێکیان لەبەر خاتری پێگە و جێ و ڕێی خۆیان لای بارزانی و لەنێو شۆرشدا، رۆلێکی هەڵپەرستانەیان دەگێرا و نەیانتوانی ببن بە راوێژکارێکی باش و دڵسۆز بۆ بارزانیی، کە بتوانێ لەبەرامبەر ئێران و نەیارانی نێوخۆیی دا دووربینتر و کوورتر پروانێتە ئەو رۆڵ و بەرپرسیارەتییە مێژوویی و نەتەوەییەی کەوتووەتە سەرشانی. بۆ نموونە کەسیکی وەک دوکتۆر مەحموود عوسمان باوەڕپێکراوی هەرەنێزیک و جێمتمانەی بارزانیی بوو. لەکاتی دیمانە و چاوپێکەوتنی لەگەڵ رۆژنامەنووس و نوێنەری وڵاتانی بیانی، وەرگێری بارزانیی بوو. لەنێزیکەوە ئاگاداری هەموو جمووجۆڵ و چالاکییەکی سیاسی و دیپلۆماسی شۆرش بوو. کەچی دوای هەرەسهێنانی شۆرش، چووە دێمەشق بۆ لای جەلال تالەبانی و، ئەوانیش یارمەتییاندا کتێبیکی چاپکرد لەدژی بارزانیی. دوای ئەوە بردیان بۆ ئۆرووپا و لە وڵاتانی ئۆرووپا سەمیناریان دادەنا بۆی، هێرشبکاتە سەر بارزانی و شۆرشەکەی. دواتریش لە وتوویژ لەگەڵ "مەد تی ڤی" سەر بە "پێ کێ کێ" تاوانی شکستی

ئەیلوولی خستە ئەستۆی بارزانی و، خۆی لێ بێبەریکرد. ئەمە لە کاتێکدا دوکتۆر مەحموود کە نوێنەری شۆرشی ئەیلوول بوو، دوای هەرەسی شۆرش، دەیتوانی زۆر بابەتانە و زانستانە و بە پشتبەستن بەسەدان بەڵگەنامەی نێوخۆیی شۆرش کە ئاگاداریانبوو، کتێبێکی بنووسیبایە، هەموو لایەنێکی چاکوخراپی بنووسیبایە و وەک سەرچاوەیەکی گرنگی مێژوویی، وەچی ئیمڕۆکە و وەچەکانی داهاتوو سوودیان لێوەرگرتبایە، نەک ئەوەی یەکسەر بچێتە لای تاڵەبانی کە بەدرێژایی ساڵانی شۆرشی ئەیلوول، خۆدی خۆی بە کەسێکی خاین ودژ بەکورد و دژ بە شۆرش نێویبردووە.

یەکێ لەو لایەنانەی دەبوو دوکتۆر مەحموود بەبایەخ و سەرنجەوە تیشکی بخستایەتەسەر و، خۆی لەنێزیکەوە ئاگاداریانبوو، سیاسەتی ئەمریکا بوو بەرامبەر بە شۆرشی ئەیلوول کە رۆڵی سەرەکیگێرا لە شکستپێهێنانی شۆرش. هەر بەوتەی دوکتۆر مەحموود خۆی، بارزانیی باوەڕیوابوو شای ئێران هەرچییەکدەکات، لەڕێگەی ئەمریکاوەیە و، ئەمریکا پشتیوانی کوردە. لەم ساڵانەی دواییدا، دوای پەنجاساڵ بەشێ لە بەڵگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا - تایبەت بە شۆرشی ئەیلوول بڵاوکرانەوە، دەریدەخەن کە بارزانیی هەوڵیداوە پشتیوانیی ئەمریکا و رۆژاوا بۆ لای کێشەی کورد راکێشێ، بەڵام سەرکەوتوو نەبووە. لەرۆژی 12ی مانگی ئاپریلی ساڵی 1965 **مەلا مستەفا**، نوێنەرێکی خۆی بەناوی **"شەمسەدین موفتی"** (**نیشتمانپەروەرێکی دڵسۆزی خەڵکی سلێمانی بوو**) لەگەڵ یەکێ لە کورەکانی (**مەسعوود**) دەنێرێ بۆ باڵوێزخانەی ئەمریکا لە تاران. نامەیەکیان دەداتێ و پەیامێکی زارەکیی مەلامستەفاشیان پێدەبێت. چوونیان بۆ تاران بە نهێنی و بێئاگاداریی رژێمی تاران بووە.

بارزانیی لەنامە و پەیامەکەیدا داوادەکات: "ئەمریکا راستەوخۆ لە گەڵ سەرۆکایەتیی کوردستان پێوەندیی بگرێ و، ئێران پردی نێوان پێوەندییەکە نەبێت، چۆنکە متمانەمان بە ئێران نییە و، دەڵێ، ئێمە گومانمان هەیە پەیامەکانی ئێمە لەلایەن ئێرانەوە بەراستی بگەنە ئەمریکا. بارزانیی داوای چەک و هێزی سەربازی و یارمەتیی دارایی دەکا و، داواکارە ئەمریکا راستەوخۆ بێتە کوردستان و، کوردستان ببێت بە یەکێکی دیکە لە ویلایەتەکانی ئەمریکا. با سەرچاوەکانی نەوتی کوردستان لەلایەن ئەمریکاوە بەرهەم بهێندرێ و، ئەمریکا راستەوخۆ لەگەڵ کورد رێککەوتن بکات". باڵوێزی ئەمریکا لە تاران بە هەردوو نوێنەرەکەی بارزانیی دەڵێ: "ئەمریکا کێشەی ئێوە لەچوارچێوەی عێراقدا دەبینێ. من نامەکەتان دەگەیەنمە واشنگتن، بەڵام دڵنیانیم لە وەرامدانەوەی!".

بارزانیی گەلێک جاریتر نامەی نووسیوە و نوێنەری ناردووە بۆ ئەمریکا و داوای یارمەتی و پشتگیری سیاسی لێکردوون. لە رۆژی 5ی ئاپریلی 1972 لەڕێگەی **"زەید عەسمان"**، نامەیەکیتر دەنێرێ بۆ ئەمریکا و لەبارەی هۆکارەکانی یارمەتینەکردنی ئەمریکا بە کوردان پرسیاردەکات. **تۆماس سکات** لەلایەن وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا لە گەڵ زەید عوسمان دادەنیشێ و رۆژێک دواتر، تۆماس سکات لە گەڵ

نوێنەرەکەی بارزانیی کۆدەبێتەوە و، دەڵێ وەڵامی ئەمریکا بۆ نامەکەی بارزانیی نەرێنییە و، هۆکارەکەش لەم چەن خاڵەی خوارەوەدا باسدەکەم:

1- ئەو رژێمەی لەلایەن بارزانییەوە دامەزرێت، زۆر ئەستەمە بتوانێت لەبەرامبەر دژایەتیکردنی عەرەبەکاندا خۆی ڕاگرێت.

2- پێگەی ئابووریی سۆڤێت لەعێراق بەهێزە و تەنانەت ئەگەر بارزانیی رژێمی عێراقیش بڕووخێنێ، ئەستەمە بتوانێ پێوەندیی عێراق و مۆسکۆ ببچڕێنێ، ئەمەش واتای ئەوەیە سۆڤێت دەستبەرداری پێگەی ئابووریی خۆی نابێت لەعێراق.

3- ئەگەر دەوڵەتی ئەمریکا پشتیوانی لە شاڵاوی کوودەتا دژی رژێمی بەعس بکات، لەڕووی رێکخستنەوە لاوازدەبێ. شاردنەوەی کوودەتاکەش زۆر زەحمەت دەبێ، کە وابوو ئەمریکا نێوانی خۆی لە گەڵ وڵاتانی عەرەب تێکدەدا، چۆنکە پشتیوانیی لە بزووتنەوەیەکی ناعەرەب کردووە کە لەلایەن وڵاتانی دیکەی ناعەرەبی وەک ئیسرائیل و ئێرانیشەوە پشتیوانیدەکرێت. (*2)

بەکورتی، کۆی یارمەتی دارای و پارە و چەکوچۆڵ و پێداویستیی پێشمەرگە، لەسەردەمی سەرکۆماری ئەمریکا **"نیکسن"** لەساڵی 1973 – 1972 لەلایەن **ئەمریکا و ئینگلیز وئیسرائیل و شای ئێرانەوە** دران بە شۆرشی کورد، گەیشتە مانگی یەک ملیۆن دۆلار. ئەم بەخشین و یارمەتیدانە بە کورد، تەنیا لەبەر لاوازکردنی رژێمی عێراقی هاوپەیمانی رژێمی سۆڤێت بوو، بۆ ئەوە نەبوو پشتی کورد بگرن بۆ بەدەستهێنانی مافی نەتەوەیی.

لەمبارەوە **هێنری کیسینگەر** سیاسەتکاری ناسراوی ئەمریکا و وەزیری دەرەوەی ئەوکات، رۆناکیی زیاتر دەخاتە سەر باسەکە و، لەبیرەوەرییەکانی کە **"نۆرخانی غالیب"** و هەروەها **"شەفیقی حاجی خدر"** لە ئینگلیزییەوە کوردوویانەتە کوردی، دەڵێ: **"بارزانی داوایلێکردین پشتگیریبکەین بۆ دامەزرانی دەوڵەتی کوردی. هەر هیچ نەبێ پشتگیرییان بکەین بۆ بەدەستهێنانی ئۆتۆنۆمییەکی تەواو، ئێمە پشتی بگرین. بەڵام ئێمە هەموو جارێ پێماندەگوتن، ئێوە شەڕ بکەن، دوایی لەسەر ئەو بابەتانە قسەدەکەین. کاتێ بە ئامانجی خۆمان گەیشتین، پشتمانتێکردن و، لەبەرامبەر ئەو تاوانە گەورانەی رژێمی عێراق بەسەر کوردی دەهێنا، بێدەنگ ماین و هیچ هەڵوێستێکمان نەبوو..."**.

لەسەردەمی سەرکۆماریتیی **جرالد فۆرد** سەرکۆماری ئەمریکا، رۆژی 19/1/1976 راپۆرتی **"پایک"** سەرۆکی کۆمیتەی لێکۆڵینەوە لەکاروباری **CIA** و نوێنەری شاری نیۆیۆرک درا بە کۆنگرێس کە دەڵێ:

"ئەمریکا کوردەکانی وەک "کارتی یاریی" بەکارهێنا! ئەم راپۆرتە نهێنییە سێ رۆژ دواتر دزەیکردە دەرەوە و لەرۆژنامەکانی ئەوکات بڵاوکرانەوە.

شۆرشی ئەیلوول کە بە رێککەوتنی نێوان شای ئێران و سەددام حسێن لەرۆژی 6/3/1975 لە وڵاتی جەزایر کۆتایی پێهێندرا، بوو بە هۆی وێرانکردنی هەزاران گوند و ناهومێدی و ماڵوێرانی و رووخانی ڤین و باوەڕی نەتەوەیی، هاوکات بۆ برایم ئەحمەد و تالەبانیش لەعێراقدا چ دەسکەوتێکی نەبوو. رژێمی عێراق دوای رووخانی شۆرش کاری پێیاننەما و پشتگوێیخستن و چ حیسێبێکی بۆ خزمەتی رابردوویاننەکرد. هۆکەشی ئەوە بوو سەددام نەیدەویست جارێکیتر گرنگی و بایەخ بە پرسی کورد بدا و، دڵنیابوو لەوەی بۆ هەمیشە کێشەی کوردی بنەبڕکردووە. ئەوەبوو برایم ئەحمەد و تالەبانی و نەوشیروان و هاورێیانیان روویانکردەوە ئۆرووپا.

دوای تێپەڕبوونی دوومانگ لە هەرەسهێنانی شۆرش، جەلال تالەبانی، بە راوێژ و رێنوێنییوەرگرتن لە برایم ئەحمەد، رێکەوتی 25/5/1975 لە ژێر چاودێریی دەزگەی سیخوریی سووریا (ئیستخبارات) لە شاری دیمەشق یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانی دامەزراند و، هاوکاتیش بوو بە ئەندامی بەرەیەکی نەیاری رژێمی بەعسی عێراق کە لە شام کۆببوونەوە و، لەزۆرینەیەکی شیعە و چەن کەسێکی سوننە پێکهاتبوون. ئەم بەرەیە ناوی **"التجمع الوطنی العراقی" (توع)** بوو. ئامانج لە دامەزرانی یەکێتیی لەلایەن برایم ئەحمەد و تالەبانییەوە بۆ دوو مەبەستی سەرەکیی بوو: 1- بەدەستەوەگرتنی گۆرەپانی سیاسیی باشووری کوردستان وەک تاکە هێزی سیاسی و چەکداری. 2- رێگرتن لە بنەماڵەی بارزانیی کە جارێکیتر نەتوانن لە سیاسەت و خەباتی باشووری کوردستاندا هیچ دەور و رۆڵێکیان هەبێت. ئەم دوو خاڵە لەلایەن بنەماڵی برایم ئەحمەد و تالەبانییەوە وەک پرەنسیپ و ستراتیژ و هێڵی سۆر بەرامبەر بنەماڵەی بارزانیی، دەیان ساڵ پێرەوکرا و، گۆرانکارییەکانی ئەمدواییەی ناوچەکە و کوردستان، چ کاریگەری و گۆرانێکی لە بۆچوونیان بەرامبەر بنەمالەی بارزانیی نەکرد.

کورانی مەلامستەفا و لایەنگرانی بارزانی و پارتی دێمۆکراتی کوردستان، ساڵێک دوای دامەزرانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، بە مەبەستی سەرلەنوێ دەستپێکردنەوەی خەباتی سیاسیی، لە مانگی ئەگۆستی ساڵی 1976 لە شاری **بەرلین** کۆبوونەوە و سەرۆکایەتیی کاتیی **(قیادە موقت)** یاندامەزراند.

تالەبانی و برایم ئەحمەد دوای ئاگاداربوون لە دەستپێکردنەوەی چالاکیی سیاسی و حیزبیی بنەماڵەی بارزانی و بەشێک لە ئەندامانی پێشووی سەرکردایەتیی پارتی، کۆبوونەوەیەکیان لە شاری **لەندەن** لە بریتانیا خستەرێ و، بانگێشتی "قیادە موقت" یشیان کرد. **مەسعوود بارزانی و نووری شاوەیس و عەزیزی شێخ رەزا** و چەن کەسێکیتریش بەشداری کۆبوونەوەکە بوون. جەلال تالەبانی روودەکاتە

مەسعوود بارزانی و دەڵێ: "دوو مەرجمان هەیە بۆ هاوکاریکردن لە گەڵتان! داواتانلێدەکەین پێوەندیی خۆتان بە یەکجاریی لە گەڵ ئەمریکا و ئیسرائیلدا ببچڕێنن. هەروەها باوکیشت نابێ چیدیکە لە کوردستاندا چالاکیی سیاسیی بکات! مەسعوود بارزانی دەڵێ: "وازمان لە پێوەندیی لە گەڵ ئیسرائیل و ئەمریکا هێناوە". تالەبانی دەڵێ: "ئەی ئەگەر باوکت گەرایەوە و ئەو پێوەندییەی درووستکردەوە؟". مەسعوود بارزانیی دەڵێ: "باوکم وازی لە سیاسەت هێناوە و چ پێوەندییەکیشی بە "قیادە موقت" ەوە نییە.

لەراستیدا نازانرێت بۆچی مەسعوود بارزانی تا ئەو رادەیە نزم و لاواز وەرامی پرسیارەکانی جەلال تالەبانی داوەتەوە. تەنانەت ئەگەر بەرامبەر هەرەسهێنانی شۆرشی ئەیلوول و کارەساتەکانی دوای هەرەس، خۆیان بە هۆکار و تاوانبار زانیبێت، دیسان نەدەبوو رێبدەن کەسانێ لێپرسینەوەیان لە گەڵدا بکەن، کە زۆربەی سالانی شۆرش لە خزمەتی داگیرکەرانی ئێران و عێراقدا بوون و، شەڕی پێشمەرگەی کوردستانیان دەکرد و بەهەموو شێوەیەک هەوڵیاندا شۆرشەکە تێکبشکێنن. ئەوجا بۆچی مەسعوود بارزانیی نەیوتووە پێی: "باشە ئێمە واز لە ئەمریکا و ئیسرائیل دێنین، ئێوەش واز لە سووریا و یەکیتیی سۆڤێت بهێنن، با پشت بە خۆمان و بە نەتەوەکەمان ببەستین؟!".

لێرەدا گوتنی چەن وشەیەک بە پێویستدەزانم، ئەویش دوای وەستانی شۆرشی ئەیلوول، لەلایەن مەلامستەفا بارزانییەوە، دواتریش لەلایەن کورەکانی بارزانی و نێزیکانی بارزانییەوە هیچ نووسراوە و روونکردنەوەیەک بۆ ئاگاداریی جەماوەری کوردستان بلاونەکرایەوە کە تێیدا هۆکاری وەستانی شۆرش باسبکەن، دوای هەرەسی شۆرش، جگە لەوەی زیانی گەورەی لەیەکیتیی نەتەوەیی و بیری رزگاریی کوردستان دا، رژێمی عێراق، هەزارن گوندی خاپوورکرد و تەعریبکردنی کوردستان بەشێوازیکی سیستەماتیک دەستپێکرد. دەیانهەزار بنەماڵە چووبوونە ئێران لە بارودۆخێکی زۆر دژواردا ژیانیان تێپەڕدەکرد. سەدان بنەماڵە لەشارەکانی ئێران، کچ و ژنیان فڕیندران، یان لەبەر بێنانی و هەژاریی، تووشی لەشفرۆشی بوون. راگوێزانی سەتانهەزار دانیشتووانی گوندەکان و، کۆکردنەوەیان لە ئۆرووگا زۆرەملێیەکان و کردنیان لە خۆتکار و باخەوانەوە بۆ کۆمەڵێک خەڵکی سیخور و بێکار وقاچاخچی، بابەتێک نەبوو بێدەنگیی لێبکرێت، دەبوو ئازایەتیی بنوێنن و، زانستانە و دڵسۆزانە بۆ رێزلێنان لە خۆیان و نەتەوەکەیان، شرۆڤەیەکی وردیان پێشکێشی جەماوەری کوردستان بکردایە. بەدڵنیاییەوە رۆڵی دەبوو لەوەی خەڵکانی هەلپەرست و درۆزنیش، بێدەنگییان نەقۆزنەوە بۆ بەرژەوەندیی خۆیان.

لەبارەی کەسایەتیی تالەبانییەوە، بەدرێژایی ژیانی سیاسیی لە کوردستان دوو کەسایەتیی کوردی بە گەورەتر و لێهاتووتر لەخۆی زانیوە و ئێدی لەنێو کۆرکۆمەڵە و پارتی و رێکخراوەی سیاسیی کوردستاندا هەموو کەسێکی بە کەمتر لەخۆی زانیوە. هاوکات بەرامبەر داگیرکەران زۆر خۆبەکەمزان و لاواز بووە. وەک

بیروباوەڕیش بەدرێژایی ژیانی عێراقی بووە و، لەپێناو یەکپارچەیی عێراقدا تێکۆشیوە و، هەر قسەیەکیشی بۆ کوردەکە کردووە، تەنیا بۆ چەواشەکردن و فریودان و کۆکردنەوەی خەڵک بووە بۆ لای خۆی و حیزبەکەی. لەلاپەڕەکانی خوارەوە زیاتر رۆناکیی دەخەینە سەر ئەم بابەتە. جا ئەو دوو کەسایەتییەی تالەبانیی لەنێو کورددا حیسابی لەسەر کردوون، یەکەمیان برایم ئەحمەد بوو کە تا لەژیاندا مابوو، وەک مامۆستا و رێنوێنی خۆی تەماشایکردووە و خۆی بە قوتابیی برایم ئەحمەد زانیوە و، رۆژێ لەڕۆژان لە خەت و رێبازی لاینەداوە. ئەگەر برایم ئەحمەد کەسێکی نەتەوەیی و نیشتمانپەروەر بوایە، ئەوا بە دڵنیاییەوە جەلال تالەبانی بەو زیرەکی و تایبەتمەندییانەی هەیبوو، دەیتوانی رۆڵێکی گەورە بگێرێ لەپێشخستنی بزاڤی رزگاریخوازی نەتەوەکەی. کەسی دووەم کە تالەبانی بە گەورە و سەرۆک و ئازا و قارەمانی زانیوە، بەڵام بەدڵ رقی لێیبووە و، لێی ترساوە، مەلامستەفا بوو. هەتا مەلامستەفا لە ژیاندا مابوو، تالەبانی لە هیچ کۆڕوکۆبوونەوەیەک رێینەداوە بە خۆی بەرامبەر بارزانیی راوەستێ و رەخنەی لێبگرێ، بەپێچەوانەوە هەرچییەکی کردووە، بە پەنامەکی و سرتەسرت و قسەلۆکی پاشملە بووە. هەموو سووکایەتی و بێڕێزیکردنەکانی لە دوورەوە و، لەژێر باڵی داگیرکەران، هەر لەو ترسەیەوە سەرچاوەیگرتووە. دوای هەرەسی شۆرش‌یش، مەلا مستەفا پێگەیەکی جەماوەریی بەهێزی هەبوو. برایم ئەحمەد و تالەبانی ئەم راستییەیاندەزانی و بانگێشتکردنی مەسعوود بارزانیی بۆ کۆبوونەوەی لەندەن تەنیا بۆ ئەوە بوو دڵنیابن دوای رووخانی شۆرش، بارزانیی جارێکتر دێتەوە نێو گۆڕەپانی خەبات و سیاسەت یان نا؟

لەگەڵ هەڵبژاردنی **"جیمی کارتر"** بۆ سەرکۆماریی ئەمریکا، مەلامستەفا لەرۆژانی 9/2/1977 و 3/3/1977 دوو نامەی نارد بۆی. لە نامەکەی یەکەم بەناوی سەرۆکی کوردەوە پیرۆزبایی دەکات لێی. لە نامەی دووەمیشدا ن نووسیویەتی: **"نەتەوەی کورد نیو سەدەیە خەبات بۆ ئازادیی دەکات. بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی هەموو باوەڕ و متمانەیەکیان بەخشیوە بە من. منیش ئەو باوەڕ و متمانەیە دەدەمە بەڕێزتان بۆ چارەسەرکردنی پرسی نەتەوەکەم...".**

بڵاوبوونەوەی نامەکەی بارزانیی، برایم ئەحمەد و تالەبانیی دڵنیاکرد مەلامستەفا وازی لە سیاسەت و پارتی نەهێناوە و لەوانەشە بۆ رێکخستنەوەی سەرلەنوێی پێشمەرگە بگەڕێتەوە کوردستان. ئیتر لەوە بەدواوە هەموو پێوەندییەکیان لە گەڵ "قیادە موقت"" پچراند و دەستیانکردەوە بە سووکایەتی بە بارزانی کە ئاشبەتاڵی بە شۆرش کرد و نۆکەری زایۆنیزم و ئەمریکایە. پڕیاریاندا هەتا "قیادە موقت" بەهێز نەبووە، بەخێرایی هێزی پێشمەرگە رێکبخەن و، چەکوچۆڵی پێویست لە رێگەی رژێمی سووریاوە بگەیەننە ناوچەکانی باشووری کوردستان. بنکە و بارگەیان لە قەندیل دامەزراند و، سەتان پێشمەرگەی بێچەک و بەچەکەوە لەدەوریان کۆبووەوە.

چەن ڕۆژێ دوای سەرکەوتنی شۆڕشی ئیسلامیی لە ئێران، تالەبانی چووە تاران بۆ لای خومەینیی بۆ دەربڕینی پشتیوانیی لە سەرکەوتنی شۆڕشی ئیسلامیی لەئێران، بەڵام لە ناوەرۆکدا بۆ لێژکردنی جێ و پێگەی بنەماڵەی بارزانی و قیادە موقت لە ئێران. ڕۆژنامەی **"ئیتلاعات"** ڕێکەوتی 12/3/1979 لە تاران وتووێژێکی لە گەڵ تالەبانی ئەنجامدا و، تاڵەبانی گوتی: **"بنەماڵەی بارزانی و هاوکارەکانی وەک جەوهەر نامێق و کەریم سەنجاری، سەر بە ساواکی شا و سیخوڕی ئیسرائیلن. سامی عەبدولرەحمانیش پیاوی میتی ترکیاتە... ئێمە زانیاریی تەوامان هەیە دارودەستەی بارزانیی لە نەخشەی کودەتای 28ی ڕێبەندان، پێوەندییانگرت بە چەن هۆزێکی کوردەوە و، بەتامابوون هاوکاریی شا بکەن ... ".**

لە ڕۆژی چوارشەممە، 10ی مانگی گوڵانی ساڵی 1980 ڕۆژنامەی **"بامداد"** دەقی نامەی جەلال تالەبانی لە لاپەڕەکانی (1) و (14) دا بلاوکردەوە کە بەبۆنەی هێرشە سەرنەکەوتووەکەی ئەمریکا بۆ سەر ئێران ناردبووی بۆ خومەینیی. تاڵەبانی لە بەشێکی نامەکەیدا دەڵێ:

"سلاو لە ئایەتۆڵڵای مەزن شاپڵیتە هەڵگرسێنەری مرۆڤایەتی و ڕێبەری پایەبەرزی شۆڕشی ئیسلامیی. بە توورەی و سەرسوورمانێکی زۆرەوە هەواڵی دەستدرێژیی دوژمنکارانەی ئەمریکامان بۆ سەر کۆماری ئیسلامیی پێگەیشت. بێگومان ئیمپریالیزمی ئەمریکا دوژمنێکی خوێنخۆرە بۆ هەموو کۆمەلە ئیسلامییەکان و هەموو زۆرلێکراوان و هەموو بێهێزکراوانی جیهان. پیلانگێرانی ئەمریکا لەدژی شۆڕشی ئیسلامیی بەڕێبەریی ئێوە، درێژەی ڕک و دوژمنایەتییەتی لە تەواوی جیهان و لەریزی ئەوەشدا دژی براشۆڕشگێڕەکانی ئێوە لەعێراق کە بە فەرمانی ئەژدەهاکی خوێنڕێژی دەسکەلای ئیمپریالیزم و زایۆنیزم دژی شۆڕشی ئیسلامیی دەکرێ و پڕە لە هەموو جۆرە تاوانێک کە حیزبی بەعس دژی ئازادیخوازانی عێراقی دەیکات. هەر ئەو دەستەشە کە سوورە بە خوێنێ ئایەتۆڵلا سەید باقری سەدر کە بە خراپترین جۆری شکەنجە شەهیدکرا. ئازادیخوازانی عێراق، لە کورد و عەرەب و ترکمان و لەنێو ئەواندا شیعە و سوننە هەموو پێڕەوی شۆڕشی ئیسلامیین کە بۆ سەرکوتکردنی ئیستعمار و زایۆنیزم هەڵگیرساوە و، بۆ لەنێوبردنی سەددامی تکریتی ناپاکی دەسکەلای ئەمریکا تێدەکۆشێ. ..... ئێمە هەموو هێزەکانمان دەخەینە ژێردەستی شۆڕشی ئیسلامیی ئێران و، بە هەموو دەسەلاتی خۆمانەوە لەریزی شۆڕشی ئیسلامیدا وەستاوین بۆ لێدانی ئیمپریالیزم.

جەلال تالەبانی سکرتیری یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان .....".

----- ----- -----

رووخانی رژێمی شا هەلێکی زێرین و هەڵکەوتوو بوو بۆ جەلال تالەبانی و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، لەلایەک کۆڕوکۆمەڵەی چەپی ئێران بکا بە دوژمنی "قیادە موقت"، هاوکات گەلی کوردی

ڕۆژهەلاتیش، قیادە موقت بە دوژمنی خۆی بزانێ و دەرکردنی بنەماڵەی بارزانی و "قی‌ادە موقت" بێت بە ویست و داخوازیی ڕێکخراوە و حیزبی سیاسیی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و خەڵک. لەسەروبەندی گفتوگۆی نێوان تاران و دەستەی نوێنەرانی گەلی کورد، کە لە **شێخ عێزەدینی حسێنی، دوکتۆر ئەورەحمانی قاسملوو، سەلاح موهتەدی، فوئاد مستەفا سوڵتانی، غەنی بلووریان، سەننار مامەدی و، مەلا خدری ساردکێ و، چەن کەسیکیتر پێکهاتبوون، گەلاڵەیەکی (8) مادەییان ئامادەکرد وەک داخوازیی گەلی کورد لەڕۆژهەڵات بیدەن بە کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامیی.** گەلالە پێشنیازکراوەکە بە کۆدەنگیی هەموویان واژۆدەکرێ و دوکتۆر قاسملوو، پاکنووسی دەکا و، لەڕۆژی یەکشەممە 18/2/1979 دەیدەن بە دەستەی نوێنەرایەتیی کۆماری ئیسلامیی کە لە **داریووش فرووهەر، سمایل ئەردەڵان، ئایەتۆڵلا یەحیا نووری و ئیبراهیم یۆنسی** پێکهاتبوون. مادەی (8) ی داخوازینامەکە لەبارەی کورانی بازرانی و "قیادە موقت" دەبێ و، ناوەرۆکی مادەکە بەمجۆرە دادەڕێژن:

مادەی (8): "بەو پێیەی کە مەلا مستەفا بارزانی و دەستەی ناسراو بە "قیادە موقت"، داردەستی ڕێکخراوی "سیا"ی ئەمریکا و "ساواک" ی ئێران و، "میت" ی ترکیا بوون و ئێستاش هەن، بەو پێیەی هەموو گەلی کورد نەفرەتیان لێدەکەن، داوا لە کاربەدەستانی شۆرشی ئیسلامیی دەکەین هەر چەشنە پێوەندی و لێکنێزیکبوونەوەیەک لەگەڵ ئەم دارودەستەیە ببڕێنەوە و ڕێبەرە خاینەکانیان لە ئێران دەربکەن، بێئەوەی هیچ زیانێک بە کوردە ئاوارەکانی عێراقی بگات لە ئێران نیشتەجێن".

مخابن، لەو دۆخە هەستیارەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دوای دەیان ساڵ شەوەزەنگ و دەسەلاتی دژ بەکوردی ڕژێمی دیکتاتۆری حەمەڕەزاشا، دەرفەتێکی گەورە بۆ کورد هەڵکەوت هەوایەکی ئازاد هەڵمژی و، لەباتی ئەوەی ئەم دەستەی نوێنەرایەتییەی کورد، بکەونەخۆ و لەڕێگەی کۆبوونەوەی جەماوەرییەوە لەشارەکان، نەتەوەی کورد بەرامبەر مافەکانی نەتەوەیی و کۆمەلایەتی و فەرهەنگیی هۆشیاربکەنەوە و، لە گەڵ سەرکردەیەتیی "قیادە موقت" و یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان کۆببنەوە و، تکا و داوایان لێبکەن، واز لە کێشە وناکۆکیی نێوانیان بهێنن و، پێکەوە هاوکار و یارمەتیدەربن بۆ سەرخستنی مافەکانی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ئەگەریش ئامادەنین ئاشت ببنەوە و، بەردەوامن لە ناکۆکی و شەڕی "براکوژیی"، کێشەکەیان بەرنەوە بۆ ئەودیو و ڕۆژهەڵاتی کوردستان نەکەنە قوربانی شەڕ وناکۆکیی نێوانیان! کەچی هەر لە یەکەم ڕۆژەکانی دوای رووخانی رژێمی حەمەڕەزاشاوە، سەرۆکی حیزبەکانی ڕۆژهەڵات و زۆرینەی کەسایەتییەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان، کەوتنە ژێر کاریگەریی نەخشەی تالەبانی و، زۆر دوژمنکارانە بەرەورووبان بوونەوە. ڕژێمی تازەدامەزراوی ئیسلامیی ئێرانیش، سودی لەو ناکۆکییە وەرگرت و، زۆرییێنەچوو سەرتاسەری ڕۆژهەڵاتی کوردستان بوو بە گۆرەپانی شەری نێوخۆیی و سەدان

پێشمەرگەی رۆژهەڵات، لە هێرشی هاوبەشی سوپای پاسداران و قیادە موقت تێداچوون و چەن ناوچەیەکی رۆژهەڵاتیش کەوتەوە دەستی رژێمی ئێران.

وەک ئاماژەمداپێی، جەلال تالەبانی هەر بە کارکردنە سەر **"دەستەی نوێنەرایەتیی گەلی کورد"** لە دژی "قیادە موقت" وازینەهێنا و، لە ئاستی ئێرانیشدا، جگە لە ناردنی نامە بۆ خومەینی و سەرکۆمار **"ئەولەسەن بەنیسەدر"** توانی لەڕێگەی **سەلاح موهتەدی** و سەرکردایەتیی **"کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران"**ەوە، پێوەندیی بگرن بە رێکخراوەی سیاسی و فەرهەنگی و گەلانی ئێرانەوە، بۆ ئەوەی لەئاستێکی بەربلاوتردا پرسی "قیادە موقت" بەرەورووی کاربەدەستانی کۆماری تازەدامەزراوی ئیسلامیی بکەنەوە. ئەوە بوو لەرۆژانی 20/7/1979 -18 لەسەر بانگیشتی **"بەرەی ناسیۆناڵی ئێران" (جبهه دمکراتیک ملی ایران)** ، کۆنفرانسێک لەژێر ناوی **(کۆنفرانسی یەکێتیی گەلانی ئێران)** لە شاری تاران بەسترا. لە کۆنفرانسەکەدا ئەم لایەنانە بەشداربوون: **نوێنەری شێخ عێزەدینی حسێنی، حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران، کۆڕی هاوئاهەنگیی کۆمەڵەکانی ئێران، کۆڕی هاوئاهەنگیی کۆمەڵەکانی کوردستانی ئێران، کۆمەڵەی کوردەکانی دانیشتووی تاران (بەڕێوەبەرەکەی مافناس ومافزانی ناسراوی کورد دوکتۆر سارمەدینی سادقوەزیری بوو)، رێکخراوی چریکە فیداییەکانی خەڵکی ئێران (لقی کوردستان)، کانوون فەرهەنگیی خەڵکی عەرەب، رێکخراوی دێمۆکراتیکی گەلی بەلووچستان، گرووپی لێکۆڵینەوەی پرسی ئازەربایجان.**

کۆنفرانسەکە چەن مادەیەکی پەسندکرد و، مادەی **(6)**ی تایبەت بوو بە داوای دەرکردنی قیادە موقت لە ئێران. دەقی نامەکە بەمجۆرە بوو: "ئێمە ئەم لایەنانەی خوارەوە کە ئەم نامەیەمان واژۆکردووە، داوا لە کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامیی دەکەین و پێ لەسەر ئەوە دادەگرین، واز لە سیاسەتی نەرمونیانی بەرامبەر رێبەرانی ناپاکی "قیادە موقت" بهێنن و، دەسبەجێ داخوازیی گەلی کورد بهێننەدی و "قیادە موقت" لە ئێران دەربکەن. تا لەم رێگەیەوە یەکێ لە لایەنەکانی نائارامی و ئاژاوە لە کوردستاندا بکوژێتەوە. ئاشکرایە ئەم داوایە، ئاوارە بێ پەناکانی کوردستانی عێراق ناگرێتەوە کە لە ئێران نیشتەجێن!". دەقی نامەکە رۆژی چوارشەممە 25/7/1979 لە رۆژنامەی "ئازادی" (ئۆرگانی جبهه دمکراتیک ملی ایران) ژمارە 18، لە لاپەڕەی (1) و(4) دا بڵاوکرایەوە.

بەلام خومەینی و کاربەدەستانی رژێمەکەی ئەم نامە و هەولانەی جەلال تالەبانی و داخوازیی رێبەرانی کوردی رۆژهەڵاتیان بەهێند وەرنەگرت، چۆنکە دەیانزانی تالەبانی جگە لەوەی کۆمۆنیستە، هەوەها پێوەندییەکی نێزیکی لە گەل چەپ و کۆمۆنیستەکانی ئێرانی و کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێراندا هەیە. لەبەر ئەوە ئامادە نەبوون بۆ خاتری تالەبانی، قیادە موقت لەئێران دەربکەن. کاتێ تالەبانی

دڵنیابوو ئێران قیاده موقت له ئێران دەرناکات، کەوتە دژایەتیکردنی رژێمی ئێران و، لەکاتی دەرکردنی فتواکەی خومەینیی لەدژی رۆژهەڵاتی کوردستان، پێشمەرگەکانی یەکێتیی نیشتمانیی هاتن بۆ یارمەتیدانی پێشمەرگەی کۆمەڵە کە ئەوکات رێکخراوەیەکی ساوا و هێزێکی بچووکی هەبوو، لەشارەکانی **سەقز و مەریوان و بانە و سەردەشت** لە چەندین شەڕی گەورەدا بەشدارییانکرد و، زیانی گەورەشیان لە هێزەکانی ئێران دا.

لە بەهاری ساڵی 1982 **"بەها کرماشانی" (هەواڵنێری رێکخراوەیەکی چەپی ئێرانی بەناوی اتحاد مبارزان کمونیست)** لە خڕی ناوزەنگ وتووێژێکی لە گەڵ تالەبانی ئەنجامدا و، تالەبانی گوتی: "ئێمە لەسەرەتای دامەزرانی یەکێتییەوە لە ساڵی 1975 پێوەندیمان لەگەڵ هەموو حیزبە شۆرشگێرەکانی ئێران و کوردستانی ئێران باشبووە و، ئێمە شۆرشی 1979 بە شۆرشی گەلانی ئێران دەزانین، نەک بە شۆرشی مەلاکان. ئەوانە، مەلاکان بوون بەرە بەرە رێرەوی شۆرشەکەیان گێر کرد و دەسەڵاتی خۆیان بەسەر شۆرشدا قایم کرد.... مەلاکان ێەورۆکە بوونەتە هێزی دژ بە گەل و دژ بە شۆرش ..... دیارە هاوکاری و هاوپەیمانەتیمان لە گەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکان رەوشتی ئێمەیە. هاوبەشیکردنمان لەم جەنگەدا هۆیەکی دیکەشی هەیە، حکوومەتی ئێران، هەموو هێزە کۆنەپەرستەکانی کورد کە بە ئیمپریالیزمی ئەمریکا و شا و مۆساد و ئیسرائیلەوە بەند بوون و، ئێستەش بەندن، چەکدار دەکا و هانیاندەدات دژی گەلی کورد بکەونە شەڕەوە. ئەمانە "قیادە موەقەت" کە دوژمنی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانە و، شەرمان لە گەڵ دەکەن، ئێران ئەمانەی خستووەتە ژێر سایی خۆی و پشتیوانییان دەکا و دەیاننێرێ بۆ شەڕی ئێمە... ".

جەلال تالەبانی نەک هەر بەرامبەر قیادە موقت، بەڵکوو بەرامبەر هەموو حیزبەکانی دیکەی باشوری کوردستان کە دوای هەرەسهێنانی شۆرشی ئەیلوول لە باشوور دامەزران و، ئەمانیش هەوڵیاندا لەڕێگەی سووریا و ئێرانەوە، خۆیان بژێنن و، لە کوردستاندا جەماوەرێ بۆ حیزبەکەیان پەیدابکەن، لای داگیرکەران کەوتە دووزمانیکردن و بۆ دڵنیاکردنی کاربەدەستانی سووریا کە خۆی و حیزبەکەی خزمەتکار و دڵسۆزی راستینەی حافز ئەسەد و سووریان، کەسایەتیی خۆی تا ئاستی سیخۆڕێکی پلەنزم هێنایەخوارەوە، بۆ ئەوەی رژێمی سووریا، یەکێتیی نیشتمانیی بە نوێنەری باکووری عێراق بناسێ و، حیزبەکانی دیکەی باشووری کوردستان، بە هێند نەگرێ.

رێکەوتی 17/5/1983 تالەبانی، نامەی ژمارە (8/975) ینارد بۆ **"حەسەن ئەلنەقیب"** (**سەرۆکی دەزگەی ئیستخبارانی سووریا**). لەنامەکەدا دەنووسێ: **"برای بەڕێز دوای سڵاو، جەماعەتی "پاسۆک" کە لەبنچینەدا بەشێکن لە "کاژیک" ە رەگەزپەرستەکانی دژ بە نەتەوەی عەرەب، لە نامە نێوخۆییەکانی خۆیاندا جنێوی ناشیرین و سووک بە سەرۆک حافز ئەسەد دەدەن کە**

ئەورۆکە لە لووتکەی هێزی بەرهەڵستی و خۆراگریی عەرەبیدایە و سەرۆکایەتیی جەنگی نەتەوەی سەربەرزی عەرەب دەکات لە دژی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم. ناوی سەرۆکی گەورە حافز ئەسەد بە "حافز ئەلواوی" (حافزە رێوی) دێنن. ئەم هەموو جنێو و سووکایەتیپێکردنانە لە نامەکانی "ئازاد مستەفا" دا هەن و نامەکانی لای منن، ئامادەم وێنەی فۆتۆگرافیی نامەکانی ئازادت بۆ بنێرم کە تێیدا جنێو بە هەڤاڵ ئەسەد و هیزی پێشکەوتنخوازی عەرەب و سوپای سووریای قارەمان دەدات. کەچی ئێوە لە رێکەوتی 21/10/1982 نامەتان نووسیوەبۆی، بە برای بەنرخ و تێکۆشەری راست ئازاد مستەفا نێوتان بردووە. هەروەها رێکەوتی 28/9/1982 نامەیەکی دیکەشتان ناردووەبۆی و، بە برای بەڕێز ئازادی خۆشەویست نێویت بردووە".

لەکۆتایی ساڵی 1982 کۆبوونەوەی نهێنی وشاراوە لەنێوان رژێمی بەعس و سەرکردایەتیی یەکیتیی دەستپێکرد. داوای رژێمی عێراق لە یەکێتیی ئەوەبوو، چەکووچۆڵ و پارەی ئەداتێ، بۆ لەنێوبردنی حیزبی شیووعی، کە دوای شالاوەکانی بەعس بۆ سەریان، سەدان ئەندامیان بەرەو کوردستان هەڵاتبوون و، هاتبوونە لای یەکێتیی لە خڕی ناوزەنگ، بنکە و بارەگایان لێدابوو. خاڵێکی دیکە لە کۆبوونەوە نهێنییەکەی بەعس و یەکێتیی لەسەری رێککەوتبوون، ئەوە بوو، گەر یەکیتیی لە هێرشەکەی بۆ سەر حیزبی شیووعی سەرکەوتووبێ، ئەوا رژێمی بەعس لەڕووی چەکووچۆڵ و داراییەوە یارمەتیی تەواویدەکات، بتوانێ هێزێک پێکبهێنێت ژمارەی بگاتە پەنجا هەزار (50000) پێشمەرگە و، پارێزگاریی لە سنوورەکانی کوردستان بکات لە بەرامبەر هێرشی ئێران و، دوژمنانی عێراق.

حیزبی شیوعی عێراقی و یەکێتیی نیشتمانیی لەبەرەیەک بەناوی **"جوقد" (الجبهة الوطنية القومية الديمقراطية)**، بوون و، لە شاری دیمەشقی سووریا ڕێکەوتی 2/11/1980 هاوپەیمانێتییەکیان واژۆکردبوو. شیووعییەکان دوای ماوەیەک بریاردەدەن لە خڕی ناوزەنگ بڕۆن و هاتنی سوپای پاسداران بۆ نێزیکی خڕی ناوزەنگ دەکەنە بیانوو. بنکە و بارەگایان دەپێچنەوە و دەڕۆن بۆ گوندەکانی **"قڕناقا"** و **"پشتئاشان"** لە **قەندیل**. لەوێ لە گەڵ پارتی دێمۆکراتی کوردستان بەرەیەکی تازە دروستدەکەن بەناوی **"جود" ((الجبهة الوطنية الديمقراطية).** ئەمەش بیانووی دایەدەستی جەلال تالەبانیی، کە حیزبی شیووعی پاڵیداوە بە بنەماڵەی ئاشبەتاڵ و نۆکەری ئێران و زایۆنیزمەوە و چوونەتە قەندیل لە دژی ئێمە پیلاندەگێرن و، بەوەش نەخشەی تووناکردنی شیووعییەکانی عێراقی داڕشت. سەدان پێشمەرگەی یەکێتیی لە ناوچەکانی **سلێمانی و هەولێر و گەرمیان و شارەزوور** کۆکرانەوە بۆ هێرشکردنە سەر **حیزبی شیوعی و حیزبی سۆسیالیستی کوردستان و پاسۆک**. جەلال تالەبانی لە ناوزەنگ پێش

هێرشکردنە سەر قەندیل، لە کۆبوونەوەیەکی سەدان کەسیی پێشمەرگەدا، بەتوندی هێرشیکردە سەر شیووعی و لە بەشێ لە قسەکانیدا گوتی:

"دەوری پاراستنی یەکیتی نیشتمانیی کوردستان دوای ئاشبەتالە ئاپرووبەرەکەی بنەماڵەی بارزانیی، ئاڵای کوردایەتی و شۆڕشی بەرزکردەوە، نەیهێشت چیدی کوردستان لەژێر چەکمەی فاشیستەداگیرکەرەکان و بەکرێگیراوانی ئیمپریالیزمی ئەمریکا و جاسووسانی "سیا" و "مووساد" و "ساواک" بمێنێ. ئەو تاقمە بەکرێگیراوەی بەناوی حیزبی شیووعی عیراق، لەگەڵ ئەو تاقمە جاسووسە یەکیانگرتووە بەخەیاڵی خاوی خۆیان بۆ لەنێوبردنی یەکێتیی نیشتمانیی، خەیاڵیان خاوە و بە ئاغا ئیمپریالیستەکانیشیان، بە ئاغا داگیرکەرەکانیشیان یەکیتی لەناو ناچێ. ئەوەی کە پێویستە نەختێ لەسەری پرۆین تاقمە تەحریفییەکەی کە بە کردەوە نۆکەری ئیمپریالیزمن و هێڵی بۆرژوازین لەنێو بزووتنەوەی شۆڕشگێڕدا، هیچ رەفتاری شۆڕشگێرانەیان نییە. تاقمێکن سەرەتاکانی مارکسیزم- لێنینیزم، سەرەتاکانی سۆسیالیزمیان پێشێلکردووە. لە کوشتنی دوو رۆڵەی قارەمانی گەلەکەمان کاک سەرباز و کاکە شەماڵ دەستیانهەبوو. بەم رووە رەشەیانەوە گوایە دەیانەوێ یەکێتی نیشتمانیی لەناوبەرن. جا ئێمەش بۆ پاراستنی شۆڕشەکەمان، پێویستە هیچ رەحمێک بە تەحریفییە خائین و دوژمن بە گەلەکەمان نەکەین....".

هەر لەم پێوەندەدا، **نەوشیروان مستەفا** لە پەرتۆکی **"پەنجەکان یەکتری دەشکێنن" لاپەڕە (177)** و لە کۆپلەی خوارەوە هۆکاری قەڵاچۆکردنی شیووعییەکانمان بۆ دەگێڕێتەوە و دەڵێ: **"**لە گفتوگۆی دو قۆڵی ئێمە و "حشع" دا چەن جارێ زۆر بەوردی مەترسی یەکانی ئەو کارەمان بۆ رونکردنەوە و تێمان گەیاندن کە دامەزراندنی بەرەی دوەم نرخی بەرەی یەکەم ناهێڵێ. خۆ ئەگەر هەر سورن لەسەر رازی کردنی پارتی، لە باتی ئەوەی بەرەیەکی تازە دروست بکەن و، ناوی "بەرە" سوک بکەن، پەیمانێکی هاوکاری دو قولی یان لە گەڵ ئیمزا بکەن و لە گەڵ لایەنەکانی جوقد خەریک بن، پارتی یش بە ئەندام قبوڵ بکەن. گوێیان بە قسەکانی ئێمە نەگرت. رۆژی 28ی تشرینی دوەمی 80 لە راژان بەیانی "الجبهە الوطنیە الدیمقراطیە" لەگەڵ پارتی و حسک ئیمزا کرد".

وەک دەبینین، سەرۆکایەتیی یەکێتیی رێیانداوە بەخۆیان، خۆیان بە دەمڕاست و ئالاهەڵگری رێبازی کۆمۆنیستی و، کوردایەتی و بەرەی شۆڕشگێر و پێشکەوتنخواز بدەنە قەڵەم و، لەو پلەوپایەوە پروانە حیزبەکانی دیکەی عێراقی و کوردستانیی. مافی سەربەستیی سیاسییان بۆ حیزب و لایەنەکانی دی بەڕەوا نەزانیوە. حیزبی شێووعی عێراقی وەک ئاڵقەلەگوێی رژێمی سۆڤێت، چاولەڕێی باشبوونی پێوەندیی نێوان یەکێتیی سۆڤێت و عێراق بوو. بەلایەوە گرنگنەبوو یەکێتی یان پارتی لە گەڵ کێ پێوەندییان هەیە و نییە. حیزبی شیووعی لە عێراقدا نوێنەری باوەڕپێکراوی سۆڤێت بوو، خۆی بە هەڵگری رێبازی

کۆمۆنیزمی راستینه دەزانی لەعێراقدا، کەچی تالەبانی وەک پێشەوای کۆمۆنیزم و جێگری **"لێنین"** دەئاخڤێ و دەڵێ: "ئەوانە درۆدەکەن و لە ڕێبازی کۆمۆنیزم و سۆسیالیزم لایانداوە و نۆکەری ئیپریالیزمن و، دەبێ لەنێوببرێن...". ئەم هاتوهاوار و هێڵی سۆر و سنووردانانەشیان بۆ حیزبەکانی دی، تەنیا لەبەر ناکۆکییان بوو لە گەڵ پارتی دیمۆکرات و بنەماڵەی بارزانیی. بەلای یەکێتییەوە گرنگ نەبوو لە گەڵ چ لایەن و داگیرکەرێ پێوەندیی دەگری، گرنگ ئەوە بوو دۆستی پارتی نەبی. دیارە پارتی دێمۆکراتیش هەر ئەم هەڵوێست و بۆچوونەی بەرامبەر یەکێتیی هەبوو. هەردوو لایان سێ ژەمە خوێنی یەکیان بخواردایەتەوە، تێرنەدەبون.

کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران و یەکێتیی هاوپەیمانی یەکبوون و، کۆمەلەی زەحمەتکێشان و کۆمەلەی رەنجدەرانیش دەستەبرای یەکبوون. تالەبانی، پێش هێرشکردنەسەر **"حشع"**، داوای یارمەتیی لە سەرکردایەتیی کۆمەڵە کرد کە هێز بنێرن بۆ پارێزگاریکردنی سەرکردایەتی و بارەگاکانیان، چۆنکە هێزەکانی خۆیان بەرەو قەندیل دەچن. زیاتر لە دوو سەت پێشمەرگەی کۆمەڵە لە ناوچەکانی مەهاباد و سەقز و بۆکانەوە، گەیشتنە **سۆنی** و، **خڕی ناوزەنگ** و، بوون بە هاوبەشی پیلانەکەی جەلال تالەبانی و نەوشیروان و یەکێتیی. لەرۆژی (1) ی ئایاری بەهاری ساڵی 1983 پێشمەرگەی یەکێتی بە فەرماندەیەتیی **نەوشیروان مستەفا** چوونە قەندیل و، 688 پێشمەرگە و ئەندامی سەرکردەیەتیی حیزبی شیوعی و دەیان پێشمەرگەی **"حسک" و "حسیک"** یشیانکوشت و دەستیانگرت بەسەر چەک و کەلوپەل وپارە و ئەرشیڤ و بەڵگەنامەکانیان. لە گەرمەی شەر و هێرشکردن بۆ سەریان، نەوشیروان مستەفا بە بەرپرسانی شیووعی رادەگەیەنێ: بۆ شەڕی حیزبی شیووعی نەهاتووین، هاتووین بۆ لێدانی **"حسک"** و **"حسیک"**، بەڵام دوای گەمارۆدانیان لە 10ی بەیانییەوە بەهەموو جۆرە چەکێک دەسرێژیانلێدەکەن و، سەدان کەسیان لێدەکوژن. حەفتاوپێنج پێشمەرگە و ئەندامی شیووعی، زۆربەیان چەکیان پێ نابێ خۆیان تەسلیمدەکەن، پێشمەرگەی کچ و هاوسەری ئەندامانی سەرکردایەتیی و پێشمەرگەشیان لەگەڵ بووە. دوای بێرێزی و سووکایەتیپێکردنیان، بە فەرمانی نەوشیروان گوللەباراندەکرێن. سەید کاکە ئەندامی حیزبی شیووعی کە لەو کۆمەڵکوژییەدا رزگاریبووە، دەڵێ: رۆژێ پێش هێرشەکەی یەکیتیی، سوپای عێراق بە خەستیی تۆپبارانی بنکەکانی هەر سێ حیزبەکەی کرد. بە پێێ لێکۆڵینەوە و بەدواچوونی حیزبی شیووعی لەبارەی ناوەرۆکی کارەساتەکەوە کردوویەتی، دەڵێ: "پاداشی کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران لە قەلاچۆکردنی شیووعییەکان "دوو" (2) ملیۆن دینار بوو. پاداشی یەکیتیش چەکوچۆڵ و فیشەک و جلوبەرگی گەرمی زستانە و خواردنی زۆر لەگەڵ (5) ملیۆن دینار. دوای قەلاچۆکردنی شیووعییەکان، بۆ رژێمی بەعسیش سەرکەوتنێکی گەورە بوو. چۆنکە لەهەموو عێراقدا شیووعییەکان لەڕووی رێکخستنەوە بۆ رژێمی سەدام ئۆپۆزسیۆنیکی زۆر بەهێزبوون.

ئەوی لێرەدا جیی سەرنج و پرسیارە ئەوەیە کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی کوردستان لەبەرامبەر ئەم پرسەدا بێدەنگیی هەڵبژاردووە و، تاکوو ئێستا هیچ ڕۆنکردنەوەیەکی بڵاونەکردووەتەوە، ئایە دەستی هەبووە لەو تاوانەدا یان نا؟

دوای قەلاچۆکردنی شیووعییەکان، دەیان ئەندام و کادری یەکێتیی، وازیانهێنا و، نەیانویست لەنێو یەکێتیدا درێژە بەو شەرمەزارییە بدەن. بەڵام تالەبانی بێگوێدانە ڕەوشت و هیچ یاسا و پرنسیپێکی مرۆڤی و نەتەوەیی، هەوڵی لەنێوبردنی هەموو حیزبەکانی دیکەشیدا بۆ ئەوەی ببێت بە تاکە حیزب و تاکە سەرۆکی گۆڕەپانی سیاسیی کوردستان.

دوای نەهێشتنی شیووعییەکان، ڕژێمی بەعس، کاری بە یەکتیی نەما و، ئامادەنەبوو لەوە زیاتر باجی بداتێ. جەلال تالەبانیی لە رقی ئەم لالێنەکردنەوەی ڕژێمی عێراق لێی، دروشمی ئۆتۆنۆمی گۆڕی بۆ دروشمی **"مافی چارەی خۆنووسین"** و، لە 18/10/1983 ڕاگەیەندراوەیەکی بڵاوکردەوە و، ڕژێمی عێراقی بە ڕژێمێکی داگیرکەر و فاشیست دانا و دروشمی ڕووخانی ڕژێمی لەگەڵ هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عێراق بەرزکردەوە. هێرشبردن و پەلاماری پێشمەرگە بۆ سەر بنکە و پێگەکانی سوپای بەعس پەرەیسەند و شارۆچکەی **"بێتواتە"** بە فەرماندەیەتیی **"مامەریشە"**ی قارەمان و هەمیشە زیندوو، لە گەڵ دەیان پێگەی سەربازیی لە ڕیزەچیای **"دابان"** ی **"سەرگەڵوو"** و، ناوچەی گەرمیان و شارباژێر، لەلایەن پێشمەرگەوە دەستیان بەسەرداگیرا. ژمارەی پێشمەرگە بوو بە هەزاران و لایەنگرانیشی دەیان هەزاری تێپەڕکرد. ئەمەش بەرادەیەکی زۆر بووە هۆی سەرقاڵکردنی سوپای عێراق لە کوردستان و، هاوکات لە گەڵ ئەمە، سوپای ئێرانیش لە بەرەکانی جەنگی باشووری **ئێران – عێراق**، سەرکەوتنی گەورەی بەدەستهێنابوو، **خۆرمشار**ی ئازاد کردبوو، پەڕیبووەوە بۆ لای شاری بەسرەی عێراق. ڕژێمی عێراق ناچاربوو، دەرگەی وتووێژ لەگەڵ یەکیتیی بکاتەوە و، 20 ڕۆژێ پێش نەورۆز و لە مانگی ڕەشەممەی ساڵی1983 وە، وتووێژ لە نێوان عێراق و یەکێتیی دەستپێکرد. یەکێتیی بنکە و بارەگایان لە **دۆلەرووتە و پڵنگان و بناری چیاکانی کاردۆخەوە** گواستنەوە بۆ دۆڵی **مەرگە** لە بناری ڕیزەچیای **"ئاسۆس".** سەددام حسێن نێزیکی پینجسەد دەمانچەی نارد بۆ یەکیتیی وەک دیاریی نەورۆز و، بەسەر بەرپرسان و فەماندەکاندا دابەشکرا. لەنەورۆزی 1984 سەرکردەیەتی و ڕاگەیاندن و تیپی مووسیقا گوێزرایەوە بۆ شارەدێی **"سووورداش"** ی سەر جادەی **دووکان – سلێمانی**، ئەمە لە کاتیکدا هێشتا هیچ ئەنجامێکی گفتوگۆکە دیار نەبوو بە کوێ دەگات؟ بە پەلە ناوی دە (10000) پێشمەرگەیان دا بە ڕژێم بۆ ناردنی مووجەی مانگانە بۆیان، لە کاتی بەهێزییەکەی یەکێتیدا ژمارەی پێشمەرگە گەیشتبووە نێزیکی چوارهەزار. هەموو ڕۆژێ، چەندین تەن برنج و فاسۆلیا و ڕۆن و ئارد و سەوزە و گۆشت بۆ ئەم دەهەزار

پێشمەرگەیە دەنێردرا، رژێمی بەعس بەوردی ئاگاداری ژمارە پێشمەرگە و هەموو شتێ بوو، بەڵام زۆر زیرەکانە کاریدەکرد.

تاڵەبانی هەر لە یەکەم رۆژانی دەستپێکردنی وتووێژەوە، وازی لە درۆشمی **"مافی چارەی خۆنووسین بۆ کورد"** هێنا و، گەڕایەوە سەر درۆشمی ئۆتۆنۆمیی. پرۆژەیەکیاندا بە رژێمی بەعس لەبارەی ناوچەی ئۆتۆنۆمییەوە کە کەرکووکی تێدا نەبوو. سەرەتای هاوین هات، مامجەلال لە گەڵ هێرۆخان چوون بۆ بەغدا و، (45) رۆژ لە بەغدا مایەوە. ئەمەش ناڕەزایەتی لابەلای هێندێک بەرپرس و پێشمەرگەی لێکەوتەوە و، دەیانپرسیی: **"مامە سەرقاڵی وتووێژە، یان چووە بۆ مانگی هەنگوین!؟".**

ئامانجی رژێمی بەعس لە کردنەوەی دەرگەی گفتوگۆ، لەبەر ئەوە بوو، سوپای عێراق لە دوو بەرەدا دژی سوپای ئێران و پێشمەرگە شەڕیدەکرد، ئەمەش قوربانی و قورساییەکی زۆری خستبووە سەر سوپای عێراق. لەبەر ئەوە رژێمی سەدام ویستی بۆ ماوەیەک بەناوی وتووێژەوە تەقەی پێشمەرگە راگرێت و، گفتوگۆیەکی ساختەی لەگەڵ یەکێتیی سازکرد. بەڵام تاڵەبانی بێلێکدانەوەی بارودۆخەکە، لەبارەی هۆکاری وتووێژەکەیان لە گەڵ **"میری"**، وتارێکی نووسی کە مانگی جۆنی 1984 لەڕۆژنامەی **"رێبازی نوێ"** ی سەر بە یەکێتی و لە رادیۆی یەکێتیی بڵاوبووە و، لەوێدا ئامانجی خۆی و حیزبەکەی لە وتووێژکردن لە گەڵ میری، بەم وشانەی خوارەوە دەربڕی:

"بڕیارماندا بکەوینە گفتوگۆ لە گەڵ میری و لەم کارەماندا ئەو مەرجانەمان خستە بەرچاو، کە عێراق و کوردستان و نێوچەکە پێیدا تێدەپەڕن. پەلاماری ئێران هەڕەشەی داگیرکردنی نیشتمانەکەمان لێدەکات. هێندێک شۆڤێنی دەیانەوێ ئێمە دەست لەسەر دەست دانێین و بەرامبەر داگیرکردنی نیشتمان و یەکێتیی نیشتمانی عێراقمان بێدەنگ بین. ئەمە لە کاتێکدا رۆڵەکانی گەلەکەمان دەچنە سەنگەرەوە بۆ بەرگریی لەنیشتمان. بۆ هێزێکی جەماوەرانەی وەک "ی.ن.ک." ناکرێ رێبدا بەوەی پیلانەکانی دوژمنانی گەلەکەمان زاڵ ببێ و، وای پیشانبدەن کە ئێمە دەست لەسەر دەست دەوەستین بەرامبەر بە داگیرکردنی نیشتمانەکەمان. لەبەر ئەوە پێشمەرگەی یەکێتیی ناتوانن خەنجەر بدەن لە پشتی لەشکری عێراق، لەکاتێکدا کە ئەم لەشکرە لەسەر سنوورەکانی عێراق بەرەنگاری پەلاماری داگیرکەران دەبێ. تەواوی ئەو حیزبە عێراقی و کوردییانەی چوونەتە ئێران و، لەوێوە دوژمنایەتیی لە گەل و نیشتمانی خۆیان عێراق دەکەن، ناپاکن. من عێراقییەکی نیشتمانپەروەرم و، نامەوێ وەک کورەکانی بارزانی بەتاوانی خیانەت و ناپاکیی لە نیشتمان، ناوم بچێتە مێژووەوە!". لەبارەی سەددام حسێنیشەوە وتی: **"سەرۆک لایەن نییە لە کێشەکە، بەلکوو نێوبژیوانە (حکم) ە.**

درۆشمی "مافی چارەی خۆنووسین بۆ کورد" لە کوێ و، پشتیوانیی لە سوپای عێراق و پارێزگاریکردن لە نیشتمانی عێراق لە کوێ؟؟؟ چلۆن کەسێ دەتوانێ ئیمڕۆ وەک نیشتمانپەروەر و دڵسۆزێکی کورد و کوردستان خۆی بناسێنێ و، داوای مافی چارەی خۆنووسین بکات بۆ گەلەکەی، سبەینێ ببێت بە عێراقییەکی نیشتمانپەروەر و، شەڕکردن لە گەڵ عێراقی داگیرکەر بە تاوان و خیانەت لە نیشتمان بزانێت!؟

لە مانگی جولای ساڵی 1984 لە شارەدێی **"سووورداش"**، پەیامنێری ڕۆژنامەی **"ئەلتەلیعة العربیة"** وتووێژی لەگەڵ تاڵەبانی ئەنجامدا. لێرەدا بۆ ئاگاداری خوێنەرەوەی ئەم وتارە، بەشێ لە قسەکانی لە خوارەوە دەنووسمەوە. تالەبانی دەڵێ: **"ڕژێمی ئێران، ڕژێمێکی کۆنەپەرست و ڕەگەزپەرست و شیعەپەرستی فارسییە و، ڕژێمێکی گەوج و نەزانە..... هەموو سەرکەوتنیک کە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی عەرەبی بیگاتێ، سەرکەوتنە بۆ بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی کورد و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی عەرەب بەگشتی و بە تایبەتیی بەرامبەر بە کورد و مافەکانی، پێشکەوتنخوازانەیە...... هێنانەدی ئاواتەکانی کورد لەژێر سایی نەتەوەی عەرەبدا نەبێ نایەتەدی. عەرەب لە هەموو لایەک نێزیکترن بە کورد و، عەرەبیش لەهەموو لایەکی دی لە دۆزی کورد چاکتر تێدەکەن...... لەبارەی پێوەندیمان بە تاقمی مەسعوود وئیدریس بارزانییەوە خراپە و نیشە، بەهۆی پێوەندی‌یان بە ئەمریکا و ئینگلیز و دەسگەی مۆسادی زایۆنیزمەوە. ئێستەش خاڵی بنچینەیی ناکۆکیمان لە گەڵیان ئەوەیە ئەم تاقمە پێوەندییان بە ئێرانەوە هەیە. پێوەندیی ئەمانە لە گەڵ ئێران لەشێوەی "ڕەدووکەوتن" دایە. پێوەندیی نێوان تاقمی مەسعوود و ئیدریس بارزانیی لە گەڵ سوپای پاسدارانی خومەینی و هێزە ئێرانییەکان لەسەر بنچینەی "ڕەدووکەتن" دامەزراوە...."**.

لێرەدا خوێنەرەوە دەتوانی جارێکیتر چاو بە دەقی قسەکانی **برایم ئەحمەد** بخشێنێتەوە لەو وتووێژە تەلەفزیۆنییەی بە هاوبەشییی لەگەڵ **ئەحمەد حەسەن ئەلبەکر** لە ساڵی 1958 بەرامبەر نەتەوەی عەرەب دەریبڕیوە، ڕێک و ڕاست هەر ئەو قسانەیە جەلال تالەبانی دوای تێپەڕبوونی 26 ساڵ بەرامبەر نەتەوەی عەرەب دەیڵێتەوە!

تەقەوەستانی پێشمەرگە و گفتوگۆی نێوان ڕژێم و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بۆ ماوەی ساڵێک، کات و دەرفەتێکی باشبوو بۆ سوپای عێراق بەشێکی زۆری هێزەکانی لە کوردستانەوە ڕەوانەی بەرەکانی شەڕی ئێران کرد و، دوای ڕاماڵدانی سوپای ئێران لە **"بەسرە" و "فاو" و "مەجنوون"** و، خنکاندنی هەزاران سەربازی ئێرانی بەگازی کیمیای و لەنێو زەلکاوەکانی باشووری عێراق، بەرادەیەکی زۆر هەڕەشەی ئێرانیان لەسەر خۆیان کەمکردەوە، ئەوجا کۆتاییان بە وتووێژەکە هێنا و، لە دواکۆبوونەوەی نێوان **نەوشیروان مستەفا** و شاندێکی پلەنزمی عێراقی کە لە گوندی **"بنگرد"**ی دۆڵی **"مەرگە"** ی سەر بە

شارۆچکەی **"دووکان"** بەڕێوەچوو، هەردوولا هەڕەشەیان لەیەککرد. نوێنەرەکەی سەددام گوتی: **"شەڕ بکەنەوە، بەشاخ ودۆڵی کوردستانەوە دەتانسووتێنین. نەوشیروان مستەفاش هەڕەشەی هێنانی سوپای پاسدارانی ئێرانی کرد بۆ شاری کەرکووک".** زۆرینەخایاند هەردوولایان بەڵێنەکەی خۆیان هێنایەدی. ناوچەکانی ژێردەستی یەکیتیی بەچڕی و لەرۆژێکدا چەن جارێ کەوتنە بەر هێرشی فڕۆکە و تۆپی عێراق. بە هۆی کەمیی فیشەک و پێداویستیی دەرمانی و بریندار و خواردن و دابینکردنی پشتبەرەیەک کە سەرکردەیەتی و بەرپرسان و ژنومنداڵیان پارێزراوبن، جەلال تالەبانی لەڕووی ناچارییەوە بەملکەچی و دەستی بەتاڵەوە دیسان روویکردەوە رژێمی خومەینی. بەڵام رژێمی ئێران ماوەی ساڵێک وەرامی یەکێتیی نەدایەوە بۆ ئەوەی لەژێر گوشاری سوپای عێراق تەنگەتاو بێ و ناچار بێت داخوازییەکانی ئێران قبوڵ بکات. لە سەرەتای مانگی رەشەممەی 1986، تاڵەبانی لەلایەن **هاشمی رەفسەنجانی** سەرکۆماری ئەوکاتی ئێران بانگێشتکرا و، چووە تاران و، بە پێچەوانەی وتەکانی پێشووی خۆی لە **"سووورداش"** کردبوونی، چووە خزمەتی رژێمی کۆنەپەرست و شیعەپەرست و گەوج و نەزانی ئێران بۆ سواڵکردن و دەستپانکردنەوە لێی و، ئەمجارەیان ئامادە بوو لەپشتەوە خەنجەر لە پشتی سوپای عێراق بدا!! لەوەش خراپتریان پێکرد و دەستیانخستە نێو دەستی **ئیدریس بارزانی** کە دەیان ساڵ باوکی و بنەماڵەکەیانی بە دەسکەلای ئینگلیز و ئەمریکا و زایۆنیزم و میتی ترک ناودەبرد. دەستی لە ملی ئیدریس کرد و، بەڕووی گەش و پێکەنینەوە وەک برا و هاورێێ کۆن، لە ئامێزیگرت و تێر ماچیکرد.

رژێمی ئێران بەو دیدارەی تالەبانی و ئیدریس بارزانیی بیرۆکە و نەخشەکەی هێنایەبوون و، بە بەشداریی پارتی و یەکێتی و هەموو حیزبەکوردییەکانی باشووری کوردستان، لەڕۆژی 7/11/1986 **"بەرەی کوردستانیی"** پێکهێنا، بۆ ئەوەی بتوانێ لەڕێگەی ئەمانەوە قورسایی هێرشی سوپای عێراق لەسەر بەرەی خۆزستان کەمکاتەوە، چەن بەرەیەکی تازەی شەڕ لە کوردستان بکاتەوە. ئیدریس بارزانی و تالەبانی دوای کۆبوونەوەکە، راگەیەندراوەیەکی هاوبەشیان بڵاوکردەوە، زۆر سوپاسی کۆماری ئیسلامییان کرد بۆ مێوانداری و دڵسۆزییەک هەیەتی بەرامبەر گەلی عێراق. هەر لە درێژەی ئەم دیدار و کۆبوونەوەنانەدا، رژێمی ئێران بۆ قایمکردنی پێگە و جێ و ڕێی خۆی لە داهاتووی عێراق، **رێکەوتی 24/12/1986** کۆبوونەوەیەکی هاوبەشی دیکەی پێکهێنا بە بەشداریی **یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و پارتی دێمۆکراتی کوردستان و حیزبی بەعسی عێراق (سەربە رێبازی سووریا)، حیزبی سوسیالیستی کورستان و، حیزبی ئۆممەی عێراق، بزووتنەوەی ئیسلامیی کوردستان.** کۆبوونەوەکە (17) مادەی پەسندکرد و، لە پێوەندیی لە گەڵ کورد لە عێراقدا، بەتێکرای دەنگ پەسندکرا: **"دوای رووخانی رژێمی سەدام، مافەکانی کوردی ئاوارە لە نێو یەکیتیی نیشتمانیی**

عێراقدا بهێنرێنەدی!". لە مادەیەکی دیکە بەتێکڕای دەنگ پەسندکرا: "هەموویان جەخت لەسەر پاراستنی یەکپارچەیی خاکی عێراق دەکەن".

پێکهێنانی ئەو **"زرە بەرەی کوردستانی"** یە، هەر زوو خێروبێری باریی بەسەر نەتەوەی کورددا و، دوای گرتنی شاری هەڵەبجە لەڕۆژی 13/3/1988 لەلایەن پێشمەرگە وسوپای پاسدارانی ئێرانەوە، لەڕۆژی 16/3/1988 فڕۆکەی عێراقی بۆمبابارانی کیمیایی شارەکەیان کرد و، هەزاران کەس تێداچوون. ئەوجا پاسدارانی ئیسلام کەوتنە پشکنینی نێوماڵان و گیرفانی ژەهردەرخواردراوەکان و کۆکردنەوەی خشڵ و زیو و زێر و پرێنەوەی دەستی کچان وژنان بۆ دەرهێنانی خرخاڵ و ئەنگوستیلەی دەستیان و، دەستدرێژیکردنە سەریان. دوای بلاوکردنەوەی فیلمی سەرکەوتنەکە لە میدیای رژێمی ئیسلامیی، لەسەر داوای فەرماندەکان، بەشێکی زۆری سوپای پاسداران لەشار کشانەوە و، چونە دەرەوەی شار، چۆنکە فەرماندەکانی ئێران، دڵنیابوون لەوەی شارەکە لەلایەن عێراقەوە کیمیابارانەکرێت. خەڵکی هەڵەبجەش دڵنیابوون لە هێرشی فڕۆکەی عێراق و، زۆربەی خەڵکەکە هەوڵیاندا لە شار دەربچن، بەڵام لەلایەن پێشمەرگەی یەکێتییەوە رێیان لێگیرا و، بە خەڵکیان راگەیاند، شار رزگارکراوە و، لەدەستی خۆماندایە و دەیپارێزین! لەبەر ئەوە کاتێ شارەکە کیمیابارانکرا، زۆرینەی دانیشتوانەکەی لە شار مابوونەوە. تاکوو ئیمڕۆ کە 30 ساڵی تەواو بەسەر کیمیابارانی هەڵەبجەدا تێپەڕبووە، هێشتا ژمارەی تەواوی قوربانییەکانی نازانرێ و، ئەو ژمارەی (5000) کوژراوە لەلایەن ئێرانەوە سەرژمێریی کرا، کە دوای کیمیابارانکردنەکە گەڕانەوە نێو شار و سەرژمێریی قوربانییەکانیان کرد، بەلام هەزاران برینداریتر، بەرەو سلێمانی و شارەکانی تری باشوور رۆیشتن و، لەلایەن هێزەکانی عێراقەوە هەموویانیان لە نەخۆشخانەکان بردە دەرەوە و، تێکەڵ بە شالاوەکانی ئەنفال بوون و بێسەروشوێنیانکردن بۆ ئەوەی تاوانەکە لە چاو خەڵک و کۆمەڵگەی نێودەولەتیی بشارنەوە.

جیا لە هاوکاریی نێوان پێشمەرگەی بەرەی کوردستانی وسوپای پاسدارانی ئێران بۆ گرتنی هەڵەبجە، هەروەها لە گەڵ سوپای پاسداران لە دوو قۆڵەوە بەرەو **"نەوسوود" و "دەرەتفێ" و "شێخان" و "پەروینی"** چوون کە پێشمەرگەی **حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێرانی** لێبوون، قۆلەکەی دیکەش بەرەو بنکەکانی **"گوردانی شوان"** ی **کۆمەلەی زەحمەتکێشان** لە **"بیارە"** و، ئۆردووگای **"سیروان"** رۆیشتن. لە ئەنجامدا دەیان پێشمەرگەی حیزبی دێمۆکرات و کۆمەلەی زەحمەتکێشان تێداچوون، یان لە گەڵ ژن و منداڵەکانیان بە دیلی کەوتنە دەستی سوپای پاسدارانەوە. دیلەکانی حیزبی دێمۆکراتیان برد بۆ شاری **پاوە** و، دواتر گوێزرانەوە بۆ بەندیخانەی **"دیزڵ ئاباد"** ی **کرماشان**. پیاوەکان لەسێدارەدران و، ژنەکانیشیان لەزیندان هێشتەوە بۆ دەستدرێژیکردنە سەریان. دیلەکانی سەر بە کۆمەلەش، لە شاری **سنە** لەسێدارەدران. لەو هێرشانەدا بەشێ لە فەرماندەکانی یەکیتیی نیشتمانیی وەک **"شەوکەتی**

حاجی موشیر" و، **"قاله کۆکەیی"** و **"حەمەی حاجی غالب"**، رۆڵێکی زۆر نامرۆڤانە و نانەتەوەییانەیان گێڕا **(4*)**.

جا با بگەڕێینەوە بۆ لای "بەرەی کوردستانی" و، جەلال تالەبانی، بزانین دوای ئەم کردەوە قیزەونانەی پاسدارانی ئێران لە هەڵەبجە کردیان، کاردانەوەی ئەمان بەرامبەریان چی بوو!؟

کاتێ **جەلال تالەبانی و نەوشیروان مستەفا** و سەرکردەیەتیی یەکێتیی بەم کردەوە دزێو و نامرۆڤانەی پاسدارانی ئێرانیان زانی بەرامبەر خەڵکی بەکۆمەڵسووتای نیشتمانەکەیان کردوویانە، خۆیان پێرانەگیرا و، ئەندامێکی دێرینی کۆمەڵەی رەنجدەران و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بەناوی **"دوکتۆر کەمال شاکر"** یان راسپارد و دوو لۆری و چەن پێشمەرگەی جێمتمانەیان دایەدەستی، بۆ گواستنەوەی کەلوپەلی نێوماڵی دانیشتووانی شارەکە و باری هەر لۆرییەک بەرن بۆ ماڵی ئەندامێکی سەرکردایەتیی. کەماڵ شاکر خەڵکی هەڵەبجە بوو، دوکتۆر نەبوو، لە شۆرشی ئەیلوولدا خولێکی چارەسەری سەرەتایی پزیشکیی دیبوو، لەمەوە بە دوکتۆر کەمال دەناسرا. سەرۆکایەتیی یەکیتیی روویانکردبووە گوندی **"مەزرە"** و گوندەکانی دیکەی ناوچەی **"سوێسنایەتی"** سەر بە شاری **سەردەشت**. لەنێو بەرپرساندا تەنێ **"بەکری حاجی سەفەر"** ئامادە نەبوو باری لۆرییەکە وەرگرێ، گوتبووی بۆ ماڵی منی مەهێنن، نامەوێ!. لەکاتێکدا بە بەراورد لەگەڵ زۆربەی بەرپرسانی یەکیتیی، لەگەڵ ژن و منداڵەکانی ژیانێکی ناخۆش و هەژارانەی هەبوو. (بەکری حاجی سەفەر، لە ئەندامانی کۆمەڵەی مارکسی – لێنینی و دواتر کۆمەڵەی رەنجدەران و لە پێشمەرگە سەرەتاییەکانی یەکێتی و یەکەم ئامێرهەرێمی سلێمانی بوو، دوای کارەساتی هەڵەبجە و ئەنفال لەگەڵ هەزاران بنەماڵەی کوردی دیکە بەرەو رۆژهەڵات هەڵاتن و، لە شاری **سەقز** نیشتەجێبوو).

دوای هێنانی چەن لۆرییەک بۆ ماڵانی سەرکردەیەتیی، یەکێ لە لۆرییەکان بەبارەوە لەلایەن ئەو دەستە پێشمەرگەوە بێسەروشوێنکرا و لووشدرا. سەرکردەیەتیی یەکیتیی بەم نافەرمانییەیان زانی و، نەوشیروان مستەفا، بانگێشتی (کەمال شاکر) ی کرد بچێ بۆ گوندی "مەزرە". ئەویش پرسوراوێژ بە دوو هاورێی نێزیکیدەکا و، دەڵێن پێی: **" مەڕۆ، وەک "وریا" چۆن لە گوندی "هەڵەدن" بە تەور کوژرا، تۆیش ئاوا دەکوژن، بۆ ئەوەی سڕی ئەم تاوانە ئاشکرا نەبێت!"** کەمال شاکر لە ترسی کوشتنی نەیوێرا بچێ و، وازی لە یەکیتیی هێنا و لە شاری سنە خۆی شاردەوە. دوای ئەم رووداوە بەشێ لە پێشمەرگەکان زانییان و لەم تالانییەی ماڵانی هەڵەبجە کە لەلایەن سەرۆکایەتییەوە راستەوخۆ پلانی بۆ دانراوە، بێزار و تووره بوون. سەرۆکایەتیی یەکێتیش لەوەرامیاندا وتی: **"ماڵی ئەو کەسانە هێنراون کە سەر بە رژێمی بەعس بوون و، جاش بوون!!!"**. بە کورتی، لەماوەی چەن رۆژدا، کەلوپەلی بەتالانبراوی ماڵانی هەڵەبجە، گەیشتە بازاڕی شارەکانی رۆژهەڵات و، تارانی پێتەخت.

کاتێ کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامیی ئێران دوای تێپەڕبوونی هەشت ساڵ بەسەر جەنگی عێراق-ئێراندا، خۆیان بەدۆڕاوی شەڕ زانی، تکایان لە ئایەتوڵڵا خومەینی کرد، رازیبێ بە وەستانی شەڕ و راگەیاندنی "ئاگربەس". ئەوە بوو **خومەینی لەڕۆژی 18/7/1988** پەیامێکی بلاوکردەوە و تێیدا راگرتنی جەنگی لە گەڵ عێراق، بە خواردنەوەی **"پیالەیەکی پڕ لە ژەهر"** شوبهاند و، گوتی: بۆ راگرتنی کۆماری ئیسلامیی ئەوا پیالە ژەهرەکە دەخۆمەوە! کۆمەلەی نێو دەوڵەتیی پێشوازی لە بڕیارەکەی ئێران کرد. ئێران وعێراق لەسەر چەن خاڵێک رێککەوتن، لەوانە گۆڕینەوەی دیلەکان و، ئامادەکردنی پەیماننامەی ئاشتی و، گەڕانەوە بۆ سەر سنوورەکانی هەر دوو وڵات. سوپای عێراق لەهەموو ئەو ناوچانەی ئێران کشایەوە، داگیریکردبوون. ئەوی لەم نێوەدا کاتی جەنگ بوو بە سووتەمەنی و، دوای کۆتاییهاتنی جەنگیش وەک شۆرشەکەی ئەیلوول، هیچ بایەخێکی پێنەدرا کوردە بوو. دیسان پشتگوێخرایەوە و، حسێبی پووشێ بۆ تووناکردن وئەنفالی نەکرا. بۆ ولاتانی رۆژاواش جەنگی (8) ساڵەی کەنداو کۆتاییپێهات و، ئەوی لەڕووی سیاسی و بەرژەوەندیی ئابوورییەوە لەناوچەکە مەبەستیانبوو، پێیگەیشتن.

چەن مانگێ دوای رێککەوتنی نێوان عێراق - ئێران، پێشمەرگەی یەکێتیی لە هەزارانەوە هاتە سەر چەن سەت کەسێک، کە ئەمانەش زۆربەیان ئەندامی سەرکردەیتی و بەرپرس و فەرماندەکان بوون، بە ژن و منداڵیانەوە بەروو رۆژهەڵارتی کوردستان هاتبوون. پێشمەرگەکان لە دۆڵی **"دزڵی" هەورامان و مەریوان** و هەروەها لە گۆندەکانی**"بلەکێ"** و **"چەمپاراو"**ی سەر بە شاری **بانە**، لەنێوان سنووری رۆژهەڵات و باشوور بنکەیان بۆ سازکرابوو. سەدانی دیش وازیانهێنابوو لە گەڵ بنەماڵەکانیان لە شاری **سەقز** نیشتەجێکرابوون. دوای سێ مانگ، ئێران مووچەی مانگانەی لێبڕین. بێپارەی و نەبوونیی تەنگی پێهەڵچنین. سەرکردەیەتیی یەکێتیی، هەموو ئەندام و پێشمەرگەکانی ئاگادارکرد، ئەوانەی وا لەلایەن عێراقەوە مەترسیی گرتن و کوشتنیان لەسەر نییە، دەتوانن خۆیان تەسلیم کەنەوە. بەشێکیان ژیانی تفت و تاڵ و برسێتیی ژن و منداڵ ناچاریکردن، بەدڵێکی پڕ لە خەم و پەژارەوە، بگەڕێنەوە، لەگەڵ خۆتەسلیمکردنیان، لەلایەن سوپای عێراقەوە تێکەڵ بە شالاوەکانی ئەنفال کران و بێسەروشوێنکران. بەرپرسان و ئەندامانی سەرکردەیەتیش بەرەو وڵاتانی ئۆرووپا و ئەمریکا کۆچیانکرد. سەدان پێشمەرگە بە بنەماڵەوە لە رۆژهەڵاتی کوردستانەوە خۆیانگەیاندە ترکیا، بەوهیوایەی بگەنە یەکێ لە وڵاتانی ئۆرووپا.

بە کورتیی، ئاشبەتاڵێکی دیکە بەسەر بزووتنەوەی کورد هات، بەڵام ئەمجارەیان **شای ئێران و ئەمریکا و سۆڤێت** و رێککەتنێکی وەک **جەزایر** لە ئارادا نەبوو، حیزبە کوردییەکان بەتێکڕا، بەدەستی خۆیان عێراق و ئێرانیان هێنایە سەر کوردستان و شاروگوندەکانیان پێ قەڵاچۆ و کاولکرد و، بۆی هەڵاتن. ئەوجا تالەبانی گەیشتە لەندەن و، لە بریتانیاوە وەک سەرۆک و دەمڕاستی گەلی کورد خۆی پێشاندا و، لە وتووێژێکدا کە

پەیامنێری ڕۆژنامەی "**Le Monde**" ی **فەرەنسا** لەرۆژی 19ی مارچی 1988 کردی لە گەڵی، فەرمووی:
"ڕژێمی بەعسی عێراق لەساڵی 1963 وە هەوڵی نەهێشتنی کورد دەدات!!".

سیاسەتی گەوجانەی ڕژێمی **سەدام** لە داگیرکردنی **کوێت** ڕێکەوتی 2ی ئەگۆستی 1990، کە بە پلانێکی زیرەکانەی ئەمریکا بۆ لەداوخستنی سەددام ورژێمەکەی ڕێی بۆ خۆشکرابوو، بیانووی دایەدەستی ڕۆژاواوە کە دوای لاوازکردنی ڕژێمی خومەینەیی، لە دەسەڵات و هێزی سەدام و سوپا یەکملیۆنییەکەی کەم بکەنەوە کە ببوو بە بەهێزترین هێزی سەربازیی لەناوچەکە. ئەوەبوو چەن مانگێ دوای داگیرکردنی کوێت، بە بڕیاری کۆمەڵکەی نێودەولەتیی، سوپای (32) ولاتی دنیا بە فەرماندەیەتیی ئەمریکا، لەڕۆژی 16/10/1991 سەرتاسەری عێراقیان کردە ئامانج و لەماوەی 42 ڕۆژدا، 60624 تەن بۆمبایان ڕژاند بەسەر عێراقدا و، ژێرخانی ئابووری و نەوت و پاڵاوگە و پێگەی گرنگی سەربازیی عێراقیان بەتەواوەتیی تێکشکاند. جیا لە کوژرانی سەت هەزار سەرباز و لەنێوبردنی 4000 تانک و 1800 فڕۆکەی جەنگی و 150 پاپۆری جەنگی. هەروەها وەک **"سوڵحی عەشایری"** لای خۆمان، خوێن بە بەخشینی "کچ" قەرەبوو دەکەنەوە، سەدام حسێنیش، بە **"نوکرتم و چاکرتم و مخلصتم"ی** فارسە ئێرانییەکان، باوەڕیهێنا و، 146 فڕۆکەی مەدەنی و جەنگیی نارد، لای بمێنێ، دوای جەنگ بیداتەوەپێی. ئێرانیش وەک دیاریی **"ئیمامی زەمان"**، هەر کە فڕۆکەکان گەیشتە دەستی، دەستیکرد بە ڕەنگکردنی فڕۆکەکان و وەک باڵندەی **"حەوت ڕەنگیلە"** یلێکردن و، خستنیە خزمەتی سوپا و وڵاتییەوە.

جا ئەم شکانە گەورەی لە جەنگی کەنداو بەسەر عێراقدا هات، جگە لەوەی کارەساتی زۆر گەورەی ئابووری و مرۆڤیی لێکەوتەوە، هاوکات لە باشووری کوردستانیش چەن گۆڕانکارییەکی بنەڕەتیی بەدوایخۆیدا هێنا، ئەویش ڕاپەڕینی باشووری کوردستان بوو لەبەهاری ساڵی 1991 و، دوای پتر لە 70 ساڵ شاری کەرکووک کەوتەوە دەستی کورد و، ئەمەش ناڕەزایەتیی ولاتانی عەرەب و ترکیا و عەرەبی نێوخۆی عێراقی لێکەوتەوە و، **"بووش"** ی باوک سەرکۆماری ئەمریکا، چرای کەسکی هەڵکرد بۆ سەدام، کوردستان و خوارووی عێراق داگیربکاتەوە. لەمەوە کۆچورەوی بە کۆمەلی دانیشتووانی باشووری کوردستان لەترسی ئەنفالێکی دیکە روویدا و، بەتێکرا زێدوشاری خۆیان جێهێڵا و، ڕێی دەشت و چۆڵەوانی و شاخ و سەرسنووره دەستکردەکانیان گرتەبەر. بڵاوبوونەوەی دیمەنی ملیۆنان ژن و منداڵ و پیرولاوی کورد بە پێی پەتی و لەنێو قوروچڵپاو و بەفر و سەرماوسۆڵەی داوێنی شاخاندا، شەپۆلێکی گەورەی خێرخوازی و هەستی مرۆڤدۆستانەی لەنێو وڵاتانی دنیای ئازاد بۆ پشتگیریی لە کورد خستەڕێ. چەندین کۆنسێرتی گەورە بە بەشداریی هونەرمەندانی گەورەی ئەورووپا و ئەمریکا بەڕێوەچوون. یارمەتی دارایی و دەرمانی و خواردەمەنی لەلایەن کۆروکۆمەلەی مرۆڤی و نێونەتەوەییەوە گەیەندرانە لێقەوماوانی کورد. دیمەنی خستنەخوارەوەی خوارەمەنی بە فڕۆکە دڵی هەر مرۆڤێکی خاوەنویژدان و خاوەنهەستی ئەم دنیایەی

هەژاند. سەرەتا ولاتی فەرەنسا، ئەوجا وڵاتانی دیکەی ئەورووپا و دواتر ئەمریکا رازیبوون پاریزگاری لە کورد بکەن. **پڕیاری ژمارە (688)** یاندەرکرد بۆ پارێزگاریکردن لە کوردان و، لە **سەرووی هێڵی 36، "هەرێمی ئاسایش"** یان دامەزراند، بەبێ **کەرکووک و خانەقین و داپرانی 40% ی خاکی باشوور** لە "هەرێمی ئاسایش". سەرەڕای ئەوە، یەکەمجار بوو لە مێژووی کوردا، بەشێکی نیشتمانەکەی لە ژێردەسەلاتی داگیرکەری بەشێکی کوردستان جیابکرێتەوە و، لەلایەن ولاتانی زلهێزی دنیاوە پارێزگاری لێبکرێت. ئەمە گیان و رۆحێکی تازەی کردەوە بە جەستەی بێ گیان و بێهیوای کورد دا و، لەوپەڕی ناهومێدیدا، تروووسکایەکی بۆ پەیدابووو. بەڵام ئا لەم ساتەهەستیار و مێژوويیەدا کە هەموو دنیا هاوسۆزیی خۆی بۆ کورد پێشاندەدا، جەلال تاڵەبانی و مەسعوود بارزانی و تێکرای سەرانی بەرەی کوردستانیی، لەباتی ئەوەی ئەم هەلە زێرینە بقۆزنەوە و پەلە بکەن لە پێکهێنانی حکوومەتێکی کاتی و، بە وڵاتانی رۆژاوا و زلهێزەکانی رابگەیەنن، دوای سەت ساڵ جێنۆسایدی خاک و رەگەز و کانزا و کۆرەوی چەن جارەی کورد، ئامادەنین جارێکیتر بچنەوە ژێر دەسەلاتی عەرەب و، داوا لە زلهێزەکان و کۆمەلەی دەوڵەتە یەکگرتووەکان بکەن سەرپەرشتیی رێفراندۆمێک بکەن لە ناوچەی "هەرێمی ئاسایش" و، ئەو ناوچانەی دیکەی کوردستان کە لەژێردەستی رژێمی بەعسدایە، بۆ ئەوەی نەتەوەی کورد پریار لە چارەنووسی خۆیبدات. ئەگەریش هەر ئەمەیان نەکرد، ئەوا داوابکەن کوردستان راستەوخۆ بخرێتە ژێر سەرپەرشتیی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە تا ئەو کات راپرسییەک لە کوردستان ئەنجامدەدرێت. کەچی بە پەلە خۆیانگەیاندە بەغدا و تالەبانیی لەپێشی هەموویان، دەستی لە ملی سەدام کرد و روخسار و قەپۆزی ئەو گەورە کوردخۆر و خوێنڕێژەی مێژووی مرۆڤایەتیی بە ماچ و لیکی دەمی خووساند. ئەوجا فیلمی کۆبوونەوەکەیان لە میدیای رژێمی بەعس بڵاوکرایەوە، **"عێزەت دووری"** جێگری سەدام لە نێوەڕاست، لە پلەی سەرۆکی کۆبوونەوە و، نوێنەری هەموو حیزبە کوردییەکانیش بەرامبەر یەک دانیشتوون، جەلال تالەبانییش لە تەنیشتی عێزەت دوورییەوە دانیشتووە، کاغەز وقەڵەمی لەبەردەستە و شت دەنووسێ و، بۆ خولەکێکیش لە پێکەنین ناوەستێ. **مەسعوود بارزانی و سامی عەبدولرەحمان و دوکتۆر مەحموود عوسمان و نەوشێروان** و ئەوانیتریش، روخساریان شادیی لێدەبارێ. بینینی فیلمەکە بەهیچ لەونێک لە فیلمی ژمارەیەک سەرکردە ناچێ دوای سەتساڵ جێنۆسایدی خاک و رەگەز و کانزا و فەرهەنگ و سووکایەتیی بێئەژمار، بۆ چارەسەرکردنی کێشەی گەلەکەیان چووبێتن. زیاتر لە سەردانی پۆلێک هاورێ دەچێ دوای ماوەیەکی زۆر بەدیداری خۆشەویستێکیان شاد بوونەتەوە. ئەم دیمانە قیزەونە نەک هەر کوردی لای دنیای دەرەوە بێهیوا و شەرمەزارکرد، بەڵکوو لە دنیای دەرەوەشی گەیاند کە سەرکردەکانی کورد لە بارودۆخی تازەی دنیا و ناوچەکە تێنەگەیشتوون و، سەرەڕای لێدانی عێراق لەلایەن زلهێزەکانەوە، ئێستاش باوەڕیانوایە

داخوازی و کلیلی چارەسەرکردنی کێشەی کورد کە لە **"ئۆتۆنۆمییی"** زیاتر نییە، لای سەدام و لە بەغدایە.

جەلال تالەبانی ڕۆڵێکی گەورەی هەبوو لە خڕکردنەوەی سەرانی بەرەی کوردستانی و، بردنیان بۆ لای سەدام. بەپێی بەڵگەنامەیەک سایتی **"بزاڤ"** لە زمانی **نەوشیروان مستەفا**وە بڵاویکردەوە، دەڵێ: **"مامجەلال لەنامەیەکدا بۆمی نووسی، سەدام دەڵێ کاغەزی هیچ کۆبوونەوەیەک واژۆ ناکەم ئەگەر واژۆی تالەبانیی لەسەر نەبێ!"**. ئامانجی سەدام حسێن لە کۆبوونەوەکە تەنیا بۆ ئەوە بوو، بەراکێشانی سەرانی کورد بۆ بەغدا، مەترسیی سەربەخۆیی کوردستان لەسەر عێراق نەهێڵێ، هاوکات لەئاستی دژایەتیی بەرینی کۆمەڵگەی نێودەولەتیی بەرامبەر خۆی کەمکاتەوە کە بەشێکی بەهۆی جێنۆساید و کیمیابارانکردنی کوردەوە بوو. ئامانجی جەلال تالەبانیش ئەوە بوو عێراق و سەدام حسێن لەو تەنگەژەیەی تێیکەوتووە بێنێتەدەرێ و، بیگێڕێتەوە نێو شاڕێی پێوەندیی نێودەولەتیی. لەبەر ئەوە مەسعوود بارزانی و خڕ سەرانی بەرەی کوردستانی کڵاویکی گەورەیان چووەسەر و، جگە لەوەی لەلایەنی سیاسی و نەتەوەییەوە زۆر لەسەریانکەوت، بەڵکوو کێشەی کوردیشیان سووک و بێنرخ کرد.

یەکەم هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ڕێکەوتی 19ی مارچی 1992 بەڕێوەچوو. سەرجەم (105) کورسی بە چوار لیستی جیاواز ڕەچاوکرابوو. لەئەنجامدا **یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان و پارتی دێمۆکراتی کوردستان هەریەک (50) کورسی، بزووتنەوەی ئاشووری (4) کورسی و هەروەها یەکگرتووی مەسیحی (1)** کورسی. بۆ یەکەمجار گەلی کورد لە باشووری کوردستان توانی بە ویست و دڵخوازی خۆی و لەئازادیدا دەنگ بدات بۆ هەڵبژاردنی نوێنەرەکانی خۆی. **هاوکات ڕاپرسییەکی دیکە بۆ هەڵبژاردنی سەرۆکی باشوری کوردستان بەڕێوەچوو. جەلال تالەبانی و مەسعوود بارزانی و دوکتۆر مەحموود عوسمان و مەلا عوسمان و ئەولەزیز محەممەد خۆیان بۆ سەرۆکی باشووری کوردستان پاڵاوت. لەسەر پسوولەی هەڵبژاردنەکە نووسرابوو: "دەستەی باڵای سەرپەرشتی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان ساڵی 1992 – هەڵبژاردنی ڕابەری بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان"**.

ماوەی چەن مانگێک بەرەی کوردستانیی درێژەی بە کارەکانیدا. **مەسعوود بارزانی و جەلال تالەبانی** پێکەوە ڕێککەوتبوون سەرۆکایەتیی باشووری کوردستان بکەن. جەلال تالەبانی نوێنەری کورد بوو لە دەرەوە و پێوەندیی دیپلۆماسی بەڕێوەدەبرد. مەسعوود بارزانییش لەئاستی نێوخۆدا سەرۆکایەتیی باشووری کوردستانی دەکرد، بەڵام سەرۆکایەتیی هەردوو حیزبەکە وەک دواتر بەتەواوەتیی ئاشکرابوو، ئامانجیان لە گەڕانەوە بۆ شارەکان، پاکتاوکردنی یەکدی و بەدەستەوەگرتنی دەسەڵاتی سیاسیی باشووری کوردستان بوو. چۆنکە هەر ئەوساڵە و لەمانگی ڕەشەممەی ساڵی 1992 شەڕی براکوژیی

دەستپێکردەوە، بەڵام ئەوجارەیان لەباتی شاخ و بنەرد و گوند و نێو رەزوباخان، نێو جەرگەی شار و جادە و کۆڵان و ماڵانی خەڵکی کورد بوونە گۆرەپانی شەڕی تووناکردنی یەک. شەڕەکەیان ماوەی زیاتر لە (6) ساڵی خایاند. هەزاران کەس بوونە قوربانی و چارەنووسی چوارسەت دیلی هەردوولا تا ئێستاش دیارنییە و بێسەروشوێنکراون. هەردوو لایان وەکیەک کەوتنە کێبەرکێ بۆ هێنانی لەشکری داگیرکەران بۆ سەر کوردستان. لایەنگران وئەندامەکانیان لەشارەکانی ئەڵمان و بریتانیا و سکاندیناڤیا، بە داروبەرد و چەقۆ هێرشیاندەکردە سەر یەک. لە میدیا و رۆژنامەکانیان، چی جنێوی سووکی نێوکۆلان و وێژەی خەڵکانی سەرسەری و شەقاوەیە لەدژی یەک بڵاویاندەکردەوە. هەر لەساڵی 1993 وە **PKK** و **PUK** بوونە هاوپەیمانی یەک لەدژی پارتی، هاوکات هەردوولاشیان لەگەڵ ئێران پێوەندییان گەرمبوو. پارتی دێمۆکراتیش خزابووە ژێر باڵی رژێمی ترکیاوە. ئەمەش دەستی داگیرکەرانی بەئاشکرا هێنایە نێو کوردستانەوە و، جگە لە لەشکرکێشیی رژێمی ترک بۆ سەر باشووری کوردستان بە 40000 سەرباز و بۆمبارانکردنی بنکەکانی یەکیتیی کە زیاتر لە 700 پێشمەرگەی تێداچوون، ئێرانیش دەستی زیاتر ئاوەڵا بوو، یەکێتیی نیشتمانیی وابەستەی خۆیبکات. لێرەدا ئاماژە بە کۆبوونەوەیەکی **کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان** دەکەم لەسەرەتای مانگی رەشەممەی ساڵی 1997 لە **برۆکسل** پێکهات بە بەشداریی زیاتر لە 30 حیزب و رێکخراوەی سیاسیی. کۆبوونەوە بەتێکڕای دەنگ داوای لە **پارتی دێمۆکراتی کوردستان** کرد سنوورێک دانێت بۆ پێوەندییەکانی لە گەڵ رژێمی ترکیا. لەخاڵێکی دیکەشدا داواکرا لە **یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان**، سنووریک دانێت بۆ پێوەندیی لەگەڵ رژێمی ئێران و گیانی ئەندامانی حیزبەکان و شۆرشگێران و ئازادیخوازانی رۆژهەلاتی کوردستان بپارێزێ کە لە باشوور نیشتەجێن. **(وەکدەزانرێت 236 کەس لە ئەندامانی سەرکردەیەتی و پێشمەرگە و کادر و لایەنگرانی حیزبەکانی رۆژهەلات لەسالانی نەوەدەکانی سەدەی رابردوو لە باشوور لەلایەن تیمەکانی رژێمی تێرۆریستی ئێرانەوە تێرۆرکران!).** جا دوای پەسنکردنی خالەکانی کۆبوونەوە بە تێکرای دەنگ، نوێنەرەکانی **پێ کێ کێ و یەکیتی نیشتمانیی** ئامادەبوون، پاکنووسی بکەن و، بۆ ئاگاداریی لایەنەکان و جەماوەری کوردستان بلاویکەنەوە. بەڵام کاتێ راگەیەندراوەکە بڵاوکرایەوە، ئەو خاڵی تایبەت بە ئێران و یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان سڕابووەوە. ئەمەش ناڕەزایەتیی **شێخ عێزەدینی حسێنی و پارتی سەربەخۆیی کوردستان** و زۆربەی حیزب و لایەنەکانی بەشداری کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستانی لێکەوتەوە. بیانووی پێ کێ کێ ئەوەبوو، گوایە یەکیتیی داوایکردووە لێیان، بۆ خاتری ئێران ئەو خالە لابەرن، چۆنکە ئەوان لەگەڵ ئێران پێوەندییان هەیە! هێژای گوتنە یەکێ لە ئەندامانی کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان، برایم ئەحمەد بوو، هەلێکی باشی بۆ رەخسابوو لە مەد تیڤی و لەسەکۆی کۆنگرەی نەتەوەیی

کوردستانەوە بەبۆنە و بێبۆنە هێرشکاتە سەر کۆچکردوو مەلامستەفا بارزانی و پارتی دێمۆکراتی کوردستان.

لەساڵی 1966 ەوە شەڕی حیزبەکان پێینایە لووتکەی خیانەت و نیشتمانفرۆشییەوە. یەکێتیی بە چەکوچۆڵ و پشتیوانیی دارایی ئێران، توانی ناوچەیەکی زۆر لە پارتی داگیربکا و بەتەواوەتیی تەنگەتاوی کات. پارتی دێمۆکراتیش پێوەندییان گرت بە رژێمی بەعسەوە و، لەڕۆژی 31/8/1996 هێزێکی تایبەتی سەرکۆماریی بە تانک و تۆپخانەوە هەولێریان داگیرکرد و، لەوێشەوە بە پاڵپشتیکردنی تۆپخانەی عێراق، هێزەکانی یەکێتییان بەرەو سنووری ئێران راونا. مەسعوود بارزانی لە وەرامی هەواڵنێرێکی بیانی بەزمانی ئینگلیزی قسە دەکا و، دەڵێ: **"کاتی ئەوە هاتووە دوای 20 ساڵ جەنگ، کێشەکانی نێوانمان چارەسەر بکەین"** (دیارە مەبەستی سڕینەوەی یەکێتی بوو). لەبارەی پرسی نەوتەوە دەڵێ: **"نەوت پێوەندیی بە حکوومەتی ناوەندییەوە هەیە، لە کەرکووک بێت، یان لە هەر شوێنێکیتری عێراق. ئەو ناوچانەی خاوەنی ئۆتۆنۆمین، دیسانەوە بەشێکن لەعێراق، ئیتر هەر شارێک بیت بەشێکی دانەبڕاوەیە لەعێراق".**

یەکێتیی نیشتمانیش لە تۆڵەی ئەم شکستە، بە پشتیوانیی چەکوچۆڵی ئێران هێرشیهێنایەوە و، هەتا سەرووی کۆیە و "دێبەگە"، پارتی هەڵاپری و، لەو کاتەوە "هەرێمی ئاسایش" و، ناوچەی بندەسەڵاتی "حکوومەتی هەرێم"، لەلایەن پارتی و یەکیتییەوە دابەشکرا و بوو بە دوو ناوچە و دوو ئیدارە و دوو بەڕێوەبەرێتیی حیزبیی. بەهۆی شەڕی پارتی و یەکێتییەوە، جیا لەکارەساتی مرۆڤی و سیاسی و کۆمەڵایەتیی، هەروەها زیانی گەورە لەبیروباوەڕی نەتەوەیی و بیری دەوڵەتی کوردی درا. هەژاری و بێنانی و نەبوونی هیچ سەرچاوەیەکی ئابووریی، کوردستانی بەرەو قاتوقریی برد. شەپۆلی کۆچ بۆ هەندەران دەستپێکرد و، ئەو وەچەی لە سەردەمی شەڕی نێوخۆیی پێگەیشت، لەرووی هزری نەتەوەیی و تێگەیشتنی کۆمەڵایەتییەوە، بە وەچێکی فەوتاو لە قەلەمدرا. کارەساتەکانی جەنگی نێوخۆ، پێویستی بە شرۆڤە و لێکدانەوەی ورد هەیە، بۆ ئەوەی ئەو قۆناخە رەش و دزێوەی مێژووی کورد، وەک کارەساتەکانی دیکەی نێوخۆیی، دوای چەن ساڵێ خۆڵ و خشتی لەسەر دانەنرێ و، نەشاردرێتەوە.

بە کورتی، دوای جەنگی دووەمی کەنداو و دیاریکردنی "هەرێمی ئاسایش" کە بەهۆی بارودۆخی نیوچەی و نێودەولەتییەوە هاتەبوون، هەتا کۆتاییەکانی ساڵی 1998 ئەم دوو زلحیزبە، ناکۆک بوون و سەرقاڵی شەڕی خۆبەخۆ و رۆڵەی کوردبەکوشتدان و یەکترهەڵلاپرین بوون. لەسەر دەستی داگیرکەران و وڵاتانی رۆژاڤا دوو جار ئاشتیان بووەوە، هەردوو جارەکەش بۆ لێدانی بزاڤی بەشەکانی دتکەی کوردستان بوو. ئەوەبوو لە ساڵی 1993 بەرەی کوردستانیی بڕیاری شەڕیدا لە دژی پێ کێ کێ، لە رۆژی (30) ئۆکتۆبەری ساڵی 1996 یش، لە ئانکارا بە بەشداریی ئەمریکا و بریتانیا و ترکیا، رێککەوتننامەیەک لەنێوان

یەکێتی نیشتمانیی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان و بەرەی ترکمانی واژۆکرا و، بەپێی بەندی (21)ی ڕێککەوتننامەکە بڕیاریاندا کاربکەن بۆ ڕێگرتن لە ئەندامانی ڕێکخراوە و لایەنە تێرۆریستییەکان بە تایبەتیی "پێ کێ کێ" و، ڕێگرتن لە بوون و ئەنجامدانی چالاکییان لە باکووری عێراق!". دوو مانگ دواتر و هەر لە پێناو جێبەجێکردنی ئەم پیلانە لەدژی بزووتنەوەی بەشەکانی دیکەی کوردستان، لەڕۆژی 11/12/1996 هێزێکی هاوبەشی "قەرارگای حەمزەی کۆماری ئیسلامیی ئێران"، لەگەڵ پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هێرشیانکردە سەر بنکەیەکی "یەکێتی شۆرشگێرانی کوردستان - کە دواتر ناوەکەی گۆری بۆ پارتی ئازادیی کوردستان" و، حەوت پێشمەرگەی شۆرشگێران لەنێو ماڵەکانیان بەدیلدەگرن، دوای چەککردنیان، لەبەرچاوی ژن و منداڵەکانیان گوللەبارانیاندەکەن.

ئەم ڕێکخراوە تازە دامەزراوەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان (یەکێتیی شۆرشگێرانی کوردستان)، ماوەیەک بوو بە ئاڵای کوردستانەوە دەستیانکردبوو بە هێرشکردن بۆ سەر بنکە و پێگەی جاش و پاسدارانی رژێمی ئێران لە قوولایی شار و ناوچەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان. جەلال تالەبانی لەشاریش وەک سالانی شاخ، هەر حیزبێک بەتەواوەتیی لە خەت و ڕێبازی ویدا نەبوایە، هەوڵی تووناکردنی دەدا. لەسەرەتای ڕێبەندانی ساڵی 1995 شاندێکی **پارتی کاری سەربەخۆیی کوردستان** (لە حیزبی شیووعی عێراقی جیابووبوونەوە و حیزبێکی کوردستانییان دامەزراندبوو)، بە سەردانێک چوونە لای یەکێتیی. جەلال تاڵەبانی زیاتر لە دووسەعات قسەی خۆشیان بۆدەکا و بەڵێنیاندەداتێ لەمەودوا هاوکاری و پێوەندییەکی باش و برایانەیان دەبێت. کاتی بەڕێکردنیان وەک باوی خۆی بەڕووی گەش و پێکەنین و ماچوومووچ ماڵئاواییان لێدەکات. پاش چەن خولەکێ تەلەفۆن دەکات بۆ سەیتەرە (پرسگەی تۆپزاوا) ی کۆیە، دەڵێ لێییاندەن تاقیان مەهێڵن! لە پرسگەکە دەسڕێژیانلێدەکەن **محەممەد حەلاق** ئەندامی سەرکردەیەتیی پارتەکە و شەش پێشمەرگەی پارتی کاری سەربەخۆ، لەنێو ئۆتۆمۆبیلەکەیان دەکوژرێن! با ئەم بابەتەش لەلاوە راگرین بۆ کاتی خۆی، کە ساڵێ دواتر **"پێ کێ کێ"** ش، (9) ئەندامی سەرکردەیەتی و پێشمەرگەی هەر ئەم یەکێتیی شۆرشگێرانی کوردستانەی لە دۆڵێکی نێزیکی شاری **شنۆ** گەمارۆدا و، دوای کوشتنیان تەرمەکانیانی تەسلیمی سوپای پاسدارانی شنۆ کرد. بیانووی پێ کێ کێ ئەوە بوو ئەم پارتە ڕۆژهەڵاتییە، سەر بە پارتی دیمۆکراتن و سیخوریی بۆ پارتی دەکەن! ئەمەش مانای وایە، بەلای پێ کێ کێ وە، سیخوریکردن بۆ پارتی، تاوانەکەی کوشتنە و تەسلیمکردنەوەی لاشەکەیەتی بە ئێران!! ئەی ماڵوێرانتر بین لەوەی هەین، هەزار جار، بۆ خۆمان و سیاسەت و حیزبایەتیکردنمان!

لەگەرمەی شەڕەگەڕەکی حیزبایەتی و ناساندنی کورد وەک گەلێکی پاشکەوتووی خاوەن سەرکردایەتییەکی بەکرێگیراوی پارەپەرست و بیرنزم و خۆبەکەمزانی هیچ لەمێشکانەبوو، ئەمریکا بەهانای کوردەوە هات، **مەسعوود بارزانی و تالەبانیی** بانگێشتی **واشنگتن** کرد و، لەڕۆژی

17/9/1998 **مادلین ئۆلبرایت وەزیری دەرەوەی ئەمریکا**، دەستی تالەبانی و بارزانیی لەنێودەستی یەکنا، ئاشتیکردنەوە و داوایلێکردن: **"یەکبگرن، بۆ ئەوەی بتوانین بتانپارێزین!"**. ئەو ئاشتبوونەوەیە کە بەنێوبژیوانیی وڵاتێکی زلهێزی وەک ئەمریکا هاتەبوون، دڵی هەموو کوردێکی بەویژدان و خاوەنکەسێتی و، دڵسۆزی کوردستانی خۆشکرد، لێ پارتی و یەکێتیی بێگوێدانە لالێکردنەوەی ئەمریکا لە کورد، هەر لە ئۆکتۆبەری ساڵی 1998 وە تاکوو سەرەتای ساڵی 2002 "هەرێمی ئاسایش" یان لە دۆخی **"نە شەڕ و نەئاشتی"** هێشتەوە و ئامادەنەبوون بەکردەوە یەکبگرن. دەیان کۆبوونەوەی دوو قۆڵییانگرت و نەگەیشتنە ئەنجام و نەیانتوانی هیچیەکێ لە دەسگە و ئۆرگانەکانی ئابووری و ئاسایش و دارایی و پێشمەرگە و پێوەندیی دەرەوەیان یەکخەن. هەموو کۆبوونەوەکانیشیان نێونابوو **"ئیجابی!"**. کاری تی ڤی و رۆژنامەکانیشیان ئەوەبوو وێنە و فیلمی دەم بەبزە و پێکەنین و ماچوومووجیان بۆ ئاگاداریی خەڵکی کوردستان بڵاوبکەنەوە.

ئامانجی ئەمریکا لە ئاشتکردنەوەی یەکێتی و پارتی، دەسپێکی پلان و ستراتیژێکی تازە بوو بۆ خستنی رژێمی بەعسی عێراق و بەهێزکردنی پێگەی سەربازی و سیاسیی ئەمریکا و هاوپەیمانانی لە عێراق و لە کوردستان و لە ناوچەکە بەگشتی. بۆ ئەم مەبەستە جیا لە کورد، هەروەها چەن لایەنێکی عێراقی و نەیاری رژێمی سەددام حسێنی کۆکردەوە تا وەک ئەلتەرناتیڤی دوای رووخانی رژێمی بەعسی عێراق، کاریان لەسەر بکا و، رێککەوتن و کۆدەنگییەک لەنێوان کورد و ئۆپۆزسیۆنی عێراقیدا دروست بکات. هەرچی کەسایەتی و لایەنەکانی عەرەبی نەیاری سەدام بوون، هەر لەیەکەم رۆژەکانەوە کە لە نیاز و مەبەستی ئەمریکا تێگەیشتن، کەوتنەخۆ، دوای رووخانی رژێمی بەعس، یەکیتیی عێراق بپارێزن و، سەرۆکایەتیی عێراقی دوای سەدام بخەنە ژێر رکێفی خۆیانەوە. بە ئاشکرا و بێ پێچوپەنا بیروڕای خۆیان بۆ ئاگاداریی ئەمریکا و خەلکی عێراق و کورد و هەموو لایەنەکان بڵاودەکردەوە. **رۆژانی 14-17/12/2002 کۆبوونەوەیەکی فراوان بە بەشداریی 370 کەس لەشاری لەندەن بەڕێوەچوو. نوێنەری یەکێتی و پارتی و بزووتنەوەی ئیسلامیی کوردستان** بەشداربوون. لایەنەعێراقییەکانیش بریتیبوون لە **ئەنجومەنی باڵای شۆرشی ئیسلامیی لە عێراق بەسەرۆکایەتیی محەممەد باقر حەکیم، ئەیاد عەلاوی، کۆنگرەی نیشتمانیی عێراق بەسەرۆکایەتیی ئەحمەد چەلەبی،** لەگەڵ دەیان بەناو بێلایەنی سەر بە چەن لایەن و دەولەتان و، **زاڵمای خەلیلزاد** نوێنەری ئەمریکای تێیدا بەشداربوون. نوێنەری یەکیتی و پارتی چەن جارێک لە کۆبوونەوەکەدا دووپاتیانکردەوە **"کورد دەوڵەتی ناوێ و، گەلی کورد نایەویت لە عێراق جیابێتەوە"**. تێکڕای ئەندامانی بەشداری کۆبوونەوە جەختیان لەسەر پاراستنی یەکپارچەیی عێراق کردەوە.

رۆژی 20ی مارچی 2003، بۆ کورد و هاوکات بۆ رژێمی بەعسیش رۆژێکی گرنگ و مێژوویی بوو. لەو رۆژەدا ئەمریکا و هاوپەیمانانی هێرشیانکردە سەر رژێمی بەعسی عێراق بەسەرۆکایەتیی کوردکوژ و مرۆڤخۆری گەورە سەدام حسێن و، لەماوەی جەن رۆژێکدا هێزەکانی ئەمریکا، بەغدا و شارەکانی عێراقی داگیرکرد. بۆ نەتەوەی کوردیش رووخاندنی رژێمی بەعسی عێراق، هاوکاتبوو لە گەڵ گەورەترین خیانەتی نیشتمانی و نەتەوەیی بەدرێژایی مێژووی دابەشبوونی کوردستان لەلایەن پارتی دێمۆکراتی کوردستان و یەکیتیی نیشتمانیی کوردستانەوە. چۆنکە لە گەڵ رووخانی رژێمی بەعسی عێراق، چوارچێوەی دەولەت و سوپا و ئابووری و پێوەندیی نێودەوڵەتی و بەگشتی هەموو ئۆرگانەکانی دەولەتی عێراق دوای زیاتر لە هەشتا ساڵ لەبەریەک هەڵوەشایەوە و، داری بەسەر بەردەوە نەما. هەلێکی تاکهەڵکەوتووی مێژوویی بوو، سەرۆکایەتیی هەردوو حیزبەکە دەستبگرن بەسەر تەواوی ئەو ناوچانەی بە درێژایی رژێمەکانی یەک لەدوایەکی عێراق تەعریبکرابون و، سەرتاسەری خاکی کوردستان رزگار بکرایە. پەلەیان بکردایە لە تێکەڵکردنی هێزەکانیان و دامەزرانی سوپای کوردستان و حکوومەتێکی یەکگرتووی کوردستانیی بە بەشداریی زانایان و نیشتمانپەروەرانی حیزبی و ناحیزبی. یاسای دەوڵەتی کوردستان ئامادە بکرایە و، لە گەڵ ئەمریکا و کۆمەلەێ نەتەوە یەکگرتووەکان بکەوتنایە گفتووگۆ کە چاودێریی رێفراندۆم بکەن لە کوردستان، بۆ ئەوەی گەلی کورد لە ئازادیدا چارەنووسی خۆی دیاریکات. کەچی هەر لەپێش رووخانی رژێمی بەعس و دوای ئەوەش رایانگەیاند: **"کورد نایەوێ لە عێراق جیابێتەوە و کورد، داوای فیدراڵی دەکات لە چوارچێوەی عێراقدا!"**. ئەمە لە کاتێکدا ئەو بەڕێزانە دەیانزانی باشترین جۆری فیدراڵی ئەوەی لە ئاڵمان و ئەمریکا هەیە، هیچیەکێ لەو هەرێمە فیدراڵیانەی ئەو دوو وڵاتە مافی ئەوەیان نییە دراو و سوپا و پێوەندیی دیپلۆماسی و رێککەوتنی سەربازی و ئابووریی سەربەخۆیان لە گەڵ وڵاتاندا هەبێ و، لە کۆمەلەی نەتەوە یەکگرتووەکان ئالا و نوێنەری تایبەتیی خۆیان هەبێت. جگە لەوە، بۆ ئەم درۆشمی فیدراڵییەش هێندەی لەنێو کوردا باسیاندەکرد، ئەگەر نیو هێندە لەنێو عەرەبەکان و لە بەغدا پێداگرییان بکردایە لەسەری، بە دڵنیاییەوە ئاوای لێنەدەهات کە ئیمڕۆکە سووک و هاسان هەموو دەسەڵاتێکیان لێ بستێننەوە و هەتا لە بەغداوە مووچەی مانگێکیان بۆ دەنێرن، زووخاو بکەنە دڵیان و خەڵکی کورد چاوەڕانبن بزانن کەی و لە چ مانگ و ساڵێکدا لەبەغداوە پرەپارەیەکیان پێدەگا، پێی بژین.

بە پێچەوانەی سەرۆکایەتیی دوو حیزبەکەوە، عەرەبەکانی تازە بەدەسەلاتگەیشتوو، بێ پێچوپەنا، دژایەتیی هەر جۆرە دەسەلاتی هەرێمی و فیدراڵییان دەکرد و، ئەمەشیان نەدەشاردەوە و تەنانەت پێش رووخانی رژێمی سەدامیش ئامادە نەبوون بچنە ژێرباری پەسنکردنی فیدراڵیی بۆ کورد. بۆ نموونە رۆژی پێنجشەممە 3/10/2002 رۆژنامەی **"جمهوری ئیسلامیی"** سەر بە رژیمی **ئێران** لەبارەی پێشنووسی فیدراڵی لەلایەن پارتی و یەکێتییەوە، پرسیاری لە **محەممەد باقر حەکیم** کرد، ئەویش لە وەرامیدا وتی:

"ئاگام لەو ڕەشنووسە نییە، لەو بارەوە لە گەڵ پارتی دێمۆکراتی کوردستان قسەمانکرد، ئێمە ڕازی نین عێراق بەش بکرێت. ئەگەریش مەبەست لە فیدراڵی ئەوە بێت هەموو عێراق بگرێتەوە، ئەوا دەبێ هەموو گەلی عێراق لەبارەیەوە بۆچوونی خۆی دەربڕێت". مەلا باقر حەکیم چەن جارێکیتریش تەنانەت ساڵێک دوای ڕووخانی ڕژێمی سەدام لەرۆژی 6/2/2004 لە وتووێژی لەگەڵ ڕادیۆی **"العراق الحر"** وتی: **"بڕیاردان لەبارەی ئەوەی کورد فیدرالی هەبێ، دەبێ هەموو خەڵکی عێراق دەنگی لەسەر بدا و، فیدرالی بۆ هەموو خەڵکی عێراق بێت".**

دوای هێرشکردنە سەر عێراق لەلایەن ئەمریکاوە، لەماوەی بیست رۆژدا شاری بەغدا داگیرکرا و، دەوڵەتی بەعس هەرەسیهێنا، **"پۆل بریمەر"** نێردەی **جۆرج دەبلیۆ بووش**، حکوومەتێکی کاتیی لە بەغدا دامەزراند کە خۆی سەرۆکی بوو. لەمانگی jone (جۆزەردان) ی 2004 عەرەبێکی کۆنەبەعسیی سوننە بەناوی **"غازی عەجیل عەلیاوەر"** هەڵبژێردرا بۆ سەرکۆماری کاتیی ئێراق بۆ ماوەی ساڵێک. حکوومەتی تازەی عێراق هیشتا هێزی پەروەردەکراو و سوپای نەبوو، هێزەکانی ئەمریکا و هێزی پێشمەرگەی کوردستان ئەرکی پاراستنی بەغدا و شارەکانی عێراق و ئەرکی پارێزگاریکردنی بەرپرسانی تازەی حکوومەتی عێراقیان خستبووە ئەستۆی خۆیان. جا عەلیاوەر کە هیشتا کۆلانێکی بەغدای بەتەواوەتیی بەدەستنەبوو، لەڕۆژی 5/10/2004، کەناڵی **"ئەلعربییە"** وتووێژی لەگەڵ کرد لەبارەی بوونی دەنگێکی سەربەخۆییخوازیی لە کوردستان. ئەویش گوتی: **"جیابوونەوە لە عێراق خیانەتە و بە هەموو هێزێکمانەوە شەڕی ئەوانە دەکەین دەیانەوێ لە عێراق جیاببنەوە. ڕاستە باوەڕمان بە دێمۆکراسی و مافی ڕادەربڕین هەیە و باوەڕیشمان بە فیدراڵی هەیە، بەڵام جیابوونەوە بە هیچ شێوەیەک قبووڵ ناکەین و شەڕی مان و نەمانیان لە گەڵ دەکەین. عێراق هەر هەبووە و هەر دەشمێنێ... ".**

لەسەرەوتروە باسی هەڵوێستی شیعەکانی عەرەبمان کرد چۆن دەیانڕوانییە مافی کورد، ئەمەش نموونەیەک بوو لە هەڵویستی سوننەی عەرەب بەرامبەر کورد دوای ڕووخانی ڕژیم. بەڵام مخابن سەرۆکایەتیی هەردوو حیزبە دەسەلاتدارەکە جاویان لەئاست ئەو ڕاستییانەدا نووقاندبوو.

لەساڵی 2000 یزاینییەوە، ژمارەیەک لە کاربەدەستانی ڕژێمی سەدام، دوای ئەوەی هەستیان بە ناکۆکیی قووڵی نێوان کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیی بەسەرۆکایەتیی ئەمریکا لە گەڵ عیراق کرد، هەوڵیاندا لەعێراق ڕابکەن، یەکێ لەمانە ژنەڕاڵ نزار خەزرەجی سەرۆک ئەرکانی سوپای عیراق بوو، لەسەردەمی ئەنفال و کیمیابارانکردنی هەڵەبجەدا رۆڵی گەورەی گێرا لە کوشتنی دەیانهەزار کورد و وێرانکردنی هەزاران گوندی کوردستان. **ژنەڕال خەزرەجی** لەعێراقەوە ڕایکرد و چووە لای تالەبانی. نێزیک بە ساڵێک لە شاری سلێمانی شاردییەوە و بەپارەی خەڵکی کوردستان باڵەخانە و هەموو پێداویستییەکی جێبەجێکرد

بۆی و، پێشمەگەشی کرد بە پاسەوانی پارێزگاری لێبکەن. خەزرەجی لەساڵی 2001 بەیارمەتیی ئەندامانی یەکێتیی لە ئەورووپا خۆیگەیاندە وڵاتی دانمارک و داوای پەنابەرێتیی کرد. ژمارەیەک نەتەوەیی و وڵاتپارێزی کورد، دوای ئاگاداربوون لە گەیشتنی خەزرەجی بۆ دانمارک، داوایان لە دادگەی دەولەتی ئەو وڵاتە کرد **ژنەراڵ نزار خەزرەجی** بگرێت، چۆنکە ئەم کابرایە لەپلەی سەرۆکی ئەرکانی سوپای رژێمی بەعس، بەشداری هەموو تاوانەکانی ئەو رژێمی بووە. بەڵام ئەوە بوو جەلال تالەبانی پشتگیری لێکرد و نامەی نارد بۆ دادگەی دەوڵەتی دانمارک و نووسی بۆیان: "**خەزرەجی کەسێکی بێتاوانە و، ماوەی چەن ساڵە پێوەندییان لەگەڵ یەک هەبووە و داوادەکەین ئازادی بکەن!"**. دادگەی دانمارک ژنەڕاڵ خەزرەجی بانگێشتکردەوە، بەڵام جارێکتر **جەلال تالەبانی و فوئاد مەعسووم** و هەروەها **دڵشاد میران نوێنەری پارتی دێموکراتی کوردستان،** نامەیاننارد بۆ دادگە و داوای ئازادکردنی خەزرجییان کرد و، وەک کەسێکی بێتاوان و دژ بە سەدام ناویانهێنا... دوای پرسی دادگەییکردنەوەکەی، لە دانمارک خۆی ونکرد و بەهاوکاریی یەکێتیی برا بۆ وڵاتی **نۆروێژ** و، ماوەیەک لە شاری **ئۆسلۆ** لای کۆمیتەی نۆروێژی یەکێتیی مایەوە کە بەرپرسەکەی **"عەبدولسەلام عەبدولغەنی** خەڵکی **بادینان"** بوو. چەن جارێ لە لەسەر پرسی عێراق کۆبوونەوەیان سازکرد ئەویشی تێدابەشداربوو.

جەلال تاڵەبانی هەروەها لە 21/7/2007 یشدا لە چاوپێکەوتنی لە گەڵ کەناڵی **"العربیة"** دا، گوتی: **"لە دادگەی عێراق، داوای کەمکردنەوەی سزای لەسێدارەدانی سوڵتان هاشم سەرلشکری سوپای رژێمی بەعسیم کردووە، شیاوی ئەوە نییە لەسێدارە بدرێت. سوڵتان هاشم فەرماندەیەکی ئازا و لێهاتوو و بەتوانایە و هەرچییەکی کردبێ فەرمانی پێکراوە و فەرمانی سەدامی جێبەجێکردووە و نەیتوانیوە سەرپێچی بکات، چۆنکە سەدام دەیکوشت!!".**

لەبەرامبەر ئەم هەستی دڵسۆزی و برایەتی و، خزمەتکردنە یەکلایەنەی سەرۆکایەتیی پارتی و یەکێتیی بەرامبەر دەسەڵاتدارانی لەکارلانراوی بەعس و دەسەڵاتدارانی تازەی عێراق و، گێرانەوەی سەروەریی بۆ عێراق پێشانیاندەدا، کەچی بەرامبەر یەک زۆر دڵڕەقانە و نانەتەوەییانە و هەر بە بیری سەردەمی شاخ و بیری تووناکردنی یەکتر کاریاندەکرد. بۆ نموونە لەساڵی 2004، پارتی دێموکراتی کوردستان 68 ئەندام و پێشمەرگەی یەکێتی نیشتمانیی کوردستانی لە **"ئاکرێ"** چەککرد و نەیهێشت لەو شارە بنکە بکاتەوە. یەکێتیش 18 پێشمەرگەی پارتی چەککرد و رێگەینەدا لقی 12ی پارتی بگەڕێتەوە بۆ **رانیە و پێنجوێن و قەلادزێ و هەڵەبجە.** هەر لەم ساڵەدا (2004) و لەرۆژی 14/4 دا، چەن هەزار عەرەبی رەگەزپەرستی شاری **فەلووجە** پێنج هاووڵاتیی کوردی بازرگانیان گرت کە بە ئۆتۆمۆبیل بۆ کاسپی چووبوون. دوای لێدان و سووکایەتییەکی زۆر درندانە، لە گۆرەپانی ناوەراستی شاردا بەدەم درۆشمی اللهاکبر و جنێودان بە کورد، ئاگریان لە جەستەیان بەردا و، کردیانن بە خۆڵەمێش. ئەمەش

زەنگێکی مەترسیدار بوو بۆ کورد، رۆژانێکی رەش لەسایی **"عێراقی هیوا و ئاشتی"** یەکەی پارتی و یەکێتی، چاوەروانیدەکات.

سالیک دوای رووخانی رژێمی بەعس، بەشێ لە هێز و کارناسانی سیاسی و سەربازی و ئابووریی ئەمریکا و هاوپەیمانانی لە کوردستان و عێراق مانەوە. باری ئابووری کوردستان رووی لە گەشەکردن کرد و، پارەیەکی زۆریش بەناوی هێزی پێشمەرگە و دابینکردنی ژیانی هاوولاتیانی کوردستان و، وەرگرتنی پوول بەناوی هەلەبجە و ئەنفالکراوان و ئاوەدانکردنەوەی کوردستانەوە، گەیشتە دەستی سەرۆکایەتیی هەردوو حیزبەکەوە. زۆرینەخایاند دزینی پارەوپوولی خەلکی رەشوورووت دەستپێکرد و، لەنیو دلی هەردوو حیزبەکەوە، دەستەیەک وەک کارگ و کەما هەلتۆقین و لە پڕێ بوون بە **فیرعەون** و **حووت**. تا وایلێهات لەڕۆژی 28/8/2004 جەلال تالەبانی لە کۆنگرەیەکی رۆژنامەوانیدا لە شاری سلێمانی، بەئاشکرا باسی لە دیاردەی دزی و گەندەلی کرد لە حیزبەکەی و گوتی: **" گەندەلیی ئیداری بە هەموو شێوازەکانییەوە لەنێوماندا بلاوبووەتەوە. ئەمە شتێکی خراپە و نابێ رێگە بدەین لەنێوماندا ئەم دیاردەیە پەرەبستێنێ. پێمباشە باسی نامەیەکی نێوان "دانیەل میتەران" و "بێل کلینتۆن" سەرۆکی ئەمریکا بکەم. بیل کلینتۆن لەوەرامی نامەیەکی دانیەل میتەران کە باسی نەهامەتی و بەشخوراویی کوردی کردووە بۆی، دەلێ: "راستە گەلی کورد گەلێکی زۆرلێکراو و مافخوراوە، بەلام ئایە دەتوانن خۆیان بەرن بەڕێوە!؟ کورد دیاردەیەک لەنێویاندا هەیە ئەویش تێکبەربوونە و دوو حیزب شەڕی یەکدی دەکەن. جا ئەگەر ئازادیی تەواویان بدەینێ، چی لە یەکتر دەکەن!؟ لەبەر ئەوە گومانم هەیە ئەو میللەتە بتوانێ ئیدارەی ولاتی خۆی بکات!".**

جێی خۆیەتی ئەو پرسیارە بکرێت، ئەوکات جەلال تالەبانی و حیزبەکەی لایەنێکی سەرەکیی بوون لە شەڕ و کێشەی نێوخۆیی کورد. بۆچی دوای ئاگاداربوونی لە ناوەرۆکی ئەو نامەیە، هەولێنەدا کۆتایی بە ناکۆکیی نێوخۆیی بهێنێ و، لە **کلینتۆن** و هەموو دنیای بگەیەنێ، **کورد "دین" (شێت) و گێل و دواکەوتوو نییە، هۆشیارە و دەتوانێ خۆی بەرێبەرێوە؟!** ئەو کە توانی کۆشکوتەلاری رووخاوی رژێمی عێراق سەر لەنوێ سازبکاتەوە، بۆچی نەیتوانی بچووکترین هەنگاوێ بۆ رێکخستنی نێومالی نەتەوەکەی و بۆ ئازادی و سەربەستیی نەتەوەکەی خۆی هەلگرێ!؟

هەولی یەکێتی و پارتی بۆ سازکردنەوەی عێراقی تازە، هەموو بوارەکان، لەوانە پێوەندیی ناوچەی و نێودەولەتیشی گرتەوە. **هۆشیار زێباریی** وەزیری دەرەوەی عێراق، هەولی زۆریدا عێراق ببێتەوە ئەندام لە **"کۆمکاری عەرەبی"** و، عێراق بگەڕێتەوە باوەشی **"نیشتمانی عەرەبی"** و، لەلایەن کۆمەلەی نیودەولەتییشەوە پێگەی رابردووی وەرگرێتەوە. جیا لە هەولی دلسۆزانەی هەردوولایان بۆ عەرەبەکان، **"بەرەی ترکمانی"ش** پشتگوێنەخران و **جەلال تالەبانی** لە سالی 2004 بۆ رازیکردنی دلی ئەوان و

هەروەها رژێمی ترکیا، چەن سەت پارچە زەوینی لە **کۆیە** و **سلێمانی** بەخشی بە **بەرەی ترکمان** و، لە کاتی بەخشینی خاکی کوردستاندا، لە دیلمانجەکە دەپرسێ: **"چەندەیان دەوێ!؟"**، **وەک ئەوە وایە، پیشەی چێودارییە و لە "مەیدانی حەیوانانی بۆکان"، مەڕ وگا و بزن و وڵاخ دەفرۆشێ!"**. ئەوجا دەستی کاربەدەستەکەی **"میتی ترکیا"** دەگرێ و ماچیدەکا و بە پێکەنینەوە دەڵێ: **"ئەوا دەستیشم ماچکرد هههههه".**

هەموو ئەوانەی لە کۆنەوە لەگەڵ یەکێتیی ژیاون، چ ئەندامی سەرکردەیەتیی بووبێتن، یان کادر و پێشمەرگەی دێرین، باشیان لەبیرە جەلال تالەبانی دەیانجار بە گۆچان لە پێشمەرگەی داوە و، سووکایەتی و گاڵتەی بە بەرپرس و تەنانەت ئەندامی سەرکردەیەتیی حیزبەکەی کردووە. هۆی چییە ئەم کەسە دیکتاتۆر و کوردبەهیچنەزان و لووتبەرزە، بەرامبەر سیخورێکی پلەنزمی رژێمی داگیرکەری ترک، هێندە سووک و چرووک و رەزیل دەردەکەوێ!؟ ئایە ئەمە واتای ئەوە ناگەیەنێ، هەستی خۆ بەکەمزانینی کورد، لە سەرکردەکانییەوە سەرچاوەیگرتووە!؟

پروانە نموونە و بابەتێکیتر! لە مانگی نەورۆزی 2004 دا، **جەلال تاڵەبانی** لە وتووێژ لە گەڵ گۆڤاری **ئەڵمانی "دێر شپیگڵ"** گوتی: "ئێمە وەکوو کورد لە هەموو روویەکەوە لە گەڵ **ئایەتۆڵلا سیستانی** رێککەوتووین و بەڕێزیان پیاوێکی پێشکەوتنخوازە و وەک خومەینیی نییە. سیستانی دان بە فیدراڵیزمدا دەنێ بۆ کورد. ئایەتۆڵلا سیستانی خوازیاری حکوومەتی ئاینیی نییە....!".

دوای چەن دەمژمێرێک گوتەبێژی **ئایەتۆڵلا سیستانی** لەڕێگەی میدیاکانی خۆیانەوە رایانگەیاند: **"ئایەتۆڵلا سیستانی بەهیچ جۆرێک لە گەڵ جەلال تالەبانی لەبارەی فیدرالیەوە قسەی نەکردووە و، بیروڕای بەڕێزیان بەرامبەر دوواڕۆژی عێراق دیارە!".**

بەڵام تالەبانی خۆی لێ کەڕ کرد و، بێدەنگیی لێکرد. بەراستیی مرۆڤ سەریسووردەمێنێ. باشە بۆچی و لە پێناوی چیدا سەرۆکێکی کورد لە بارودۆخێکی وا هەستیار و مێژوویدا خۆی لای خەڵکانێ سووک بکا کە چاویانبڕێوەتە داگیرکردنی خاک و گەل و نیشتمانەکەی و، گاڵتەی پێبکەن و بە بەرچاوی هەموو دنیاوە بڵێن پێی: "درۆ دەکەی، مەلا سیستانی لە گەڵت قسەی نەکردووە!". کەسایەتیی نزمی ئەم سەرکردانەی کورد ساڵانێکی زۆرە ئاورووی بە کوردەوە نەهێشتووە و باوەڕبەخۆبوون و کەسایەتیی کوردیان تێکشکاندووە.

لەنێو بنەماڵەی تاڵەبانیی، یەکەمکەسیان هەر لەسەرەتا و دەسپێکی کاری سیاسییەوە، بەتەواوەتیی رێچکەی جەلال تالەبانیی گرتەبەر ، **ئالا تاڵەبانییە.** ئەم خاتوونە کە ئیمڕۆکە بەهۆی قسەکانییەوە بە یەکێ لە دوژمنەکانی کورد و سەربەخۆیی کوردستان خۆیناساندووە و، بووەتە زورناژەنی دەسەلاتدارنی شیعەی سەر بە کۆماری ئیسلامیی ئێران و، بە شانازییەوە لە گەڵ مەلاعەرەبەکان وێنەدەگرێ و لە نێو

بەغدا و لە کۆبوونەوەکاندا لەگەڵ ئەو **"وەلەدزنە"**ی دیکە **(هۆشیار عەبدۆڵڵای گۆران)** دەکەونە لاشانی ڕاست و چەپی **نووری مالکی** و کاربەدەستانی عەرەبی عێراقەوە، سەرەتای هاوکاریکردنی ئاشکرای لەگەڵ عەرەبی شیعە، دەگەڕێتەوە بۆ چەن مانگێ دوای ڕووخانی ڕژێمی بەعسی عێراق. ئێوارەی ڕۆژی 13/1/2003 لە کەناڵی **ANN** یً عەرەبی بەرنامەیەک ڕێکخرابوو، ئالا تاڵەبانییش لە بەرنامەکەدا بەشداربوو. پێشکێشکاری بەرنامەکە کورتە فیلمێکی **جەواد مەلا سەرۆکی کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستانی** پێشاندا لە ولاتی **لیبی**، لە گەڵ دوو هاوبیری **(شێخ لەتیف مەریوانی و برووسک ئیبراهیم)**، ئاڵای کوردستان پێشکێشی سەرۆکی کۆچکردوو مەعمەر قەزافی دەکەن. (هێژای گوتنە قەزافی هەتا لە ژیاندا بوو، بە پووڵ و چەک و وتە و لێدوانەکانی تاکەسەرکردەیەک بوو لەم خڕۆکی زەوینە لە پشتیوانیکردنی کورد و داوای سەربەخۆیی کوردستان نەوەستا. گەلی کورد قەرزداری ئەم پیاوە گەورە و دڵسۆزەی کوردستانە و، گەلی کورد بێگوێندانە هەڵوێستی ڕۆژاوا و خەڵکی دی، چی لەبارەیەوە دەڵێن، پێویستە بە ڕێزەوە یادی بکاتەوە و، لەمێژووی دڵسۆزانی کورد و کوردستاندا ناوی تۆمار بکرێت). جا لە بەرنامەکەدا پێشکێشکارەکە دەپرسێ لە ئالا تالەبانی: **"ئەم ئاڵایە کە ئاڵای کوردستانە، بەمانای ئەوە نایەت کە ئێوەی کورد نیازی دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستانتان هەیە؟ کێ دەڵێ ئێوەش لە دڵەوە شتێکی وا ناخوازن؟".** ئالا تالەبانی وتی: "ئەم ئاڵایە تەنیا یادگارییەکی کۆماری مەهابادی کوردستانی ئێرانە. ئەو ئاڵایە بەمانای چ شتێ نایەت و نوێنەرێتیی کەسیش ناکات. هەر کەسێ بۆی هەیە خەون بە دەوڵەتی کوردییەوە ببینێ، بەڵام ئێمە (یەکێتیی) بیر لە سەربەخۆیی کوردستان ناکەینەوە!". ئاڵا تالەبانی لەدرێژەی قسەکانیدا چەن جارێ ناوی کوردستان بە **"شمال العراق"** دەهێنێ و بۆ جارێکیش ناوی کوردستان بەزاریدا نایە. "ڕوانە گۆڤاری کۆنگرە ژمارە (26) لاپەڕە (7) مانگی نەورۆزی ساڵی 2003 نووسینی: **مەهاباد کوردی"**.

هەر لە نێوان سالانی **2003 بۆ 2005** دەمێنینەوە کە لەریزی رەشترین سالانی مێژووی پڕکارەساتی کوردن، چۆنکە دوای ئەوە هەرچییەک بەسەر کورد هات، لە کۆچی دەیانهەزار لاوی کورد بەرەو ئەورووپا و خنکانیان لە زەریای **"ئیجە"** و **ئەنفالی "شەنگال"** و هەرزانفرۆشکردنی بەشێکی گەورەی خاکی نیشتمان بە کەرکووکیشەوە کە هەزاران رۆڵەی کورد لەپێناویدا بە کوشتندران. چەن نموونەی دیکەی ئەو سالانەتان بیردێنمەوە ئەوجا دەچمە سەر باسی **ڕێفراندۆمی سەربەخۆیی کوردستان لەسالی 2004** کە چۆن دوو حیزبەکە هەولی نەتەوەییەکانی کوردیان کردە قوربانی بەرژەوەندیی خۆیان.

لە مانگی گەلاوێژ (ئەگوستی 2004)، **سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان دوکتۆر کەمال فوئاد** لە لێدوانێکیدا ڕایگەیاند: "کەرکووک و ناوچەرزگارکراوەکانی دیکە مافی ئەوەیان نایێت لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستاندا بەشدارییکەن. ئەم بڕیارە ئەو ئاوارانەش دەگڕیتەوە گەڕاونەتەوە شوێنی خۆیان. ئێمە

بەمە رازی نین و پێمانناخۆشە، بەڵام دەسەلاتیشمان نییە! لە عێراقدا سێ جۆر هەڵبژاردن دەکرێت. 1- هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانیی عێراق. 2- هەڵبژاردنی ئەنجومەنی شارەکان. 3- هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان. خەڵکی ناوچە کێشە لەسەرەکان دەتوانن لە خاڵەکانی یەک و دوو دا بەشدارییکەن، بەڵام ناتوانن لە هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستاندا بەشدارییکەن!".

هەروەها لەڕۆژی 6/9/2004 ئەنجومەنی پاریزگاری **کەرکووک** بڕیاریدا کۆبوونەوەی (66) مینی خۆی ببەستێ، بەڵام پاش ئاگاداربوونی عەرەبەکان و بەرەی ترکمانی لە داخوازییەکانی بەرەی کورد بۆ ئاوەدانکردنەوەی گوندی **"شوارۆ"** کە لەسەردەمی رژێمی بەعسدا وێرانکرابوو، بە نیشانەی ناڕەزایەتیی کۆبوونەوەکەیان بەجێهێشت و چوونە دەرەوە. هێزای گوتنە عەرەبەکان و بەرەی ترکمانی بەرەیەکی هاوبەشیان پێکهێناوە و، بە هەموو شێوەیەک کۆسپ و تەگەرە دەخەنە سەر رێی گەرانەوەی ئاوارەکانی کەرکووک و ئاوەدانکردنەوەی گوندە رووخاوەکانی کوردستان! **(بڕوانە گۆڤاری "کۆنگرە"ژمارە (32) لاپەڕە (18) مانگی گەلاوێژ (ئەگۆست) ی 2004.**

هێشتا چەن مانگێ بەسەر رووخانی رژێمی سەدامدا تێنەپەڕیبوو، ولاتانی عەرەب، بەتایبەتیی **میسر و ئۆردۆن و عەرەبستانی سعوودی** و هەروەها رژیمی **ترکیا** خەمی ئەوەیان لێنیشت کورد لەوانەیە ببێت بە دەوڵەت. جا بۆ تاقیکردنەوە و تێگەیشتن لە نیازی کورد، **بەرهەم سالّح سەرکوەزیرانی یەکێتیی** لە هاوینی 2003 بانگێشتکرا بۆ ولاتی **میسر. عەمرۆمووسا سەرۆکی کۆمکاری عەرەبی گوتی: "عێراق بەشێکە لە نیشتمان ونەتەوەی عەرەب!". بەرهەم سالّح** متەقی نەکرد و زمانی بەسترا و نەیوێرا بێژێ عێراق لە دوو نەتەوەی کورد و عەرەب پێکهاتووە. کورد چەن هەزار ساڵێکە لەسەر خاکی خۆی دەژی کە ناوی کوردستانە و، کوردیش وەک عەرەب و هەر نەتەوەیەکیتر خاوەنی ئەو مافەیە و، دەتوانێ بڕیار لە چارەنووسی خۆیابندەن. **هۆشیار زێباریش** وەک ئەندامی سەرکردەیەتیی پارتی و وەزیری دەرەوەی عێراق لەئاستی نێودەولەتیی رۆڵێکی گەورەی گێرا بۆ گێرانەوەی سەروەری و ئەندامەتیی عێراق لە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیی. لە کۆبوونەوەی کۆمکاری عەرەبی، چەن جارێ تکایکرد لە **عەمرۆمووسا** کە سەردانی عێراق بکا و، عێراق لە کۆمەڵگەی دەولەتانی عەرەب (کۆمکاری عەرەبی) بە ئەندام وەربگیرێتەوە.

جیا لە پارتی و یەکیتیی، حیزب و لایەن و کەسایەتیی دیکەش هەبوون کە بۆ وەرگرتنی پلەوپایەی سیاسی لەعێراقی تازە، هەوڵیاندا خۆیان لە ئەمریکاییەکان و لە عەرەبەکان بەتایبەتیی نێزیک بکەنەوە. یەکێ لەمانە **دوکتۆر مەحموود عوسمان** بوو، کاتێ هەڵبژێردرا بۆ ئەندامی حکوومەتی کاتیی عێراق، یەکسەر گوتی پێویستە ئاڵای عێراق لە کوردستان هەڵبکرێ و **"ئەو کوردانەی لە خۆپێشاندانی**

کەرکووک درۆشمی "سەربەخۆیی بۆ کوردستان" یانداوە، بیروبۆچوونی فەرمیی کورد دەرناپڕن....!".

خوێنەرەوە بەڕێز کە بەم رووداوانەی ساڵانی سەرەتای رووخانی رژێمی بەعسدا دەچێتەوە، بیری دێتەوە سەرۆکایەتیی یەکێتی و پارتی و سیاسەتکارانی نانەتەوەیی ئەوکات، چەن خیانەتی گەورەیان بەرامبەر خوێنی بێئەژماری شەهیدانی کوردستان و، نەتەوە و خاکی کوردستان و هەبوون و ناسنامەی کورد کرد.

لەنێو بازاڕی چەواشەکاری و سەرلێشێوان و خۆڵکردنە چاوی خەڵک و دڵخۆشکردنی رەشەخڵکەکە بە هاووڵاتی پلەیەک و مافیوەکیەکی و، داهاتی خۆمان بۆ خۆمان و، لەبووجەی عێراقیش بەشماندەبێ و، تێپەڕاندنی ئەو رۆژە هەستیار و مێژووییانە بە ئێوارەخوان و گێرانەوەی نوکتە و قسەیخۆش و ماچوومووچ و، خەونبینین بە وەرگرتنی پلەوپایەی سیاسیی لەعێراقی تازە، بۆ نەتەوەییەکانی کوردستان زەنگێکی مەترسیدار بوون و، دڵنیابوون لەوەی لەباربردنی ئەم هەلە تاکهەڵکەوتە مێژووی و دەگمەنە، کوردستان بەرەو مەرگەساتێکی قووڵتر دەباتەوە و، دۆزی رەوا و بیری دەوڵەتی کوردیی بۆ سەتساڵی دیکە دوادەخات. ئەوەبوو هەر لەسەرەتای دامەزرانی "هەرێمی ئاسایش" وە ژمارەیەک کەسایەتیی نەتەوەیی وەک **جەمال نەبەز و عەبدوڵڵا پەشێو و کامیل ژیر و حەکیم کاکەوەیس** و چەندانیتر، هەروەها وەک رێکخراوەش **"کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان"** کە دەیان کەسایەتی و نووسەر و زانای کوردی لە دەور کۆببووەوە، لە کوردستان و لە دەرەوەی وڵات بە رێخستنی سەمینار و ناردنی نامە بۆ سەرۆکایەتیی هەردوو حیزبەکە و، لەڕێگەی دیمانەی تەلەفزیۆنی و راگەیاندنەگشتییەکانەوە و، بەنووسینی وتار و پەرتۆک، هەوڵێکی بێوچانیان دەسپێکرد بۆ بەئاگاهێنانەوەی سەرۆکایەتیی دوو زلحیزبەکە و، جەماوەری کوردستان.

لەریزی ئەو چالاکییە بەردەوامانەدا، لەڕۆژانی 10-11/10/1998 **کۆنگرەی چوارەمینی -کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان** بوو لەشاری لەندەن بەبەشداریی سەدان کەسایەتی و نووسەر و ئەکادمی و سیاسەتکاری کورد و بیانیی. کۆمیتەی سەرپەرشتیکردنی کۆنگرەکە، لە **جەواد مەلا، حەمەڕەشی هەرەس، سیروان کاوسی و، جانکورد** پێکهاتبوون و، ئاماژەیان بە سەدان نامە کرد کە لەلایەن سەرۆکوەزیرانی بریتانیا **"تۆنی بلێر"** و دەیان ئەندام پەرلەمان و لۆردی بریتانی و کەسایەتیی کورد و رێکخراوەی کوردستانی و بیانییەوە بۆ کۆنگرە نێردرابوون. لەسەر بریاری کۆنگرە، هاوبیران **دوکتۆر جەمال رەشید و دوکتۆر کوردستان موکریانی گەڕانەوە بۆ کوردستان، بە یاوەریی یاسازان کامیل ژیر** چوونە سەردانی هەردوو حکوومەتی هەولێر و سلێمانی، دوای ئاگادارکردنیان لە ناوەرۆکی بریارەکانی کۆنگرە، داوایانلێکردن رێگەبدەن کۆنگرە لە هەردوو شاری هەولیر و سلێمانی نووسینگە بکاتەوە.

دوکتۆر کوردستان موکریانی و دوکتۆر جەمال ڕەشید و هاوبیرانی باشوور وەک شاندی کۆنگرە چەن جارێک لە گەڵ هەردوو دەسەلاتی هەولێر و سلێمانی کۆببوونەوە و بەلێنی هاوکارییان دابووپێیان. لەڕۆژی 25/4/1999 دوکتۆر جەمال رەشید لە کۆڕێک بۆ هاوبیرانی کۆنگرە و نیشتمانپەروەرانی کورد لە **بەرلین**، لەبارەی سەردانەکەی بۆ باشوور قسەیکرد و گوتی: "لە هەولێر و سلێمانی چاوی بە کاک مەسعوود و مامجەلال کەوتووە، هەردووکیان داوایانکردووە کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان لە هەولێر و لە سلێمانی نووسینگە بکاتەوە و، بەڵێنی هەموو هاوکارییەکیان داوە بە کۆنگرە...". بەڵام هەردوو حیزبەکە بەڵێنی خۆیان پشتگوێخست و، ئامادەنەبوون نەتەوەییەکانی کوردستان لە باشوور نووسینگەیان هەبێت".

ڕێکەوتی 1/1/2000 **نێچیرڤان بارزانی** نامەیەکی نارد بۆ **دوکتۆر جەمال نەبەز** و، لەگەل پیرۆزباییکردنی ساڵی تازەلێی، سوپاس و ڕێزانینی بۆ خزمەتی گەورەی مامۆستا نەبەز نەبەز لە بواری زمان و رۆشنبیریی نەتەوەیی دەربڕیبوو، تکاوداواشی کردبوو سەردانی باشووری کوردستان بکا، کە زۆر شت هەیە ببینن و، زۆر پرۆژە و پێشکەوتنی نوێ هەیە، زانینی بۆچوون و پێشنیازی زانای کوردی وەک ئەوی پێدەوێ .....". لە کۆتایی نامەکەیدا نێچیرڤان بارزانی داوادەکات لەبارەی بەرهەمە چاپنەکراوەکانتان، زۆرمان پێخۆشدەبێ دەرفەتمان بدەن ئێمە لە کوردستان چاپیان بکەینەوە....".

دوکتۆر جەمال نەبەز، هەموو جارێ نامەیەکی پێدەگەیشت، کۆپییەکی دەنارد بۆ من و بۆ کاک جەواد مەلا و کاک برووسک ئیبراهیم. ئەو نامەیەشی ناردبۆمان. تەلەفۆنمکرد بۆی، دیاربوو لەناوەرۆکی نامەکەی نێچیرڤان بارزانی خۆشحاڵبوو، لەبارەی گەڕانەوەیەوە وتی: **"با جارێ ئەو چەن پەرتۆکە بنێرین لەوێ چاپ و بلاویکەنەوە، ئەوجا بڕیاری لێئەدەین".** سەرەتای مانگی (2) تەلەفۆنیکرد زۆر زیز و تووڕەبوو، گوتی: **"ئەمانە لای خۆیان حکوومەتن، تایپی پەرتۆکی "کوردستان و شۆرشەکەی" یان ناردووەتەوە بۆم، ئەوەندە هەڵەی تێدایە دەبێ چەن ڕۆژ دانیشم هەڵەیریان بکەم! ئەمانە چۆن دەتوانن حکوومەت بەرنبەڕێوە!؟ پارەیەکی زۆر بەفیڕۆ ئەدەن، شتێکیان سازکردووە بە ناوی دەزگەی بلاوکراوە و چامەنیی ئاراس، دوو کەسیان دانەناوە لانیکەم لە زمانەکە شارەزابێ!".**

بەکورتی، ئێستاشی لە گەڵ بێ، **نێچیرڤان بارزانی** و دەزگەی **"ئاراس"** وادەکەی خۆیان نەهێنایەجێ و ئەو کتێبانەی جەمال نەبەز ناردی بۆیان، چاپیاننەکرد، هۆکەشی ئەوە بوو داوایانکردلێی، ئەو دێرە لە کتێبی **"کوردستان و شۆرشەکەی"** بسڕێتەوە کە دەڵێ **"تا ئێستە کە لە ساڵی 1971 داین، بنەماڵەی بارزانیی هێشتا نۆکەری داگیرکەرانیان لێهەڵنەکەوتووە!"**. دوکتۆر جەمال نەبەزیش قبووڵی نەکرد و، گوتبووی: **"لاینابەم، ئەوە راستە و، ئەوە مێژووە و ناتوانم دەسکاری بکەم..."**. ئیتر ئەوە بوو چوونەوەی باشوور و، بانگێشتەکەی نێچیرڤان بارزانیی پشتگوێخست. بێگومان ئەم داواکاری و مەرجدانانە لاواز وناسیاسی و ناراستەی پارتی لە جەمال نەبەز، بۆ چاپی کتێبەکانی، ئەو

ڕاستییەی پێشاندا کە ئەمانە نێوی خۆیاںناوە حکوومەت، بێئەوەی هیچ ئامادەکاری و داڕان و گۆڕانێکیان لە حیزبەوە بەرەو حکوومەت و دەسەڵاتدارێتیی سیاسیی کوردستان کردبێت. هاوکات، کەسایەتییەکی نەتەوەیی وەک **جەمال نەبەزیش،** کە دەیزانی **"کوردستان لەنێو بازنەی ئاگردا"** یە و، دۆزەکەی کەوتووەتە سەر دووڕێیانی **"مان و نەمان"**ەوە، لەباتی گرنگی وبایەخدان بە چاپی بەرهەمەکانی، کە لەسەر ئەوە پەکینەکەوتبوو، (نووسەری ئەم دێرانە لە چەن ساڵێکدا بە ئەرک و شەکەتی و شەونخوونی پێج بەرهەمیم بۆ چاپکرد و، پێشەکیم بۆ دووانیان نووسی و لەهەموویاندا بە چەن دێر سوپاسیکردووم، ئەمەشم بۆیە کرد چۆنکە بەلامەوە گرنگ بوو بیری نەتەوەیی، زیاتر بچێتە نێو ڕۆناکبیر و چینی خوێندەواری کوردەوارییەوە!)، دەبووا بانگێشتنەکەی نێچیرڤان بارزانیی قبوول بکردایە، ئەرکی نەتەوەیی و مێژوویی خۆی بەجێبهێنابایە، چەن کەسایەتییەکی ئەکادمی و نەتەوەیی وەک **دوکتۆر کوردستان موکریانی و دوکتۆر جەمال رەشید و یاساناس کامیل ژیر و کەسایەتی و هۆنەری نەتەوەیی عەبدوڵلا پەشێو** و هەر کەسێکی دی بۆ چوونەوە بە پێویستدەزانرا لەگەڵ خۆی بخستبایە و، رووبەڕوو ئەوی لە سوودی گشتیی نەتەوەی کورد و دوورخستنەوەی مەترسییەکانی سەر رێگەی سەربەخۆیی کوردستانە، بە ئاگاداریی سەرۆکایەتیی هەرێمی کوردستانیان بگەیاندبا. لەزانستگەکانی کوردستان و، لەنێو شارەکان کۆروسەمیناریان دانابا و، کەشێکی نەتەوەییانەیان لە کوردستان بخستایەتەڕێ، لەوانەبوو کوردستان لەو نەهامەتییانە دوورکەوێتەوە کە ئیمڕۆکە خەریکە بەتەواوەتیی لەنێو زەلکاو و قوری ڕەشدا رۆدەچێ!

سەرەڕای نەچوونەوەی دوکتۆر جەمال نەبەز و ئەو کێشەی هاتەڕێ، پارتی وازینەهێنا و، لەمانگی May (گوڵانی) ساڵی 2000 **سامی عەبدولرەحمان** نامەیەکی نارد بۆ سەرۆکی کۆنگرەی نیشتمانیی، **جەواد مەلا** و نووسیبووی، ئامادەن بۆ مێوانداریکردنی شاندێکی کۆنگرە لە هەولێر و، لە نێزیکەوە بیرورایان بگۆڕنەوە. جەواد مەلا نامەکەی ناردبۆم و، بەدوایدا تەلەفۆنیکرد و، گوتی: "لە گەڵ کاک جەمال (دوکتۆر جەمال نەبەز) قسەمانکرد، زۆرمان پێباشە تۆ و شێخ لەتیف مەریوانی و کاک حەمەڕەشی هەرەس، بەناوی کۆنگرەوە بچنەوە کوردستان، جا ئەگەر رازیت، کۆپی پاسپۆرتەکەت بنێرەبۆم". گوتم: "سوپاسی بەڕێزت و مامۆستا نەبەزیش دەکەم. منیش پێمباشە بچینەوە و لەوێ کاری کۆنگرە بخەینەڕێ". ئێوارەکەی دوکتۆر جەمال نەبەز تەلەفۆنیکرد، دوای هەواڵپرسین، گوتی کاکە سیروان، دیارە کاک جەوادیش قسەی لەگەڵ کردووی، پێمباشە تۆ و ئەو دوو هاوبیرەی دیکە کاک حەمەڕەشی و کاک شێخ لەتیف، بچنەوە بۆ کوردستان، بە نوێنەرێتیی کۆنگرە سەردانی هەولێر بکەن. لەنێزیکەوە بارودۆخەکە و راوبۆچوونیاندەزانن و، هاوبیرانی باشووریش دەبینن. زۆر باش و پێویستە بتوانین بە فەرمیی لە باشووری کوردستان نووسینگەی کۆنگرە دامەزرێنن،...".

بۆ رۆژی دوایی کۆپی پاسپۆرتەکەم نارد بۆ کاک جەواد. دوای تێپەڕبوونی دوومانگ و لەرۆژی 19/7/2000 کاکە جەواد مەلا تەلەفۆنیکرد و، گوتی: "کاک **سامی عەبدولرەحمان نامەیەکی ناردووەبۆمان، دەڵێ ناتوانین گەرەنتی گیانی شێخ لەتیف مەریوانی و سیروان کاوسی بکەین، چۆنکە کوردی رۆژهەڵاتن و، ترکیا و ئێران رێککەوتنیان هەیە، کوردی رۆژهەلات لەڕێگەی ترکیاوە نەچنەوە بۆ باشووری کوردستان!"**. منیش گوتم باشە خۆ پەساپۆرتەکەی من نەرویجییە و ناوی ئێران و رۆژهەلاتی کوردستانی لەسەر نییە، ترکیا چووزانێ من کوردی رۆژهەڵاتم!؟ بە تەلەفۆن لە گەڵ کاک جەمال نەبەز قسەمکرد، گوتی: "کاک جەواد نامەکەی بۆ منیش ناردووە و، بۆ ئەو هەڵوێستەی پارتی زۆر بەداخەوەم. دوکتۆر جەمال رەشید لە گەڵ دوکتۆر کوردستان موکریانی لە کوردستان گەڕاونەتەوە بۆ هۆڵەندا، چەن رۆژێکیتر لە گەڵ کاک برووسک ئیبراهیم دەچینە لایان بۆ ئاگاداربوون لە بیرورا و هەڵسەنگاندنیان لەبارەی کوردستانەوە...".

ئیتر لەسەر بڕیاری کۆنگرە **کاکە حەمەڕەشی هەرەس و دوکتۆر ئەحمەد میراودەلی لە کاناداوە** چوونەوە و، هێشتا لە هەولێر بوون، هێندێک کێشە هاتەڕێیان و، لە گەڵ سەرۆکی کۆنگرە کاک جەواد مەلا نێوانیان تێکچوو. دوای گەڕانەوەیان بۆ کانادا زۆر بەداخەوە وازیان لە کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان هێنا. بوونی هەردووکیان بۆ کۆنگرە زۆر گرنگبوو. هەردووکیان نموونەی دڵسۆزی و بیروباوەڕی بەرزی نەتەوەیی بوون. بەتایبەتیی حەمەڕەشی هەرەس وەک کەسایەتییەکی نەتەوەیی خاوەنئەزموون و نێوپاک و رابردووخاوێن و خاوەن پێگە لەنێو رۆشنبیران و هونەرمەندان و چینی خوێندەوار، چوونەدەرەوەی لە کۆنگرە، بوو بە کەلێنێکی گەورە.

لەوە بەدواوە چ پێوەندییەکی فەرمی و نافەرمیی لەنێوان "پارتی" (حکوومەتی هەرێم/هەولێر) و کۆنگرەی نیشتمانیدا نەما. سەرەڕای ئەوەش سەرۆکایەتیی کۆنگرە، بەردەوام لە هەوڵ و بیری کردنەوەی نووسینگەدا بوو لە هەردوو بەشی پارتی و یەکێتیی. لەمانگی گەڵاڕێزانی 2003 کاک جەواد مەلا تەلەفۆنیکرد، گوتی: "مامجەلال لە ئەمریکایە، لە گەڕانەوەی بۆ کوردستان دێتە لەندەن، لە گەڵ نوێنەری یەکێتیی قسەمکردووە، کات دانراوە لێرە دیدار بکەین لە گەڵی". دوای جەن رۆژ کاک جەواد تەلەفۆنیکردەوە و گوتی: "مامجەلال هات، پێکەوە دانیشتین. سلاوی هەبوو بۆ کاک جەمال و هەموو هاوبیرانی کۆنگرە. گوتی، ئێمە لە کوردستان وئێوە لەدەرەوە خەباتمان یەکخەین بۆ سەربەخۆیی کوردستان. لەبارەی کردنەوەی نووسینگەشەوە، با نوێنەرتان بێتەلام، لە سلێمانی خۆتان دەسنیشانی هەر بینایەک بکەن، دەتاندەینێ. لەبارەی خاڵی هاوکاریشەوە کاغەزی سپیت پێئەدەم و، ژێری واژۆ دەکەم. چیتان پێباشە بینووسن، جێبەجێیدەکەم بەسەر چاو!".

منیش پێکەنینمهات و وتم: هیواموایە مامجەلال راستکا و لەژێری دەرنەچێ، بەڵام دەزانی واژۆکردنی ئەو لاپەڕەسپییە لە کێوە فێربووە!؟ وتی: نازانم! گوتم: (لە سەدامەوە فێربووە! ساڵی 1984 **عێزەتدووری** جێگری **سەدام و عەلی حەسەن مەجی** هاتنە **"سووڕداش"** بۆ دەسپێکی گفتوگۆ لەگەڵ یەکێتیی، کاغەزی سپییان هێنابوو، واژۆی سەدامی لە بنەوە بوو، عێزەتدووری وتبووی: **"سەید رەئیس دەفەرمێ: چیتاندەوێ بینووسن، دەتاندەینێ!"**. ئەم قسەیەشم لە ئەندامێکی سەرکردەیەتیی کۆمەڵەی رەنجدەران بیست بەناوی **ئازاد هەورامی**، بەرپرسیاری چاپخانەی **"شەهید برایم عەزۆ"**ی یەکێتیی بوو لە گوندی **"کانیتوو"** ی بناری ریزەچیای "ئاسۆس").

کۆنگرە. دوای تێپەڕبوونی چەن رۆژ لە لەندەنەوە، هاوبیر **"شیروان رەشید"** برای هونەرمەند **"خالید رەشید"** ی نارد و لە کوردستان لە گەڵ چەن کەسێ لە هاوبیرانی سلێمانی چووبوون بۆ لای یەکیتیی، دوای چەن رۆژ هاتووجۆ و دەستیدەستیکردن پێیان، سەرەنجام توانیبوویان **"سەعدی پیرە"** ببینن. ئەویش وتبووی: "دەتوانن خۆتان بگەڕێن خانوویەک، بینایەک بدۆزنەوە، بیکەن بە نووسینگە، بەلام نابێ ناو و تابلۆی بەسەرەوە بێ. نابێ بەناوی کۆنگرەوە چالاکی و هاتووچۆی شار و گوندەکانی ژێر دەسەڵاتی یەکێتیی بکەن، چۆنکە ئێمە لە گەڵ رژێمی ئێران پێوەندیمان هەیە و، زیان لە پێوەندیمان دەدات. لەبارەی یارمەتیی داراییشەوە ناتوانین هیچ بەڵێنێکتان پێبدەین".

دوای سەرنەگرتنی تاقیکردنەوەی یەکێتیی، ئەوجا سەرەهاتەوە سەر **"پارتی"**. لەمانگی سەرماوەزی ساڵی 2008، دیدار و ئالوگۆری بیرورا بە بەشداریی یەکێ لە راوێژکارانی نێزیکی کاک **مەسعوود بارزانی** بەناوی **"دەروێش ئاغا"** و ئەندامێکی سەرکردەیەتیی پارتی دێمۆکرات بەناوی **(موژدە تاهیر)** کە هەردووکیان پێشووتر ئەندامی **"کاژیک"** یش بوون، لە گەڵ شاندێکی کۆنگرە بەبەشداریی **جەواد مەلا، شێخ لەتیف مەریوانی، سیروان کاوسی، ئازاد قورئانی و شێروان رەشید** لە رێستۆرانێکی نێزیکی نووسینگەی کۆنگرە لە **لەندەن** بەڕێوەچوو. باس و لێدوانەکان زیاتر لەبارەی هۆکارەکانی سەرنەکەوتنی خەباتی رزگاریخوازی کورد و، ئاستەنگ و کێشە دەرەکی و نێوخۆییەکان و، پێرەونەکردنی بیری نەتەوەیی بوو لەلایەن زۆرینەی زۆری حیزبەکانەوە. ئەوجا باس هاتە سەر رۆڵی **ژنەراڵ مستەفا بارزانی** لە خەباتی رزگاریخوازی کورد و، هەر کەسە و بە پێی بیرەوەری و بۆچوونی خۆی، بەڕێز و پێزانینەوە باسی رۆڵ و کەسایەتیی مەلامستەفایان کرد. بە روانینی دەروێش ئاغا، هەستمکرد دەیەوێ بیرورام وەک بەرپرسیاری دەسگەی راگەیاندنی کۆنگرە و، وەک کوردێکی رۆژهەڵات لەبارەی مستەفا بارزانییەوە بزانێ. منیش وتم: "لەبارەی مەلامستەفا بارزانییەوە، هەرچییەک بڵێین، دیسان کەممان وتووە و، بەشێکی گرنگی مێژووی خەباتی رزگاریخوازی گەلەکەمان بە خەبات و ناوبانگی بارزانییەوە تۆمارکراوە، بەڵام پرسیار ئەوەیە، ئایە بنەماڵەی بارزانیی بە کاک مەسعوودیشەوە و، بە سەرجەم سەرۆکایەتیی پارتی

دێمۆکراتی کوردستانیشەوە، بە ڕێبازی بارزانیدا دەڕۆن!؟ ئەمن گومانم هەیە و، لەو باوەڕەدام زۆر دوورن لە ڕێبازی بارزانیی. سەرۆکایەتی و ئەندامانی **کاژیک**، لەلایەن بارزانییەوە وەرگیران و، بەرپرسایەتیشی داپێیان. بەڵام ئەوە چەن سالە پارتی دێمۆکراتی کوردستان و حکوومەتی هەرێم ڕێنادەن کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان لە گوندێکی دوورەدستی باشوور، نووسینگەیەک دانێت، لەکاتێکدا کۆنگرە بۆ ئەو ئامانجە تێدەکۆشی کە مەلامستەفا هەموو ژیانی خەباتی لەپێناویدا کردا!". 'دەروێش ئاغا" بەوردی گوێی بۆ قسەکانم شلکردبوو، گوتی: **"ئەو بابەتە بۆ من جێبێڵن".** سوێندیخوارد و بەڵێنیدا، لەگەڵ گەڕانەوەی بۆ کوردستان، لە گەڵ کاک مەسعوود باسیدەکا و، جێبەجێیدەکات! بەڵام ئەوەش سەرینەگرت، ئەگەرچی بەشبەحاڵی خۆم لە نیازپاکی و ویستی دەروێش ئاغا بۆ کردنەوەی نووسینگەی کۆنگرە لە هەولێر دڵنیابووم، لێ سەرۆکایەتیی پارتی و یەکێتیی، ئەوی دەستیانکەوتبوو، پێی رازیبوون و، پێوەندیی ئاشکرا ونهێنییان بە داگیرکەرانیشەوە هەبوو، بەهیچ شێوەیەک نەیاندەویست بەڕێگەپێدانی کۆنگرە، داگیرکەرانی کوردستان شکوگومان لە عێراقیبوونیاندا بکەن.

دوای تێپەڕبوونی چەن ساڵ و کات بەفیڕۆدانی سەرۆکایەتیی هەردوو زلحیزبەکە و، پشتگوێخستنی تکاو داوا و پێشنیازی دڵسۆزانەی نەتەوەییەکانی کوردستان و، بەهێندنەگرتنی ئامانج و بەرژەوەندیی نەتەوەیی کورد، هاوبیرانی کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان لە سەرەتای وەرزی پایزی ساڵی 2003 وە دەستیاندایە چالاکییەکی نەتەوەیی و نیشتمانیی بەرفرە و لە باشووری کوردستان بەسەرۆکایەتیی نووسەر و یاسازانی ناسراو **کامیل ژیر،** لەگەڵ کۆمەڵێک وڵاتپارێزی دیکەی سەر بە ڕێکخراوەی **"ناوەندی ئاوێستا"**، یەکیانگرت و پێکەوە **"کۆڕی سەربەخۆیی کوردستان"** یان دامەزراند. یەکەم چالاکی و کاری هاوبەشی "کۆڕی سەربەخۆیی کوردستان"، خستنەڕیی ڕێفراندۆمی سەربەخۆیی کوردستان بوو. بۆ ئەمەش دەستکرا بە دانانی سەمینارو کۆبوونەوە و ڕێخستنی خۆپێشاندان بۆ پشتگیریی لە سەربەخۆیی کوردستان و، کۆکردنەوەی واژۆ. دەنگدانەوەی پرسی راپرسیی لە کوردستان لە ئاستی دەرەوە و لەنیوخۆی کوردستان و، پشتیوانیی ڕۆناکبیران و جەماوەری کورد لە راپرسیی، سەرنجی پارتی و یەکیتیی بۆلای ڕێفراندۆم راکێشا و، دوو نێوەندیان بۆ سەرپەرشتیکردنی ڕێفراندۆم لە هەولێر و سلێمانی دامەزراند. یەکێتیی لە سلێمانی شاعیر وولاتپارێزی ناسراو شێرکۆ بێکەسی دەستنیشانکرد، وەک سەرۆکی کۆمیتەی ڕێفراندۆم. لە هەولێریش پارتی کەسێکی دەستنیشانکرد بەداخەوە ناوەکەیم بیر نەماوە. هەردوو حیزبەکە لە میدیای خۆیانەوە گرنگی و بایەخی زۆریاندا بە راکێشانی خەڵک لەدەوری نێوەندەکانی ڕێفراندۆمەکەیان و، لە وڵاتانی ئەورووپاش، چەندین لقیان دامەزراند و، ئەوانیش کەوتنە دانانی سەمینار وکۆکردنەوەی واژۆ. ئەوجا ژمارەیەک ئەندام و لایەنگری یەکێتیی چوونە نێو کۆڕی سەربەخۆیی کوردستانەوە و، گوتیان هەردوولامان بۆ ئامانجێکی هاوبەش تێدەکۆشین و، باشوایە پێکەوە پرۆسەی

ڕێفراندۆم بەهێزتر بکەین و، توانییان جێی خۆیان لەنیو کۆڕدا قایمبکەن. هاوکات لەگەڵ دەسپێکی چالاکیی کۆڕی سەربەخۆیی کوردستان، هاوبیرانی کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان لە ئەورووپا، لەمانگی ئاگۆستی 2003 وە کۆمیتەی ڕێفراندۆمیان دامەزراند و، نووسینگەی کۆنگرە لە لەندەن تەرخانکرا بۆ بەڕێوەچوونی کاروباوی ڕێفراندۆم. چەن لقێکیشی لە وڵاتانی ئەورووپا دامەزراند و هاوبیر **سابیر کۆکەیی** بوو بە سەرۆکی. ئەوجا داوای هاوکاری و پشتیوانیی لە کەسایەتی و حیزب و لایەنەکانی دیکەشکرا و، کۆمیتەیەکی فراوانتر لە **جەواد مەلا، سابیر کۆکەیی، ئازاد قۆرئانی، دوکتۆر ڕەوف عەزیز ڕەشید، لاجان دیلان، ئاریان غەفوور و غیاس غەفوور، بەکر دڕەیی، سیروان و بەختیار** پێکهات کە ئەم سێ کەسەی دوایی لە گەڵ **دوکتۆر ڕەوف عەزیز ڕەشید** سەر بە **یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان** بوون. **دوکتۆر ڕەوف عەزیز ڕەشید** بوو بە سەرۆکی کۆمیتەکە. ئەم بەڕێزە لە گەڵ ئەوەی کە ئەندامی یەکێتیی بوو، بێلایەنانە و دڵسۆزانە هەوڵیدەدا پرسی ڕێفراندۆم دووربێت لە دەستێوەردانی حیزبی و بە ئامانجی خۆی بگات، کە خستنەڕیی ڕاپرسییەکی ئازاد بوو لە کوردستان بەچاودێریی ئۆرگان و دەوڵەتانی ئازادی دنیا.

پاش ماوەیەک کاری هاوبەش و کۆکردنەوەی واژۆ لە نێوخۆ و دەرەوەی کوردستان توانرا زیاتر لە **دوو (2) ملیۆن واژۆ** کۆکرێتەوە. یەکێتی و پارتی لیستی دوو ملیۆن واژۆکەیان لای خۆیان هەڵگرت و، بوو بە کارتێکی گوشار و، وەک هەڕەشەیەک لە بەغدا پێشانی عەرەبەکانیان دا، ئەگەر بە فیدراڵی و ئەو پلەوپۆست و ڕێژە و بووجەی داوایدەکەن رازینەبن، ئەوا ناچاردەبن پشتگیریی داخوازیی گەلەکەیان بکەن بۆ سەربەخۆیی کوردستان. **جەلال تالەبانی** لیستی دوو ملیۆن واژۆکە و نەخشەی کوردستانی سەردەمی **عوسمانلی** هەڵگرت کە سەرلەبەری ویلایەتی **"مووسڵ"** بە کوردستان نووسراوە و لە لەغدا پێشانی کاربەدەستە عەرەبەکانیدا و، گوتی ئەوەتا کورد داوای جیابوونەوە دەکەن و، ئەمەش نەخشەی سەردەمی عوسمانلی و سەرژمێریی سەردەمی مەلیکییە لە کەرکووک! بەڵام ئێمە وەک سەرۆکایەتیی کورد دەمانەوێ لە چوارچێوەی عێراقی دێمۆکراتی و فیدرالیدا بمێنییەوە. بەوەش بۆ ماوەیەک دەمی عەرەبەکانی پێداخرا و، بێدەنگبوون، چۆنکە هێشتا لاوازبون و بۆ گێرانەوەی سەروەریی بۆ عێراق، پێویستیان بە کورد بوو.

یەکێتی و پارتی، دوای هاتنەدی ئامانجەکانیان لە بەغدا، بڕیاریاندا لە کوردستان و لەدەرەوە **"ئاشبەتاڵ"** بە پرسی ڕێفراندۆم بکەن. لە نێو کۆڕی سەربەخۆییدا ئەندامانی یەکتیی هەڵبژاردنێکیان خستەڕێ و، توانییان دەسبگرن بەسەر کۆڕ و ئەرشیف و لیستی واژۆکاندا و، هاوبیرانی نەتەوەیی ناچارمان لە کۆڕ بکشێنەوە و، بچنە دەرەوە. بەڵام کۆمیتەی ڕێفراندۆمی لەندەن بەردەوامبوو لە چالاکییەکانی، لەماوەی چەن مانگێکدا توانییان سەرجەم دوانزە سەمینار و سێ خۆپێشاندانی گەورە بۆ

سەربەخۆیی لە شاری لەندەن بخەنەڕێ و، لەسەرجەم وڵاتانی ئەورووپادا، **دەهەزار (10000)** واژۆ کۆبکەنەوە. هەروەها کۆنسێرتێکی گەورەشیان سازکرد بە بەشداریی هونەرمەندان **ناسری ڕەزازی و لەیلا فەریقی** کە دووانزە هەزار پاوەن دەسکەوتی بوو.

دوای هەڵوەشاندنەوەی ناوەندی راپرسیی باشوور، سەرەهاتە سەر کۆمیتەی ڕێفراندۆم لە **لەندەن**. ئەندامانی یەکێتیی داوای لیستی واژۆکانیان لە کۆنگرە کرد، بەڵام **جەواد مەلا و ئازاد قورئانی و سابیرکۆکەیی** کە ئەندامی کۆنگرە بوون و، بە پرۆسەکەوە زۆر ماندوو بوون، رازینەبوون لیستی ناوەکان وەک کوردستان بکەوێتە دەستی پارتی و یەکێتییەوە و، گوتیان پێویستە راستەوخۆ لیستی دوو ملیۆن واژۆکەی کوردستان و ئەم دەهەزار واژۆی دەرەوەش بدرێتە دەستی کۆمەڵەی نەتەوە یەکگرتووەکان و ئەمریکا و پەرلەمانی ئەورووپا و دەوڵەتانی دێمۆکرات، نەک حیزبەکوردییەکان. ئیتر لەمەوە ناکۆکیی کەوتە نێو کۆمیتەکەوە و، گوتیان جیادەبنەوە. پێش جیابوونەوەیان داوایانلێکرا بێنە کۆبوونەوە و، داهاتی کۆنسێرتەکەش لە گەڵ خۆیان بێنن. هاتن و، سێ هەزار پاوەندیان بە ونبوو دایە قەڵەم و، باقییەکەیان تەسلیمکرد و، ڕۆیشتن. دوای چەن ڕۆژ، لەنیوەی شەودا، پەلاماری نووسینگەی کۆنگرەیاندا، لە پەنجەرەوە چووبوونە ژوورەوە، زۆر گەڕابوون لیستی واژۆکانیان نەدۆزیبووەوە، داخی دڵیان بە کامپیوتێر و کتێب وئەرشیف و گۆڤار و کەلوپەلی نێو نووسینگە رشت و، دوای شکاندنی کامپیوتێر و شپرزەکردنی هۆدەکە، ڕۆیشتبوون. پۆلیسی لەندەن ئاگادارکران، ئەگەرچی دڵنیابووین کاری وانە، لێ لێکۆڵینەوەی پۆلیسی لەندەنیش دڵنیاییەکەمانی قایمتر کرد.

جەواد مەلا سەرۆکی کۆنگرە، کۆپی لیستی واژۆکانی کوردستان و ئەورووپای پێشانی **"تۆنی بلێر"** سەرۆکوەزیرانی ئەوکاتی بریتانیا دا و، گوتیپێی، ئەوەتا تێکرای گەلی کورد لە باشووری کوردستان داوای سەربەخۆیی دەکەن. داواتان لێدەکەین پشتگیریی کورد بکەن بۆ ئەوەی بتوانێ بەئازادی بڕیار لەچارەنووسی خۆیبدات! تۆنی بلێر لە وەرامیدا گوتی: "بەڵام سەرۆکایەتیی حیزبە گەورەکانی کوردستان دەڵێن: **"داوای سەربەخۆیی ناکەن و، نایانەوێ لە عێراق جیاببنەوە!".**

ڕێفراندۆم و سەربەخۆیی کوردستان پەکیخرا، و، عێراقی تازە بە هەوڵی دڵسۆزانەی یەکێتی و پارتی دامەزرایەوە، نەتەوەییەکانی کوردیش وەک دوافیشەک بە تاریکەشەوییەوە بنێن، لەرۆژی 3/10/2004 خۆپێشاندانێکیان لەشاری **سلێمانی** سازکرد بە بەشداریی چەن هەزارکەسێ بۆ پشتیوانیی لە سەربەخۆیی کوردستان، کە هەموو حیزب و لایەنێکی کوردی و عێراقی خۆیان لەئاستیدا گێلکرد.

هەر لە بەهاری ساڵی 2005 وە پرۆپاگەندەی یەکەم هەڵبژاردنی سەرکۆماری و سەرۆکوەزیرانی و پەرلەمانیی عێراقی تازە لە میدیا و رۆژنامەکانی عێراقی و کوردستانیی دەستپێکرا. **ئایەتوڵڵا سیستانی** بەدەرکردنی فتوایەک بەشداریکردن لە هەڵبژاردنی عیراقی، بە پێویستییەکی شەرعی و ئیسلامیی دایە

قەڵەم . ئەمەش وەک یەکەم هەنگاوی کردەیی سیستانی و شیعەکانی عیراق بوو بەرەو **دانانی بەردی بناخەی ڕژێمێکی ئیسلامیی شیعە لە عێراق بە ڕێبەرێتیی "وەلی فەقیە" (لەچەشنی کۆماری ئیسلامیی ئێران).** هەرچی یەکێتیی و پارتیشە، گوتیان: "بۆ چەسپاندنی مافەکانی کورد پێویستە هەموو کوردێک لە هەڵبژاردندا بەشدارییکا و، هەرچی ژمارەی کورد لە پەرلەمانی عێراقدا زیاتر بێت، ئەوا لە بەغدا دەسەڵاتی زیاترماندەبێ و، هاوکات دەتوانین لەنێو پەرلەمان و لەڕێگەی یاساییەوە مافەکانمان بەدەسبێنین. دەیانگوت: ئەو سەردەمە بەسەرچوو بۆ وەرگرتنی مافەکانمان دەستماندایە چەک و پەنامانبردە شاخ. ئێستا سەردەم و قۆناخی خەباتی سیاسی و دیپلۆماسییە و، عێراقی تازە، عێراقی ئاشتی و برایەتی و وەکهەڤییە و، لە ڕێگەی سیاسی و دانووستان و لە نێو پەرلەمانەوە دەتوانین ناوچەداپڕێندراوەکان بگێڕینەوە سەر کوردستان. دەیانگوت: ئەو کەسەی لە هەڵبژاردنی عێراقدا بەشدارینەکات، خاین و خیانەتکارە و خیانەت لە گەل و نیشتمانی دەکات!!".

ئەم ڕوانینەی سەرۆکایەتیی دوو حیزبەکە لەکاتێکدابوو، دوابەدوای ڕووخانی ڕژێمی بەعس، لەنێوان عەرەبی سوننە و شیعە وەک دوو جەمسەر و پێکهاتەی سەرەکیی عێراق، جەنگی یەکلاکەرەوە و، مانونەمان و مزگەوت و مەزاری پیرۆزی یەکدی تەقاندنەوە و شەڕوشۆڕێکی بەرین بەپانتایی هەموو عێراق لە کۆڵان و گوند و شار و بەغدای پێتەخت و شارەکانی دیکەی عێراق هەڵگیرسابوو. هەموو ڕۆژێ هەزاران مرۆڤی عەرەب و ناعەرەب و سەر بە ئاین و ئاینزاکانی نێو عێراق لە تەقینەوەکاندا هەپروون هەپروون دەبوون و تێدادەچوون. تەنانەت هێزیکی زەبەلاحی وەک ئەمریکاش بە بوونی دەیانهەزار سەرباز و فڕۆکە و چەکی پێشکەوتووەوە، هەموو ڕۆژێ لێرەولەوێ سەربازی لێدەکوژرا. لێ سەرۆکایەتیی یەکێتی و پارتی، ئەوی بیریانلێدەکردەوە بەدەستەوەگرتنی بازاڕ و ئابووری و دەسەلاتی سیاسیی کوردستان و، وەرگرتنی پلەوپایەی بەرزی سیاسیی بوو لە بەغدا. لەبەر ئەوە خۆیان و نەتەوەی کوردیان سواری بەلەمێکی لەقوتۆقی بچووککرد و، خستیانە نێو ئۆقیانووسی پڕ لە شەپۆل و هاژە و لرفەوە و، پاپۆڕوانەکەشی درایە دەستی "قەزاوقەدەر و چارەنووسی نادیارەوە".

بەکورتی، پڕۆپاگەندەی پارتی و یەکێتیی لەڕێگەی شایەر و زورناژەنەکانیانەوە نەک هەر ڕەشەخەڵکەکەی لەگەڵ خۆیخست، تەنانەت ژمارەیەکی زۆری نەتەوەییەکانی کورد و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و ئەو کۆنەسیاسی و پێشمەرگانەی ساڵانێکبوو وازیان لەم دوو حیزبە هێنابوو، کەوتنە ژێر کاریگەریی ئەو کەشە سیاسییە تازەیە و لە کۆتاییەکانی مانگی بەفرانبار و سەرەتای مانگی ڕێبەندانی 2005 بە سواری ئۆتۆمۆبیل و پاس و شەمەندەفەر خۆیاندەگەیاندە پێتەختی شارەکانی ئەورووپا و ئەو شوێنانەی سنووقەکانی دەنگدانی تێدا دانرابوون، لەنێو بەفر و سەرمای سەختی زستانی ئەورووپا، پێش دەنگدان و دوای دەنگدان بە چەن سەعاتێ، بازاڕی شای و هەڵپەڕکێ و ڕەشبەڵەک وا گەرم ببوو، سەدان

کەس لە بەر ئارەقەی زۆر تووشی هەڵامەت بوون و، نەخۆشکەوتن. لە شارەکانی باشوور، بەتایبەتیی لە سلێمانی، بۆ ماوەی حەفتەیەک شای و لۆغان و هەڵپەڕکێ و هاتووچۆی هەزاران ئۆتۆمۆبیل بە هەڵکردنی چرا و وێنەی تالەبانی بەڕێوەچوون. بۆ زورناژەنە بەنێوبانگەکەی یەکێتیی **(فەرهاد سەنگاوی)** یش رۆژی خۆیبوو، لە تەلەفزیۆنی یەکێتییەوە پڕ بەخۆی بقیڕێنێ:**" مزگێنی، بنەماڵەی شەهیدان، مزگێنی، بنەماڵەی ئەنفالکراوەکان مزگێنی، مامجەلال بوو بە سەرکۆماری عێراق!!".** لەنێو هەراوزەنا و شای و لۆغان و عیوعیو و قریوە و پێکەنینی خۆشی و رەشبەڵەکی خەڵکی لەخشتەبراوی دەستی دوو حیزبەکە و قەڵەمبەدەستەکانیان، دەنگی نەتەوەییەکانی کورد لە نووزەی بریندارێکی سەرەمەرگ دەچوو، دواهەناسەکانی دەدات.

وەک گوتم، زۆرێکی زۆر کەوتبوونە ژێر کارگەریی ئەو کەشەوە، تەنانەت کەسایەتییەکی گەورەی نەتەوەیی وەک **دوکتۆر جەمال نەبەز** کە سەدان مرۆڤی کورد لەسەرتاسەری کوردستان بە نووسینەکانی، فێری ئەلفوبێی هزری نەتەوەیی بوون و، لەبواری رۆشنبیریی نەتەوەییدا گەنجینەیەکی گەورە و بەنرخی پێشکێشی نەتەوەکەی کردووە، ماوەیەک پێش رووخانی رژێمی سەدام، ئامۆژگاریی **جەلال تالەبانی** دەکات، کە دوای رووخانی رژێم، هەوڵنەدا عەرەبێ بکات بە سەرکۆماری عێراق، بەڵکوو دەبێ خۆی ببێت بە سەرکۆمار. دوای رووخانی رژێمی بەعسی عیراقیش لە وتاری **''کوردستانی سەربەخۆ، خەون و خەیالی هۆنەری گەورەی کورد عەبدوڵلا پەشێو و، ''واقیع بینیی سیاسەتکاری بەنێوبانگی کورد، مام جەلال تالەبانییدا''**، دەڵێ: (برای بەڕێزم مام جەلال زۆر باش لەبیرێتی کە هات بۆ ئەڵمانیا بۆ وتوویژ لە گەڵ هێندەک لە کاربەدەستانی ئەمریکاییدا، ماوەیەک پێش کەوتنی رژێمی سەددام، لە فرانکفۆرتەوە تەلەفۆنیکرد بۆم، بۆ هەواڵپرسی و لەنێو قسەکانمدا پێمگوت: "تۆ نابێ بیر لەوە بکەیتەوە کە یەکێک بدۆزیتەوە بۆ سەرکۆماریی عێراق، پێویستە تۆ خۆت ببیتە سەرکۆماری عێراق. تۆ چل سالە خەریکی بەربەرەکانێی رژێمی عێراقیت، لەم چیاوە بۆ ئەو چیا و لەم ئەشکەوتەوە بۆ ئەو ئەشکەوت. مێژووی سیاسیی ئەو عەرەبانە هیچیان ناگەنە ئەژنۆی تۆ. ئەگەر مێژووی شەڕەشەقی سیاسییان لە تۆ درێژترە فەرموو با بێنە پێشەوە. ئا ئەو رۆژە بوونی مام جەلال بە سەرکۆماری عێراق خەون و خەیاڵ بوو، بەلام ئەوا ئەو رۆژە بووە بە "واقیع". ئەوەی راستیش بێ، ئەز حەزمدەکرد کە مام جەلال ببێت بە سەرکۆمارێکی وەک **جۆرج دەبلیو بووش** کە دەسەڵاتی سەرۆکوەزیرانیشی هەبێ و، فەرماندەی هەموو هێزە چەکدارەکانی عێراقیش بێ". **7*).**

ناوبانگی جەمال نەبەز هەر لەبەر ئەوە نییە زانستانە و بابەتانە رەچاوی نووسینەکانی کردووە و، زمانەوانێکی کەموێنەیە و زمانەکانی کوردی و فارسی و عەرەبی و ئەڵمانی و ئینگلیزی وەکیەکدەزانێ و، شارەزاییەکی تەواوی هەیە لەبارەی مێژووی ئاین و ئاینزاکان و کارکردیان لەسەر یەک و مێژووی کۆن و

سەردەمی جیهان و ڕۆژهەڵاتی ناڤین و قۆناخەکانی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتیی، بەڵکوو زیاتر بەوە ناسراوە، لە سەردەمی لاویتییەوە تاکوو ئێستێ کە لە تەمەنی 85 ساڵیدایە، دەیان پەرتۆک و سەدان وتار و دیمانەی ڕۆژنامەگەری و رادیۆ و تەلەفزیۆنیی هەیە و، لەهەموویاندا بە شێوازێکی بابەتانە و زانستانە وانەی یەکێتیی کورد و بیری ئازادی و یەکسانی و هزری زانستانەی نەتەوەیی بەگوێی نەتەوەی کورد بەگشتی و سیاسەتکار و سەرۆکایەتیی حیزبەکانی کوردستاندا داوە و، بە مامۆستای بیری پیرۆزی سەربەخۆیی کوردستان نێوپرۆیوە، بەڵام بۆچی دەبێ هاوڕێتیی کۆنی لە گەڵ جەلال تالەبانی، وایلێبکات بکەوێتە هەڵەیەکی واگەورەوە، ئامۆژگارییەکی وایبکات، کە لەسەداسەد بەپێچەوانەی بیروباوەڕی خۆی و بەرژەوەندیی نەتەوەکەیەتی!؟ ئەگەرچی دڵنیاشە لەوەی تالەبانی ئەوی لە ژیانی سیاسیدا کردوویەتی بە وتەکەی خۆی، **"شەڕەشەقی"** کردووە کە دڵنیام مەبەستی دوکتۆر جەمال نەبەز لەبەکارهێنانی ئەو وشەیە، **"شەری دەیانسالەی کوردکوژیی"**یە کە بە هۆیەوە هەزاران رۆڵەی کورد بەدەستییەک هاتنەکوشتن. بە دڵنیاییەوە، جەلال تالەبانی بە درێژایی تەمەنی هاورێتییان و بە درێژایی تەمەنی نووسینەکانی جەمال نەبەز، تەنیا قسەیەکی جەمال نەبەزی پێخۆشبوویێت، هەر ئەو داوایە بووەلێی کە ببێت بە سەرکۆماری داهاتووی عێراق! ئەو عێراقەی دوای دامەزراندنەوەی و بوونی **جەلال تالەبانی** و، دواتریش **فواد مەعسووم** بە سەرکۆماری عێراق، گەلی کورد لە **"شەنگال"** و لە **"کورکووک" و دووزخورماتوو" و، "جەلەولا"** و شوێنەکانیتر **"ئەنفال"**ی بەسەردا سەپێنرایەوە. هەموو نەهامەتییەکی ئەمدواییانەی باکوور و ڕۆژاوا و باشووری کوردستان لەلایەن داگیرکەرانی کوردستانەوە بەسەر کورد دێت، هەر ئەنجامی ئەو خیانەتە مێژووییەیە کە سەرۆکاتی یەکێتی و پارتی، بە کورتبینی و ساویلکەییەوە ئەو مارە حەوتسەرە مردووەیان زیندووکردەوە کە نێوی عێراقە. هەموو ئەو تاک و دەستە و حیزب و رێکخراوە کوردانەش شەریکن لەم تاوانە مێژووییەدا کە هاندەر و یارمەتیدەر بوون و پاڵپشتیی سەرۆکایەتیی هەردوو حیزبەکەیانکرد، گەلەکەیان تووشی ئەم رۆژە رەشە بێتەوە.

ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی عێراقی نوێ، بە دلێ هەردوو حیزبە دەسەڵاتدارەکە بوو. لە پەرلەمانی عێراق کورد توانی 77 کورسیی پەرلەمانیی **مسۆگەرکات**. **جەلال تالەبانی** بوو بە سەرکۆماری عیراق. **ئیبراهیم جەعفەری** (شیعە) بوو بە سەرۆکوەزیران و، **مەحموود مەشهەدانی** (سوننە) بوو بە سەرۆکی پەرلەمانی عێراق. لەکاتی سوێندخواردنی وەزیرەکانی هەڵبژاردەی دەوڵەت، ئیبراهیم جەعفەری، وشەی **"دێموکراتی"** و **"فیدراڵیی"** سڕییەوە، بەڵام سەرۆکایەتیی کورد خۆیان گێلکرد و وەزیرەکوردەکانیش زمانیان لاڵ بوون.

لە ساڵی 2003 بەملاوە، یەکنەگرتنی یەکێتی و پارتی و، بەدرۆدەرچوونی هەموو ئەو وادە و بەڵێنانەی دابوویان بە خەڵکی خۆیان کە یەکدەگرنەوە و، حکوومەتێکی کوردستانی دادەمەزرێنن کە تێیدا یاسا

سەروەربێت. جێبەجێنەبوونی مادەی (140) و نەبوونی هەڵوێستێکی نەتەوەیی و یەکگرتوو و هاوبەشی لایەنی کوردی لە بەغدا، سەرباری ئەوەش گەندەڵی و هەڵلووشینی قووت و بژێویی خەڵکی رەشوورووتی کوردەواری، بوو بە هۆی نەمانی متمانەی جەماوەری کوردستان بەرامبەریان و، هۆیەکی کاریگەربوو بۆ سەرهەڵدانی دیاردەی بێکاری و بێپارەی و کۆچی دەیانهەزار لاوی کورد بەرەو هەندەران و، خنکانی بەهەزارانیان لە زەریا و لەڕێگەی ئەورووپا، سیاسەتی دادۆشینی ئابووریی کوردستان لەلایەن رژێمی ترکی رەگەزپەرستەوە، خزمەتێکی گەورەی کرد بە گەشانەوەی ئابووریی ترکیا، بێئەوەی ئامادەبێ ناوی کوردستان و حکوومەتی کوردی بۆ جارێکیش بەزاریدا بێت. هەرچی رژێمی مەلافەرمانی و داگیرکەری ئێرانیشە، هاوکات لەگەڵ رووخانی رژێمی بەعسی عێراق، پلانێکی درێژخایەن و بەشێنەی داڕشت بۆ داگیرکردنی عێراق و، هێنانەسەرکاری رژێمێکی ئیسلامیی شیعە کە هاوپەیمان و پشتیوان و جێبەجێکەری سیاسەتەکانی ئێران بێت لەئاستی عێراق و ناوچەکە. بۆ ئەمەش رێکخستنێکی چەکداری و سیاسی و ئابووریی گەورەی بە پانتایی هەموو عێراق لەنێو دەزگەکانی دەسەڵات و، لەنێو ناوەندەکانی ئاینزای شیعە و، جەماوەری شیعە بڵاوکردەوە و، توانی هێژمۆنی ئەمریکا لەعێراق لاوازبکا و، لەپاشماوەی دەسەڵاتی سوننەی عەرەب بدا و، ئەو بەرە و لایەنانەی شیعەش لەنێوبەرێ و، لاوازیان بکات کە دژی دەسەڵاتی بوون لەعێراق، دواجاریش سەرەهاتە سەر حکوومەتی هەرێمی کوردستان و، توانی لەڕێگەی چەن زارووەکی دومەڵمژی بێرەوشتەوە، سەرچاوەئابوورییەکان لەدەستی حکوومەتی هەرێم بێنێتەدەرەوە و، ئابووری و بژێوی و قووتی دانیشووانی باشووری کوردستان بخاتەوە دەستی رژێمی بەغداوە.

لەساڵی 2014 وە، کێشەیەکی گەورەی دیکە هاتەسەرڕێی خەڵکی کوردستان ئەویش، پەیدابوونی هێزێکی دڕندە و خوێنخۆر و دژ بە هەموو پرنسیپێکی مرۆڤیی بوو بەناوی **"داعش"**، کە لە موسڵمانانی بنچینەگری سوننەی عەرەب و سوننەی گەلانی موسڵمان پێکهاتبوون، هێرشێکی بەربڵاویان کردە سەر کوردستان و لە شاری **"شەنگال"** هەزاران کچ و ژنی بەرۆمەتی کوردیان رفاند و، لە شارەعەرەبەکانی ژێردەسەلاتیان، دەسیانکرد بە فرۆشتن و دەسدرێژیکردنە سەریان. داگیرکردنی بەشێکی خاکی باشووری کوردستان لەلایەن بەرەی سوننەی بنچینەگرەوە،، کوردستانی بەرەوڕووی مەترسییەکەی تازەی داگیرکاری کرد و، قۆناخێکی تازەی بەڕووی دۆخی سیاسیی کوردستاندا کردەوە، هاوکات بۆچوون و پێشبینیی نەتەوەییەکانی کوردستانیش هاتەدی کە هەر لە کاتی دامەزرانی **"هەرێمی ئاسایش"** و دواتر لە 2003وە بەنووسراوە و لەڕێگەی راگەیەنەگشتییەکانەوە، یان رووبەڕوو لە کۆبوونەوەکاندا دەیاندا بە گوێی کاربەدەستانی هەرێمی کوردستان، بۆ دوبارەنەبوونەی کارەساتی دیکە بەسەر کورد دا، پێویستە هەردوو حیزبە دەسەڵاتدارەکە، پێکەوە و بە بەشداریی هەموو لایەنەکانی دیکەی کورد و کوردستانیی، هێزی چەکداری حیزبی هەڵوەشێننەوە و، سوپای نیشتمانیی دامەزرێنن. چۆنکە هێزێکی 15000 کەسیی لە

"شەنگال"، گەر سەر بە سوپای نیشتمانی و لەژێر فەرماندەیەتییەکی شارەزای سەربازی و نەتەوەییدا بوایە، ئاوا سووک و هاسان و، بێویژدانانە و نابەرپرسیارانە و بەهۆکاری کەسنەزان، ژن و منداڵ و لاو و کاڵی نەتەوەکەی جێننەدەهێشت و، راینەدەکرد و، ناوی پێشمەرگەی سووک و رەزیلنەدەکرد و، بە خوێنی خۆی پارێزگاریی لە خاک و نەتەوەکەیدەکرد. هەرنەبوونی ئەم یەکێتییە نەتەوەییە بوو، کە حیزبەکانی وەک **"گۆران"** و **"پێ کێ کێ"** و **"یەکێتی نیشتمانیی کوردستان"**، وەک لە ئاسمانەوە خێر بەسەریاندا باریبێ، رۆژیان هات و، دەسیانکرد بە پروپاگەندەکردن لە دژی **پارتی دێموکراتی کوردستان** کە شەنگالی جێهێشت و، هیزی پارتی ترسنۆکە و شەنگالیان فرۆشت و هێزی ئەوان نەتەوەیی و ئازا و قارەمانە. واتە نواندنی ئازایەتیی چەکداری ئەم یان ئەو حیزبی دیکە، لەڕوانگە وبەرژەوەندیی نەتەوەییەوە نییە و، تەنیا بۆ ئەوەیە بە گەلی کوردی بسەلمێنن، پێشمەرگەی حیزبەکەی ئەمان، لە پێشمەرگەی حیزبەکانی دی ئازاترێکە و، هەر ئەمە کە دەتوانێ پارێزگاری لە گەلەکەی بکات. ئەمە لەکاتێکدا جەماوەری دڵسۆز و خەمخۆری کوردستان، هەروەها سیاسەتکار و چاودێری سیاسی بیانی و دوژمنانی کوردستان، شکانی بزووتنەوە و، شکستی هێزی چەکداری هەر حیزب و لایەنێکی کوردیی، بە شکستی کورد لەقەلەم دەدەن و داویانە. ئەمە لەکاتێکدا دەیانتوانی پێکەوە کاربکەن بۆ بەجێنۆسایدناساندنی کارەساتی گەورەی "شەنگال" لەئاستی نێودەوڵەتی و، داوا لە ئەمریکا و هاوپەیمانانی بکەن، دوای نەمانی "داعش"، پشتگیریی گەلی کورد بکەن لە راپرسییەکی ئازاد دا، بریار لەچارەنووسی سیاسیی خۆیبدات وەک تاکەڕێگەیەک بۆ بەرگریکردن لە جێنۆسایدکردنی بەردەوامی کورد لەلایەن داگیرکەران و دراوسێکانی دژ بە ئازادی و نادێمۆکراتییەوە. لێ، هەزار مخابن، بۆ لەدەسدانی ئەو دەرفەتەش. لە بەرامبەر داعشدا، زۆرترین قوربانیماندا و، لەریزی پێشەوە بووین و، لە لایەنی سیاسی و بەرژەوەندیی نەتەوەییشەوە، وەک هەمیشە دۆراو و شکستخواردووی سەرەکیی بووین!

هێزی پێشمەرگەی کوردستان، بە ئارەقەی نێوچاوان و برسێتی و بێجلوبەرگی و بە خوێنی خۆی، هاوکات لەگەڵ بەربەرەکانێکردنی هێزێکی شەشدانگ دڕندەی وەک "داعش"، سەرلەبەری خاکی ئەو بەشانەی نیشتمانیشی ئازادکردەوە، کە بەدرێژایی دامەزراندنی رژێمی دەسکردی عێراق، لەئەنجامی سیاسەتی رەگەزپەرستانەی بەعەرەبکردنی کوردستان، لە نیشتمان داپرێندرابوون. شانبەشانی هێزی پێشمەرگەی باشووری کوردستان، پێشمەرگەکانی **پارتی ئازادیی کوردستان**، کە حیزبێکی سەر بە رۆژهەڵاتی کوردستانە، دەیان نەبەردی قارەمانانەیان ئەنجامدا و، لە دوورخستنەوەی مەترسیی **"داعش"** بۆ سەر کوردستان دەورێکی مەزن و نەتەوەییانەیان گێرا و، چەن شەهیدێکیشیان پێشکێشی رێگەی رزگاریی نەتەوەکەیان کرد. ئەمەش وەک وانەیەکی نەتەوەیی پێویستە بگیرێتە بەرچاو، کە کوردستان

موڵکی هەموو کوردێکە و، ئەرکی سەرشانی هەر کوردێکی وڵاتپارێزە لە هەر لایەکی کوردستان و لە هەر شوێنێکی ئەم جیهانە، نیشتمانەکەی پێویستی بووپێی، ئەرکی نەتەوەیی خۆی بهێنێتەجێ.

گرتنەوەی شاری **مووسڵ** وەک پێتەختی حکوومەتی ئیسلامیی سوننە لە شام و عێراق لەلایەن سوپای عێراق و هێزی پێشمەرگەوە، هاوکاتبوو لەگەڵ ئازادکردنی هەموو خاکی باشووری کوردستان و سەنگەرلێدانی پێشمەرگە لەسەر سنوورەکانی نێوان کوردستان و عێراق. ئەمەش ترسی خستەدڵی رژێمی عێراق و رژێمەکانی داگیرکەری کوردستانەوە. کەرکووک کە بە شادەماری ئابووریی عێراق ئەژماردەکرێ، لە گەڵ ئەو ناوچانەی دیکە،ناویاننابوو **"ناوچەی کێشە لەسەر"**، کەوتە ژێردەسەڵاتی کوردەوە و، لەڕووی ئابووری و پانتایی خاک و زۆریی دانیشتووانییەوە، پێگە و توانای ئابووری و سیاسی و سەربازیی کوردستانی بەهێزتر کرد و متمانە و باوەڕبەخۆبوونی لای کورد پەرەپێدا. رژێمی عێراق و داگیرکەرانی دیکەی کوردستان دڵنیابوون، هەموو مەرجەکانی بوونبەدەوڵەت لەباشووری کوردستان بۆ کورد رەخساوە و دەتوانی سەربەخۆیی رابگەیەنێ. پێوەندی و دانووستانەکانی ئاشکرا و شاراوەی نێوان سەرۆکایەتیی کورد و کاربەدەستانی ئەمریکا و ئیسرائیل و رۆژاڤا بەگشتی لە گەرمەی جەنگی "داعش"، هیچ گومانێکی لای داگیرکەرانی کوردستان نەهێشتبوو، کە رۆژاوا بە سەرۆکایەتیی ئەمریکا نیازیانوایە دەوڵەتێکی کوردی بەوتەی ئەوان لە **"باکووری عێراق"** دامەزرێنن! رژێمەکانی ترک و ئێران سەرەڕای بوونی ناکۆکیی قووڵی نێوانیان، هەر لە ساڵی 2016 وە، کەوتنە هاتووچۆکردن بۆ پێتەختەکانی یەک و، جیا لە کاربەدەستانی سیاسی، هەروەها فەرماندە و ژنەراڵەکانی ئێران و ترک کۆدەبوونەوە و، گەلێ جاریش کاربەدەستانی عێراقیش بەشداری کۆبوونەوەکان دەبوون، یان بەجیا بانگێشتی **تاران** و **ئەنقەرە** دەکران.

لە ئالیی کوردستانەوە، **مەسعوود بارزانی** سەرۆکی هەرێمی کوردستان، ناوبەناو هەر لەساڵی 2010 بەملاوە باسی سەربەخۆیی کوردستانی دەکرد و دەیگوت: **سەربەخۆیی مافێکی رەوا و یاسایی گەلی کوردە، لەگەڵ ئەوەشدا کورد بڕیاریداوە لە عێراقێکی دێمۆکرات و فیدراڵ و وەکیەکدا بژیت!** بەڵام بەئاشکراتر و روونتر لە ساڵی 2016 وە بارزانیی لە هەموو دیمانە و لێدوانەکانیدا بەردەوام پشتگیریی خۆی بۆ راپرسی و سەربەخۆیی کوردستان دەربڕیی. رۆژی 16/6/2016 لە وتووێژی لەگەڵ گۆڤاری **"foreignpolicy" (FP)** ی **ئەمریکا** وتی: **"ئامادەم لەژێر سێبەری کوردستانی سەربەخۆدا بمرم!"**. هەروەها لەڕۆژی 28/6/2017 وتارێکی نارد بۆ **"The Washington Post" (WP)** ی ئەمریکا و، تێیدا لەگەڵ خستەڕووی مێژووی جێنۆسایدی سەت ساڵی رابردووی دابەشبوونی کوردستان، لەدێڕیکیدا دەڵێ: **"ئێستا کاتی بڕیاردانە لەسەر سەربەخۆیی کوردستان!"**. مەسعوود بارزانی هەروەها لەدیمانەیەکی دیکەی لەگەڵ رۆژنامەی بەناوبانگی **میسری (ئەلئەهرام)**، لەڕۆژی 11/8/2017 دا گوتی: **"راپرسیی بۆ سەربەخۆییە، پێویستمان بە مۆڵەتی هیچ لایەک نییە!".**

دواوتاریشی بۆ رای گشتیی کوردستان لەڕۆژی 30/10/2017 بڵاوکردەوە و، لەویدا نووسی: **"دەنگی سێ ملیۆن کەس بۆ سەربەخۆیی بە کەس ناسڕێتەوە. گەورەترین شانازی بۆ من ئەوەیە کە هەموو کوردستانییەکی دڵسۆز و بە ویژدان لە هەر شوێنێکی ئەم جیهانەدا، گەیشتنە ئاستێك کە بە بڕواوە داوای مافی خۆیان بکەن و بە ئومێدەوە هەنگاو بەرەو پێشەوە بنێن...."**.

هەڵوێستی جیاوازی حیزبەکوردییەکان و دژایەتیکردنی زۆرینەیان لەبارەی لێدوانەکانی مەسعوود بارزانییەوە، بەرادەیەکی زۆر کاریکردبووە سەر کۆمەلانی خەڵکی کوردستانیش. حیزبەکانی وەک **گۆڕان** و **کۆمەلی ئیسلامی** و، هێندەک دەستەودایرەی دیکەی سەر بە ئێران وەک تلەفزیۆنی **NRT**، دەیانگوت: "مەسعوود بارزانی راستناکا و، مەبەستی لە نێوهێنانی سەربەخۆیی، شاردنەوەی گەندەڵیی حیزب و حکوومەتەکەیەتی و، لە بەرامبەر بەغدا وەک کارتی سیاسی بەکاری دێنێ. چەن ساله هەر دەڵێن، ئەم نەورۆزە نا، نەورۆزەکەی دی سەربەخۆیی رادەگەیەنێ و، هیچیش دیار نییە!". یان دەیانگوت: خەڵک برسی و بێمووچەیە و نانی نییە بیخوا، ئەو دەیەوێ دەوڵەتمان بۆ دامەزرێنێ. ئێستا کاتی رێفراندۆم نییە و، دەبێ دابنرێ بۆ کاتی گونجاو!.

باڵی دەستڕۆیشتووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانیش، که بنەماڵەی **برایم ئەحمەد/ تالەبانیـن**، لەڕواڵەتدا هاوپەیمان و شەریکەبەشی دەسەلاتە لەگەڵ پارتی، لە هەولێر سەرزارەکی پشتیوانی رێفراندۆم بوو، لە سلێمانی گوێچکەی چەپی لای **"گۆڕان"** و، گوێی راستیشی لە **تاران** بوو، ژێربەژێریش لە شێواندنی بیری خەڵک لەدژی بارزانیی درێخیاننەدەکرد. ئەوجا **"پێ کێ کێ"** هەر بە ناو حیزبە، دەوڵەتێکە و بەهۆی نەخۆشیی خۆبەکەمزانینەوە بەناوی حیزبەوە کاردەکا و، نەک هەر لە کوردستان، بەڵکوو لەئاستی ناوچەکە، لەڕووی توانای دارای و چەکداری و راگەیاندن و پێگەی جەماوەرییەوە لەزۆربەی رژێمەکانی ناوچەکە سەرترە و، دەیتوانی و ئێستاش دەتوانێ رۆڵێکی گەورە بگێڕێ لە یەکخستنی نێوماڵی کورد و واز لەدرۆشمی منداڵانە و گەنجخڵەتێنی **"کۆنفێدراڵی دێمۆکراتیکی رۆژهەڵاتی ناڤین"** بێنێ و، بەناوی کورد و بۆ سەربەخۆیی کوردستان هێزوتواناکانی بخاتەگەڕ. رێز لە متمانە و رێز وخۆشەویستی و لەخۆبردوویی چینی لاوان و ئازادیخوازانی کوردستان بگرێ بەرامبەری هەیانە. مخابن ئەوی تاکوو ئێستێ دیومانە، بە پێچەوانەی ئەم خۆزگە و ئاواتەی دڵسۆزانی کوردەوە بووە. وەک هەموو ئاگادارین لەسەروبەندی هێرشی دڕندەکانی داعش بۆ سەر **شەنگال** و، دواتر لە ئازادکردنەوەی **شەنگال** دا، رۆڵێکی دڵسۆزانە و قارەمانەیان گێڕا و، دڵی هەموو کوردێکیان خۆشکرد، لێ بەداخەوە ئەمیش ئەوی کردی بۆ سەپاندنی دەسەلاتی خۆی و شێواندنی زیاتری بارودۆخی کوردستان بوو. لە گەڵ سوپای عێراق و سوپای پاسدارانی عێراق **(حەشدی شەعبی)** ی دەسکردی ئێران رێککەوتن و، رژێمی عێراق مووچە و بووجەی بۆ بڕینەوە و دوای داگیرکردنەوەی **کەرکووکیش** لەلایەن رژێمەکانی داگیرکەری ئێران و عێراقەوە، لە گەڵ حەشدی

شەعبی ڕێککەوتن پێکەوە شەنگال و گوندەکانی دەوروبەری بەرنبەڕێوە. جگە لەوەش سیاسەت و هەڵوێستی سەرۆکایەتیی پێ کێ کێ لەڕێگەی تەلەفزیۆنەکانی و لەڕێگەی ماڵپەڕەکانی لایەنگیریەوە، ڕاستەوخۆ لەو پلانە هاوبەش و گەلەکۆمەی باڵێ دەسڕۆیشتووی یەکیتی و گۆران و، کۆمەڵی ئیسلامیی دەسکردی ئێران، ڕۆڵی بینی لە تێکدانی نێومالّی کورد و لە تێکدانی ئەو یەکێتیی نەتەوەییەی لەکاتی ڕێفراندۆمدا کورد پێوسیتی پێیبوو.

هەرچی نەتەوەییەکانیشە، لەگەڵ لێدوانەکانی **مەسعوود بارزانی** و پێداگریی لەسەر ئەنجامدانی **ڕێفراندۆمی سەربەخۆیی کوردستان** و، گەرمبوونی باسی ڕێفراندۆم لە میدیای نێوخۆ و دەرەوە، بوون بە دوو بەشەوە. لێرەدا وەک ئاماژەیەک بۆ ناتەبای و پێوەندیی هەمیشەخراپی نەتەوەییەکانی باشووری کوردستان لە گەڵ یەک، کە مێژووی ناکۆکیی نێوانیان دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو، بۆ ئەوکات ژمارەیەکی نەتەوەیی لەدوای نەمانی کاژیک، **پارتی سۆسیالیستی کورد (پاسۆک)** یاندامەزراند و، لەسەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو، بەهۆی کێشەیەکی نێوخۆی پاسۆکەوە لەنێوان **ئازاد مستەفا** سەرۆکی پاسۆک و، **جەواد مەلا** ئەندامی سەرۆکایەتیی پاسۆک، لەشاری **تاران** لەماڵی ئەندامێکی پاسۆک، **جەواد مەلا** بە دەمانچە تەقەدەکا و، دوو کەس لە ئەندامانی پاسۆک بەناوی **"نیاز"** ئێستاکە لە **ستۆکهۆڵم** دەژی، لەگەڵ **"ئاراس وەلی" بریندار دەکا،** کە ئێستا لە سلێمانی دەژی و سەر بە بزووتنەوەی گۆڕانە. دوای تەقەکردنەکە جەواد مەلا پەنا دەبات بۆ ماڵی سیاسەتکاری ناسراوی سەردەمی **شۆڕشی ئەیلوول**، **جرجیس فەتحوڵلا** و، ئەویش دەیشارێتەوە و بە یارمەتیی ئەو و ئێدریس بارزانیی دەگاتە ئەورووپا. کێشەیەکی دیکەش هەر لە ساڵانی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو لە نێوان نەتەوەییەکانی ئەرووپاشەوە سەریهەڵدا، دەگەڕێتەوە بۆ ناکۆکیی نێوان **دوکتۆر جەمال نەبەز** وەک ئەندامی دامەزرێنەری **"یەکێتیی نەتەوەییی خوێندکارانی کورد لە ئەورووپا (سۆکسە)"** و **ئازاد مستەفا** سەرۆکی پاسۆک و، سەرۆکی ڕێکخراوەکە (**کۆردۆ عەلی)** و زۆرینەی ئەندامانی دیکەی سۆکسە کە هاوکات ئەندامی پاسۆکیش بوون. لەبەر ئەوە کاتێ کۆنگرەی دامەزراندنی "کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان" لەمانگی گوڵانی ساڵی 1985 لەشاری **لەندەن** بەڕێوەچوو بەبەشداریی دوکتۆر **جەمال نەبەز و جەواد مەلا و برووسک ئیبراهیم و ژنەراڵ عەزیز عقراوی و، شێخ لەتیف مەریوانی و، دوکتۆر موزەفەر پەرتۆما** و چەندین زانا و نیشتمانپەروەری دیکە، ئەندامانی پاسۆک و لایەنگرانیان لە ئەورووپا لە کۆنگرەکەی "کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان" بەشدارییاننەکرد. دواتریش لەهیچ کۆبوونەوە و کۆنگرەیەکی یەکدا بەشدارییاننەکرد و، هیچ لایەکیشیان گرنگی و بایەخی نەدا بە ئاشتبوونەوە و یەکخستن و پتەوکردنی بەرەی نەتەوەییەکانی کوردستان! (هێژای گۆتنە، لەبارەی ریشەی ناکۆکییەکانی نێوان دەستەی بەڕێوەبەرێتیی **"سۆکسە"** ومێژووی ڕێکخراوەکە، **هاوبیر هەڵۆ بەرزنجی**

کە خۆی ئەندامی ڕێکخراوەکە بووە و، لەشاری بەرلین لە ئەڵمانیا دەژی، لێکۆڵینەوەی وردی لەسەر کردووە و، لەسەر تۆری ئینتەرنیت بلاویکردووەتەوە!).

بەکورتی، ئەم ناکۆکییانە هۆکاربوون بەدرێژایی دەیان ساڵ، ئەم دوو دەستە نەتەوەییە توخنی کۆبوونەوەی یەک نەکەون و، ئەمەش بە دڵنیاییەوە کاریگەریی هەبوو لەوەی نەتەوەییەکانی باشوور لەدۆخی هەستیار و چارەنووسسازی چارەکەسەدەی رابردووی کوردستان، بە پرشووبلاوی و هەریەکە بۆخۆی چالاکیی بنوێنێ و، نەتوانن سازییەکی نەتەوەیی بەهێز سازبکەن، کە لەسەر رای حیزب و هۆشیارکردنی کۆمەڵانی خەڵک کارکردی بێت. لەبەر ئەوە با لەومەولا، ئێمەی نەتەوەیی و هەڵگرانی ڕێبازی پیرۆزی سەربەخۆیی کوردستان، ئاورێکیش لەخۆمان بدەینەوە و، وەک شێر بۆ دوور نەڕوانین و، خۆمان و دەوروبەری خۆشمان ببینین و، دانی پێدانێین کە بەشی سەرەکیی کەمایەسی و هۆکاری زاڵبوونی حیزبەکانی نانەتەوەیی بەسەر چارەنووسی نەتەوەی کورد و، لاوازیی بیری نەتەوەیی و نەبوونی سازییەکی نەتەوەیی بەهێز لە کوردستان، ئۆباڵی سستی و کەمتەرخەمیی خۆمان دەگرێتەوە کە نەمانتوانی لە ئاست گرنگی و گەورەیی بیروباوەڕەکە دەرکەوین. لەم دۆخە پڕ لە خیانەتکاری و شەرمەزارییە مێژووییەدا، ئێمەش تاوانبارین کە نەمانتوانی بە ئەرکی مێژوویی و نەتەوەیی خۆمان هەستین.

دوومانگ بەرلە دەسپێکردنی راپرسیی، **پارتی دێمۆکراتی کوردستان** چالاکییەکانی لەئاستی دەرەوە و لەنێوخۆی وڵات چڕتر کرد و، کۆمیتەیەکیشی پێکهێنا بۆی و، کەناڵەکانی پارتی دێمۆکراتی کوردستان زۆربەی بەرنامەکانی خۆی تەرخانکرد بۆ بانگەشەی راپرسیی. بەڵام بە پێچەوانەی پارتییەوە، ساردوسڕییەکی زۆر بە کەناڵەکانی **یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان** و حیزبەکانی دیکەوە دیاربوو. وەک ئەوە وابوو، پارتی بەتەنیا بووە بە نوێنەری حیزبەکانی دیکەی کوردستان و، ئەرکی ئەوانیشی لە ئەستۆ گرتووە کوردستانێکی سەربەخۆ دامەزرێنێ. پارتی دەچووە دیداری حیزبەکان و لە گەڵیان کۆدەبووەوە بۆ ئەوەی رازییان بکات پشتگیریی لە راپرسیی سەربەخۆیی کوردستان بکەن. سەدان هەزار کوردی دانیشتووی ئەورووپاش، جگە لە لایەنگیرانی پارتی و ژمارەیەک لە نەتەوەییەکانی کوردستان نەبێ، هەرهەمووی ببوونە تەماشاچی و، وەک چاودێری سیاسی بیانیی، نەک کورد، چاویانبڕیبووە ڕەوت و ئەنجامی ڕێفراندۆمی سەربەخۆیی. ئەمە لەکاتێکدا سەربەخۆیی بەتەنیا ئەرکی هیچ حیزب و لایەنێک نییە و، پێوەندیی بەهەر تاکێکی کورد و، هەموو لایەنێکی سیاسی و کۆمەلایەتی و ئاینی و چین و توێژەکانی جۆراوجۆری کوردستانەوە هەیە.

لەم پێوەندەدا، شاری **سلێمانی** بوو بە نێوەند و چەقی پیلانگێری و دژایەتیکردنی سەربەخۆیی کوردستان. جگە لە حیزبەکانی وەک یەکێتی و کۆمەڵی ئیسلامی و گۆڕان لەوێن، جووڵانەوەیەکی

دەسکردی هاوبەشی **(ئێران-عێراق)** بەناوی **"نەخێر لە ئێستادا بۆ ڕاپرسیی"** دامەزرا بەسەرپەرشتیی کابرایەک بەناوی **"شاسوار عەبدالواحد"** کە خاوەنی **(NRT TV)** یشە و، دواتر ئاشکرابوو، پشتیوانیی بنەماڵەی **برایم ئەحمەد/ تاڵەبانی"** یشی لە پشتە و، پیلانێکی نهێنیی زۆر گەورە لەنێوان لایەنێکی کوردی و رژێمەکانی داگیرکەری کوردستان داڕێژراوە و، کارەساتێکی ئەوتۆ گەورە دەخولقێنن کە بەجارێ هیوا و ئاوات و سەدەیەک قوربانیدانی گەلی بنپێکراوی کورد بۆ گەیشتن بە ئازادیی هەرەسپێدێنن و، هەست و کەرامەت و کەسایەتیی کورد تێکدەشکێنن. تاکی خاوەنویژدان و خاوەنبیروباوەڕی کورد تووشی دۆخێکی دەروونیی وادەکەن، لەناخییەوە ئاخ هەڵکێشێ و ئارەزووی ئەوەکا بریا کورد نەبایە و، مردنی لەو ژیانە سەرشۆرانەیە پێ باشتر بێت.

لێرەدا بە پێویستیدەزانم تۆزێ لەباسەکە لابدەم و، کورتەیەک لەبارەی سلێمانییەوە بدوێم. **سلێمانی**، پێتەختی **شای کوردستان شێخ مەحموود**، ئەو شارەی لەپێناو سەربەخۆیی نیشتمانەکەی بەرەنگاری گەورەترین دەسەڵاتداری سەرەتای سەدەی بیستەم، کۆلۆنیالیزمی بریتانیا بووەوە، ئەو شارەی رۆڵەکانی تێکۆشەری، لە زیندانەکانی رژێمی گۆڕبەگۆڕی بەعسی داگیرکەر، بەچەپڵەلێدان و خوێندنی سروودی **"ئەی رەقیب"**، بەرەو پەتی سێدارە دەچوون. ئەو سلێمانییەی کە بەدرێژایی مێژووی دروستوونی هەزاران ژن و پیاوی زانا و کەڵەنووسەر و شاعیر و نیشتمانپەروەر و رۆڵەی قارەمانی لێهەڵکەوتووە و، بە خۆشحاڵی و شانازییەوە ژمارەیەک لەم کەسایەتییە پاکژ و سەربەرزانەی سلێمانی، هاورێمن و ساڵانێکە یەکدیدەناسین و، کۆمەڵێکیشیان هاوبیر و هاوخەباتی نەتەوەییم بوون و، هەن. لێ مخابن سەرەڕای بوونی ئەم هەزاران باشانە، زیاتر لە **(60)** ساڵی رەبەقە، شاری سلێمانی لەهێڵی راستینە و نەتەوەیی لادراوە، تۆڕی حیزبایەتی و حیزبپەرستیی باڵی کێشاوە بەسەریدا و، بەناوی **"شارە حەیاتەکە"** و، **"شاری یەکێتی"** و، **"شاری هەڵمەت و قوربانیی"**، رۆڵەی خوێنگەرم و دڵپاک و ناهۆشیاری سلێمانی بە گژ پێشمەرگەی هەموو حیزبەکانی دیکەدا دراوە و، هەزاران رۆڵەی کورد بەدەستی یەکدیی هاتوونەتە کوشتن. دەیان ساڵە بەڕێخستنی فشەکوردایەتی و خۆڵکردنە چاوی سل‌ێمانییەوە، بە درۆشمی درۆزنانەی **"کوردستان یان نەمان"** و، **"کەم ژیان و کەڵ ژیان"**، رۆڵەی ئەم شارە بەکار هێنراوە بۆ پاراستنی یەکپارچەیی عێراقی داگیرکەر. ئیمڕۆکەش شاری سلێمانی بووە بە مۆڵگە و پێگەی بەهێزی نیشتمانفرۆشان و دەزگەی سیخۆریی داگیرکەرانی عێراق و ئێران. ئەرکی نیشتمانپەروەرانی کوردستان بەگشتی و شاری سلێمانی بەتایبەتیی ئەوەیە، بکەونە هەوڵ بۆ تێگەیاندنی خەڵکی سلێمانی و، شارەکە لەم بارودۆخە نانەتەوەیی و پرشەرمەزارییەی تێیکەوتووە، بهێننەدەرێ و، بێدەنگ و بێهەڵویست نەبن.

- - -

له رۆژی 16ی مانگی ئەگۆستی 2017 راگەیەندراوەیەکم نووسی بۆ دەربڕینی هەڵوێست و بۆچوونی نەتەوەییەکانی کوردستان لەبارەی راپرسیی سەربەخۆیی کوردستانەوە. پێش بڵاوکردنەوەی ناردم بۆ دەیان هاوبیری نەتەوەیی کە ئێمەیل ئەدرەسەکانیان لەلامە. هەموو هاوبیران جگە لە چەن کەسێ نەبێ، بەرامبەر راگەیەنراوەکە رەزامەندییان دەربڕی و، داواشیانکرد ناویان لەلیستەکەدا دابنرێت. دوای کۆکردنەوەی ناوێکی زیاتر بە لیستەکە، رێکەوتی 26/8/2017 راگەیەندراوەکەمان بڵاوکردەوە و، ناردیشمان بۆ کاناڵی **"رووداو"**، کە بڵاویانەکردەوە. ئەندامانی پێشووی پاسۆک، وەک هاوبیران **هەڵۆ بەرزنجی و پشکۆ ئەمین و بەختیار شەمەی** و چەندانیتر لە ئەورووپا، لەنێوخۆی وڵاتیش هاوبیرە دڵسۆز و خەمخۆرەکەی کوردستان **حەمەرەشی هەرەس** دەورێکی گەورەیان بینی لە هاندانی جەماوەری کوردستان، کە گوێنەدەنە پرۆپاگەندەی زورناژەنەکانی داگیرکەران و بڕیارێکی بوێرانە و هۆشیارانە بدەن بۆ رزگارکردنی خۆیان لە کۆیلەتی و بەدرۆشمی پیرۆزی **"بەڵێ بۆ سەربەخۆیی کوردستان"**، بەرەو سندووقەکانی دەنگدان بچن. لەنێو هاوبیراندا ژمارەیەک نووسەر و زانا و کەسایەتیی نەتەوەیی و خاوەنئەزموون وەک هاوبیران **کامیل ژیر، دوکتۆر حسێن خەلیقی، حەکیم کاکەوەیس، حەمەڕەشی هەرەس و دوکتۆر محەممەد مەحوی** و دەیانیتر لەگەڵ ناردنی راگەیەندراوەکە بۆیان، پشتیوانیی خۆیانیان بۆ راپرسیی سەربەخۆیی کوردستان دەربڕی و، بەدڵنیاییەوە بوونی ناوەکانیان لە لیستەکەدا کارکردی هەبوو بۆ سەر ئەو بەشە لە چینی لاوان و خوێندکاری کوردستان، بەتایبەتیی لە ناوچەی سلێمانی، کە بەرادەیەکی زۆر کەوتبوونە ژێر کاریگەریی پرۆپاگەندەی نەیارانی سەربەخۆییەوە و، لەنێوان **"ئا"** و **"نا"** دا مابوون و نەیاندەزانی دەنگ بەکامیانبدەن.

لەم پێوەندەدا بەپێچەوانەی چاوەڕوانی وتێرادیویی هەزاران ولاتپارێزی کوردستان، رێبهەڵوێستیی **هاوبیران جەمال نەبەز و عەبدوڵلا پەشێو** بوو. دوو هاوبیر و زانا و خاوەنپێگەی رۆشنبیری و جەماوەریی نەتەوەکەمان، بە هەزاران کەس لە کوردستان و لەدەرەوە، چاوەڕێی هەڵوێستی ئەم دوو بەڕێزەیاندەکرد. لەبارەی مامۆستا نەبەزەوە، دوای سیانزەساڵ پێوەندیی گەرمووگوڕ و هاوکارییەکی بەنرخ و نەتەوەیی لەگەڵی (2011-1998)، وەک ئاماژەیەک، بەشێ لە بەرهەمی ئەو پێوەندییە هێژا و بەنرخەش دەیان نامە و چاپکردنی پێنج بەرهەمی و رێکخستنی سێ کۆنگرەی "کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان" و، گێرانەوەی تێروتەسەلی بیرەوەری و بابەتی زمانەوانی و باسی کەسایەتیی سیاسی و نەتەوەیی و، روانگە و بۆچوونی مامۆستا **"تۆفیق وەهبی" و، "ژنەراڵ مەلامستەفا بارزانی"** و بنەماڵەی **"حوزنی و گیوی موکریانی"** و، مێژووزانی گەورەی کورد ،دوکتۆر **جەمال رەشید** و دەیانیتر و، سەرکردەکانی ئێستێی کوردستان و، گێرانەوەی نوکتە و قسەیخۆش، کە بەزۆریی لەسەر قسەخۆشەکانی **"مامۆستا بەشیر موشیر"** بوون. گەلێجاریش دەیگوت: **"بریا ئێمە چەن ساڵی**

زووتر یەکمانناسیبا، دەمانتوانی زۆر کاری باشتر بکەین...". هەزار مخابن ئەو ساڵە گرنگانە لە ژیانی من کۆتاییهات، ئەویش بە هۆی هێندێک گیروگرۆی تایبەت بە نێوخۆیی **"کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان"** و، هەڵبژاردنی بێدەنگی و بێهەڵوێستیی دوکتۆر جەمال، لەباتی چارەسەرکردنی ئەو ئاستەنگانەی رێیان لەگەشەی کۆنگرە گرتبوو، پشتگیریکردنی لە تاکەکەسێ لەبەرامبەر داخوازیی رەوا و نەتەوەیی دەیان هاوبیری کۆنگرە، هۆکاربوون لەوازهێنانی من و دەیان هاوبیری دیکە و، هەڵوەشاندنەوەی کۆنگرە. لەبەر ئەوە رێمنەدا بەخۆم لەبارەی راپرسییەوە قسەی لەگەڵ بکەم و، هەڵویستی بزانم، هاوکات بە زانینی بێهەڵوێستییەکەشی بەرامبەر پرسی سەربەخۆیی کوردستان، خەمباربووم، چۆنکە کاک جەمال نەبەز ساڵانێکی زۆرە داوای ئەنجامدانی رێفراندۆم و مافی چارەنووسی کورد دەکات، کەچی لە ساتوکاتی ئەنجامدانی راپرسییدا بێدەنگ ما.

لەبارەی **مامۆستا عەبدوڵلا پەشێو**، وابزانم زیاتر لە بیست ساڵە پێوەندیمان هەیە و، سەرەتای پێوەندیشمان دەگەڕێتەوە بۆ ساڵانی نەوەدەکانی سەدەی رابردوو، گۆڤاری کۆنگرەم دەردەکرد و، لەڕێگەی پۆستەوە ژمارەکانی کۆنگرەم دەنارد بۆی. لەگەڵ تێپەڕبوونی مانگ و ساڵ پێوەندیی نێوانمان گەرموگورتر بوو. مامۆستا پەشێو یەکیکە لە دڵسۆزانی نیشتمان و، ئاگاداری پێگەی جەماوەری و خۆشەویستییەکەی هەین لەنێو چینی رۆناکبیر و خوێندەواری کوردەواریی. لەبارەی راپرسیی سەربەخۆیی باشووری کوردستانەوە، وەک هەمیشە تەلەفۆنم کردبۆی و، دوای چاکوچۆنی، سەرزارەکیی پشتیوانیی خۆی بۆ راگەیەندراوەکەی هاوبیرانی نەتەوەیی دەربڕیی، لێ پێیباشنەبوو، ناوی لەلیستەکەدا بنووسرێت. لەبارەی ناوەرۆکی راپرسیی سەربەخۆیی باشووری کوردستانەوە، ئەو پێیوابوو مەسعوود بارزانی راستناکا و، رێفراندۆم بەڕێوەناچێ و، دەستی رژێمی ترکی لەپشتە و بەتەمان ناوچەی بندەسەڵاتی پارتی وەک ئەمارەتێکی سەردەمی عوسمانلی لێبکەن کە لەلایەن ترکیاوە بەڕێوە بچێت. هاوکات لەگەڵ پەرەسەندنی چالاکییەکانی راپرسی و دەنگدانەوەی لە میدیای ناوچەکە و لە جیهان و هاتووچۆی پەیتاپەیتای کاربەدەستانی رژێمەکانی داگیرکەر بۆ پێتەختی ولاتەکانیان، چەن جارێکیتریش پێوەندیم گرت لەگەڵی و، تەنانەت نامەی ژمارەیەک لە مامۆستایانی وڵاتپاریزی رۆژهەڵاتی کوردستانیشم ناردبۆی کە نووسیبوویان: **"مامۆستا عەبدوڵلا پەشێو بۆ دەنگی نییە و، بۆچوونی لەسەر رێفراندۆم چییە؟"**. جگە لەوە لە ئەورووپاش چەندین هاوبیر و خەڵکی وڵاتپاریز پرسیاریاندەکرد بۆچی ناوی عەبدوڵلا پەشێو و جەمال نەبەز لەلیستەکەدا نییە؟ بەڵام مخابن ئەمیش وەک کاک جەمال نەبەز نەیتوانی هەست بە گرنگیی ئەو پرسە مێژووییە بکا و بە ئەرکی مێژووی و نەتەوەیی خۆی هەستێت، کە بەدڵنیاییەوە پشتگیرییان لە رێفراندۆم بەتایبەتیی لە ناوچەی سلێمانی کارکردی زۆری دەبوو. لێرەدا بیری وتەیەکی کاک جەمال نەبەز کەوتمەوە،

هەموو جارێ دەیگوت: **"ئێمە بە تەنیا هیچ نین و هیچمان پێناکرێ و، پێکەوە شتین و، پێکەوە دەتوانین کاری گەورە بکەین".** بەڵام بەداخەوە لە کرداردا وتەکەی خۆی نەهێنایەجێ.

دوورەپەرێزی و بەتەنێ چالاکینواندنی کەسایەتیی نەتەوەیی و خاوەنپێگەی جەماوەریی، لەکورتماوەدا دڵی کەسەکە بە خەبات و چالاکییەکەی خۆشدەکا، بەڵام لەدرێژخایەندا زیان بەرەوتی خەبات و بیری نەتەوەیی گەلەکەی دەگەیەنێ، چۆنکە بە قسەونووسینەکانی، بیری رزگاری و سەربەخۆییی دەخاتە دڵ و مێشکی گەلەکەیەوە و، خەڵکێک هاندەدا بەرەنگاری داگیرکەران و زۆردارانی ببنەوە، ئەوجا لەباتی ئەوەی دەزگە و ناوەندێکی نەتەوەیی سازکا بۆی و، سەرپەرشتیی خەباتی گەلەکەی بگرێتە ئەستۆ، کەچی لەکاتی راپەڕینی گەلەکەی، لێدەگەڕێ حیزبەکانی نانەتەوەیی ببنە خاوەنی، ئەمیش دەبێتە تەماشاچی و لەدوورەوە بۆیاندەڕوانێ و، دەڵێ: **"حیزبەکانمان بەکرێگیراون و، گەلەکەشمان ناهۆشیار و دواکەوتووە!".** واتە بە داگیرکەر و حیزبی نانەتەوەیی و کوردی نەتەوەییەوە، پێکەوە دەستیانهەیە لە خولقانی ئەم چارەرەشییە قووڵ و پانووبەرین و درێژخایەنەی وەک مۆتەکە باڵی بەسەر کوردستاندا کێشاوە. داگیرکەران بە ئارەزووی خۆیان، چ کات و رۆژێ پێیانخۆشبێ، کورد جێنۆساید دەکەن و، ئەوی سووکایەتی و بێرەوشتییە بەرامبەری دەیکەن، حیزبەکانی گەورە و بچووک و راست و چەپیشی بەکوشتن و فرۆشتنی دەدەن، نەتەوەییەکان و بەناو رۆشنبیرانیشی بە ناهۆشیار و دواکەوتووی دەدەنە قەلەم!! ئەوی خۆی بە کورد دەزانێ و پێیوایە دڵسۆزی گەلەکەیەتی و، بیری ئازادی و سەربەخۆیی کوردستان لە مێشکیدایە، با بۆ جارێکیش بووە، کتێبەکەی **"مناحیم بێگین"** بەناوی **"راپەڕین"** بخوێنێتەوە کە چۆن خەباتیانکرد و، چلۆن توانییان دەوڵەتی **ئیسرائیل** دامەزرێنن، ئەوجا دڵنیام بە حیزبی و ناحیزبی و، بە نەتەوەیی و نانەتەوەییەوە شەرم لە خۆمان و لەو کاروکردەوەماندەکەین کە نێومانناوە **"خەبات بۆ کوردستان!!"**. لێرەدا وەک ئاماژەیەک بۆ رۆڵی ئازادیخوازان و ناودارانی دنیا لە رزگارکردنی گەلەکەیان، دوو کەسایەتیی سیاسی گەورەی جیهان، **نێلسن ماندێلا** و **مهاتما گاندی** وەک نموونە دێنمەوە، بە چوونەنێو خەڵکی خۆیان و بە رێکخستنکردنی راپەڕینی گەلەکانیان، گەورەتر بوون و. بوون بە مێژوو، گەلی خۆشیان بە سەروەری و سەربەخۆیی گەیاند.

راپرسیی سەربەخۆیی کوردستان، لە رۆژی 25/9/2017 بەڕێوەچوو. ئەم رۆژە لای هەر کوردێکی پاک و نیشتمانپەروەر بوو بە جێژن و بۆنەیەکی پیرۆزی نەتەوەیی. زیاتر لە سێ ملیۆن کورد بەشای و لۆغان و بەپۆشینی جلوبەرگی کوردی و بە ئالای کوردستانەوە بەرەو سنووقەکانی دەنگدانچوون. گەلی کورد لە باشووری کوردستان لەم رۆژە پیرۆزەدا، بەدەنگی **"بەڵێ بۆ سەربەخۆیی کوردستان"**، لە داگیرکەرانی کوردستان و دنیایان گەیاند، نەتەوەی کورد وەک هەر گەلێکی دیکەی سەر خڕۆکی زەوی هۆشیارە و،

شایانی بندەستیی نییە و، خوازیاری ئەوەیە ببێت بە خاوەنی خاک و نیشتمانی خۆی. هاوکات بەم سەرکەوتنە مێژووییە، یەکەمین وتاکە دەسکەوتی نەتەوەیی زیاتر لە چارەکەسەدەیەک دەسەڵاتدارێتیی هەرێمی کوردستانیان تۆمار کرد. لەم پێوەندەدا مەسعوود بارزانیی وەک رێکخەر و کارگێری پرسی سەربەخۆیی، دەوری سەرەکیگێرا و، بەم کارەی لاپەڕەیەکی پرشنگداری خستە نێو مێژووی دەیان ساڵەی خەباتی سیاسیی خۆیەوە. بە دڵنیاییەوە ئەگەر خیانەت و کێشەی وا گەورە نەدەبوونە رێگر لەبەردەم راگەیاندنی سەربەخۆیی، جگە لەوەی مەسعوود بارزانیی وەک دامەزرێنەری دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستان شانازییەکی مێژوویی بۆخۆی تۆماردەکرد، نەتەوەی کوردیش لەدوای سەت ساڵ کۆیلەتی و جێنۆسایدی بەردەوامی رەگەزی و خاک و سامان و کانزای بەئازادی و سەربەخۆیی شاد دەبوو.

ئەوەی کە مەسعوود بارزانیی دەیتوانی پێش رێفراندۆم بیکا و نەیکرد، دەتوانین لە چەن خاڵیکدا تیشک بخەینەسەریان. کاک مەسعوود لەماوەی بوونی بەسەرۆکی هەرێمی کوردستان، نەیتوانی لای تێکڕای دانیشتووانی کوردستان ئەو باوەڕ ومتمانەیە دروستکات، حیزب و رێکخراوە و دانیشتووانی کوردستان بەچاوێ تەماشادەکات، زیاتر لایەنگیریکردنی پارتی پێوە دیاربوو، رەنگە ئەمەش هۆیەک بوویێت کە پشتی بە زانیاری و لێکدانەوەی راوێژکارانی حیزبەکەی بەست و، چوار راوێژکاری زانا و سیاسەتزان و نیشتمانپەروەری خاوەنئەزموونی ناحیزبیی لەدەوری خۆی کۆنەکردەوە. چۆنکە راوێژکاری حیزبیی، هەرچەن قسەی باشیش بکا، دیسان لەژێر کاریگەریی بەرژەوەندیی خۆی و حیزبەکەیدایە و هەموو کاتێ لەنێو حیزبەکەی، بیرێکی وا بەلای پاراستنی پێگە و جێ و ڕێی خۆی. هەرچی زانا و دڵسۆزان و نیشتمانپەروەرانی کوردستانە، هەر لە سەردەمی دامەزرانی **"هەرێمی ئاسایش"**وە، تکا و داوایاندەکرد، وتاریاندەنووسی و، لە رێگەی راگەیەنەگشتییەکانەوە هاواریاندەکرد، هەڵێکە، هەڵکەوتووە و لەدەستیمەدەن! بەڵام کاک مەسعوود ئامادەنەبوو، بۆ جارێکیش لەگەڵ ئەم کەسایەتی و کوردە خاوەنئەزموون و دڵسۆزانە بە ئاشکرا، یان بە نهێنیی کۆبێتەوە و، گوێ شل کا بۆ سەرنج و وتەکانیان. کاک مەسعوود تەنانەت لەڕێگەی هەر ئەو راوێژکارانەیەوە، قسەی نێزیکترین دۆستی یەکێتی و یەکێ لە هاوڕی هەرەکۆن و نێزیکەکانی **جەلال تالەبانی** نەبیست، کە لەدۆخی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان و وابەستەیی کووری ئەم حیزبە بە ئێرانەوە تێبگا و بیر لەچارەسەرێکی گونجاو بکاتەوە و، نەتەوەییەکانی کوردستان و جەماوەری کوردستان لەدەوری خۆی کۆکاتەوە، بۆ ئەوەی بتوانێ لەئەگەری پیلانگێڕیی داگیرکەران لەڕێگەی یەکێتی و حیزبی دیکەی کوردییەوە، کارەساتی وەک 16/10/2017 ڕوونەدا. مەبەستم لەو دۆست و هاورێکۆنەی یەکێتی و جەلال تالەبانیی، **"سەلاح موهتەدی"** یە، کە رێکەوتی 26ی نۆڤەمبەری 2014 لەوتووێژی لەگەڵ کەناڵی **NRT** وتی: **"... قەت لەسەردەمی دەسەلاتی مامجەلال دا، پێوەندی یەکێتی و ئێران هێندە گەرموگور وپتەو نەبووە. چۆنکە یەکیتی لەنیوخۆیدا ناکۆکی**

هەیە و زەعیف بووە. چۆنکە فەرماندەی سوپای پاسداران دێت بە یەکێتی نیشتمانیی دەڵێ، ئەو باڵەیان وابکا و ئەو باڵەیان وا بکا و ئەتۆ مەکتەبی سیاسی بەو، ئەتۆ سکرتێر بەو، ئەتۆ ببە بە رەئیس جمهور و ئەتۆ مەبە! ئەگەر کار گەیشتە ئەوە، مەعنای ئەوەیە دەسەلاتی تەواوی پەیداکردووە. لەزەمانی مامجەلال دا ئەوە هیچ مومکین نەبوو، دەستێوەردانەبوو......".

لەپێوەندیی لەگەڵ ئەمریکا و وڵاتانی رۆژاڤا، مەسعوود بارزانی و دەوروبەرەکەی خوێندنەوەیەکی بابەتانە و زانستانەیان نەبوو، لەناخی سیاسەتی بەرژەوەندخوازیی رۆژاڤا تێنەگەیشتبوون، کە هەموو شتێک و هەموو وادە و بەڵێنێ دەکەنە قوربانی ئابووری و بەرژەوەندیی خۆیان. بارزانیی باوەڕیوابوو، دوای راپرسیی، هەر هەڕەشە و مەترسییەک لەلایەن ئێران و عێراق و تەنانەت ترکیاشەوە بەرەورووی کوردستان بێتەوە، ئەوا ئەمریکا و وڵاتانی رۆژاڤا ناچاردەبن کوردستان بپارێزن! بەڵام بینیمان وادەرنەچوو، سوپای ئێران و عێراق بەبەرچاوی کاربەدەستی سیاسی و فەرماندە و سەربازی ئەمریکا لەعێراق، پەلاماری کەرکووک و ناوچەکانی دیکەیاندا و داگیریانکرد و، تێکرای وڵاتانی بەرەی هاوپەیمانێتیی دژ بە داعش، بێدەنگمان. ئەمەش دیسان ئەم راستینەیەمان پێدەڵێتەوە، کورد لەپێش هەر لایەن و دەولەتێک، دەبێ پشت ببەستێ بە هێزوتوانای خۆی و یەکگرتوویی خۆی بپارێزێ، ئەوجا دەتوانێ خۆی و نیشتمانەکەی لەبەرامبەر هێرش وپیلانگێڕیی داگیرکەراندا بپارێزێ و، دنیای دەرەوەش حسێبی بۆ بکا.

هەڵەی دیکەی مەسعوود بارزانیی، نەناسینی کەسایەتی و بیروباوەڕی سیاسیی جەلال تالەبانی و بنەماڵەکەی و حیزبەکەی بوو. پاش رووخانی رژێمی سەدام، کەوتە دوای تالەبانی و شانبەشانی ویی، دانەدانە خشت و بەردی کۆشکی عێراقی رووخاوی بەئارەقەی نێوچاوان و بە خوێنی رۆڵەی کورد لەسەر یەک دانایەوە. هێشتا لەناخی بیری رەگەزپەرستیی عەرەب بەرامبەر نەتەوەکانی دیکە و، بەتایبەتیی کورد، تێنەگەیشتبوو. کاتێک بەخۆدا هاتەوە، ئەو رۆژ و مانگ و هەل و دەرفەتە زێڕینانەی بۆ کورد هەڵکەوتبوون، لەدەستچووبوون و، هەوڵی ئازادی و سەربەخۆیی کوردستان گەیشتبووە دواچرکەساتەکانی. سەرەرای ئەوەش، ئەنجامدانی سەرکەوتووانەی راپرسیی سەربەخۆیی کوردستان، کە لەلایەن مەسعوود بارزانییەوە پشتگیری و پێداگریی لەسەرکرا و، گوێنەدایە هەڕەشە و گورەشەی داگیرکەران و، داوای ئەمریکا و رۆژاواشی بەهێندنەگرت، هۆکاربوون لە بەڕێوەچوونی راپرسیی لە رۆژ و وادەی خۆیدا، وەک بەڵگەیەکی مێژوویی دەمێنێتەوە و، لەداهاتووشدا کورد دەتوانێ پشتی پێببەستێ و سەربەخۆیی خۆی رابگەیەنێت!.

لە دۆخی دوای راپرسیی و، داگیرکردنەوەی بەشێکی زۆری خاکی کوردستان لەلایەن ئێران و عێراقەوە، پێویستە مەسعوود بارزانیی وەک سەرۆک و رێکخەری پرسی سەربەخۆیی کوردستان، خۆی لە کێشە و ناکۆکییەکانی ئابووری و مووچە و بووجەی نێوان کوردستان و بەغدا نەگەیەنێ، چۆنکە هەرچییەک بڵێت لە

گەورەی و پیرۆزی سەربەخۆیی کوردستان کەمدەکاتەوە و، کەسایەتیی خۆشی دەشکێنێ. ناوچەی رۆژهەڵاتی ناڤین بەردەوام لە ئالوگۆڕ و گۆرانکاریدایە و، دیارنییە مل بەکوێوە دەنێ. لەبەر ئەوە با رێبەر و نیشتمانپەروەرانی راستینەی کوردستان، کەسایەتی و هێزوتواناکانیان بپارێزن بۆ سەرهەڵدانەوەی هەلێکی دی، ئەوکات دەستی هەر کەس و لایەنێک بشکێنن و زمانی ببڕن جارێکیتر باسی **"برایەتی"** و، **" عێراقی وەکیەک" و، "ئاشتی و دێمۆکراسی" و "فیدەڕاڵی"** بکاتەوە. قاچی ئەو خاین و نیشتمانفرۆشانە بشکێنن، دیسانەوە بێنەوە مەیدان و بیانەوێ کورد بخاپێنن و، بەدرۆشمی بریقەدار و ناتەوەیی زنجیری کۆیلەتی بخەنەوە ملی گەلی کوردستان.

دوای خیانەتەمێژووییەکەی باڵی نیشتمانفرۆشانی نێو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هێرشی بەربلاوی داگیرکەران بۆ نەهێشتنی **"حکوومەتی هەرێمی کوردستان"** و، ئەو سیاسەتەی رژێمی بەغدا ئیمڕۆکە بەرامبەر کورد و دەسەڵاتی کوردی پێڕەویدەکات، بریتییە لە سووکایەتی و شکاندنی کەسایەتی و "ڤین" (ارادە)ی کورد و، برسیکردن و ناچارکردنی کورد بە دەسپانکردنەوە بۆ پارە و نان، لەبری ئەوە وازهێنانی لە مافە سیاسی و نەتەوەییەکانی. هەروەها سوپای عێراق لە چواردەوری سنوورەکانی کوردستان جێگیربێتەوە. حیزبەکانی کوردستانیش لە بەرامبەر بەغدا، وەک سەردەمی رژێمی بەعس، ببنەوە بە چەن حیزبێکی کارتۆنیی گوێرایەڵ و بێچەک و چاوبەزێر و چاولەدەستی بەغدا. لەبەر ئەوە لێرەوە، قۆناخێکی سەخت و دژوار بۆ حکوومەتی هەرێم دەستیپێکردووە، کە ئەو نەختە دەسکەوت و دەسەڵاتەی ماویەتی، لەبەرامبەر بەغدا و داگیرکەرانی ترک و ئێران، بیپارێزێ، بۆ ئەمەش خەباتێکی چڕ و زانستانەی دیپلۆماسی لەگەڵ ئەمریکا و ئەورووپا و، زەقکردنەوەی هێژمۆنی و مەترسیی ئێران و ترک لە ناوچەکە، دەتوانێ زۆر کاریگەربێت، نەک دانووستان لە گەڵ بەغدا و، ژەندنەوەی بەیتوبالوورەی پشتبەستن بە یاسای عێراق!!

لێرەوە تەوەرێکی دیکە دەکەینەوە و، لەوە دەدوێین بۆچی خیانەتی گەورەی 16/10/2017 روویدا!؟ چۆن تاکێکی کورد، بنەماڵەیەک، یان حیزبێکی سیاسیی کوردی دەوێرن و رێ بە خۆیاندەدەن بێترس و دڵەراوکێ و سزادانی گەل، بێترس لە ئاوڕووچوونی خۆیان و بنەماڵە و منداڵیان، خاک و نیشتمانی خۆیان تەسلیمی رژێمێکی داگیرکەر بکەن. چۆن دەتوانن بزاڤی بەشێکی نیشتمانەکەیان تێکبشکێنن و ببن بە کەواسۆری بەرلەشکری داگیرکەر؟ بۆ وەرامی راستی ئەم پرسیارە ئەگەر بە چەن وشە ئاماژەیپێبکەین و، بەکورتی باسیبکەین: "دیاردەی قیزەونی جاشایەتی و نیشتمانفرۆشیی، لەنێو فەرهەنگی کۆمەڵگەی کوردەواریی جێکەوتووە. بەواتایەکیتر، فەرهەنگی کۆمەڵگە، رێیدا هەر دیاردەیەک بێتەنێو ژیانییەوە، ئەوا جێدەکەوێ و، تێکەڵای فەرهەنگی دەبێت". بەڵام ئەگەر بمانەوێ بە دوورودرێژتر لەسەرییڕۆین، ئەوا دەبێ لاپەڕەکانی سەدەی (20) و، سەردەمی **شۆرشی ئەیلوول** هەڵدەینەوە، کە دیاردەی جاشایەتیی لە عەشیرەت و

تاکی کوردەوە گوێزرایەوە بۆ رێکخراوەی سیاسی لەلایەن دەستەیەک ئەکادمی و خوێندەواری کوردەواریی بەناوی **"مەکتەب سیاسیی پارتی دیمۆکراتی کوردستان"** بە سەرۆکایەتیی **برایم ئەحمەد** و **تاڵەبانی** یەوە. ئەم دەستەیە، جاشایەتییان تیۆریزەکرد، بەرەنگ و درۆشمی بریقەدار و خەڵکخڵەتێنەوە جلێکی تازەیان کرد بەبەری جاشایەتیدا و، رەوایەتییان پێدا. لەژێر سێبەر و چەتری داگیرکەردا خۆیان بە خاوەنی شۆرشێکی پێشکەوتنخواز و مۆدێرن و دژ بە کۆنەپەرستی و عەشیرەت ودەرەبەگ دایەقەلەم. فشەکوردایەتییەکیان خستەڕێ و، بە شمشێری داگیرکەر و بەدەستی خۆیان، بیری رزگاری و سەربەخۆیی کوردستانیان وەک لەشێکی بێسەر لێکرد. لەدوای هەرەسهێنانی شۆرشی ئەیلوولیشەوە، بە **یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان** و **پارتی دێمۆکراتی کوردستان** و، هەموو ئەو حیزبانەی دوای ئەمان دامەزران، بە ئاشکرا و نهێنیی لە گەڵ داگیرکەران دەستیانتێکەڵکرد و، بوون بە سیخور بەسەر یەکەوە و، بوون بە جێبەجێکەری پیلانی داگیرکەران، لەدژی حیزبی نێوچەی خۆیان و، بزووتنەوەی پارچەکانی دیکەی کوردستان. داتاشینی درۆشمی قەبە و چەوت و سەرلێشێوێن و، زماندرێژی و رووداماڵدراویی لەتایبەتمەنییەکانی ئەم خێڵە سیاسییە نانەتەوەیی و نیشتمانفرۆشانەیە. دەتوانێ لە یەک ئان و سات و رۆژدا پێوەندییی بە دوو یان سێ داگیرکەری کوردستانەوە ببەستێ و لای خەڵکیش، پێوەندیی حیزبێکی دیکە بە داگیرکەرێکەوە لەقاو بدا و، حەیای و ئاورووی بپێوە نەهێڵێ. ئەم چەشنە سیاسەتکردنە، دوای دەیان ساڵ وەک ژنەسۆزانییەکان، پەردەی شەرمیانی داماڵیوە و، لەپێوەندیی نهێنییەوە بووە بە پێوەندیی ئاشکرا و لەنیوەی شەودا دەبنە بەلەدیرێ و، لەشکری داگیرکەران رادەکێشنە سەر شاروگوند و دانیشتووانی ولاتەکەیان و، گوێنادەنە دەسدرێژی و داگیروتالانکردنی نیشتمانەکەیان، **"دێژئاسا"**، ئەمەش بۆیە دەکەن، کۆنەنەیارە کوردەکەیان سەرنەکەوێ و، ئەمان بەسەریدا سەرکەون و، بە چاوی خۆیان کەوتن و شکانی کوردی هاورەگەز و هاوخوێن و هاوچارەنووسی خۆیان ببینن. ئەم چەن دێرەی سەرەوە **پێ کێ کێ** ش دەگرێتەوە، دەسگەیەکی کارتۆنیی داناوە بە ناوی **"کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان"**، ساڵی جارێ یان دوو جار کۆیاندەکاتەوە و، شتێ بلاودەکەنەوە و، دوو سێ رۆژێ لە میدیای پێ کێ کێ وە باسی کۆنگرەی نەتەوەیی و یەکێتیی نەتەوەییی کورد دەکەن، بەلام ئەندامانی خۆی بەبیری دژایەتیکردنی **"دەوڵەت نەتەوە"** و سەربەخۆیی کوردستان پەروەردەدەکات. کۆنگرەی نەتەوەیی دامەزراندووە، بەڵام لەگەڵ تاکەحیزبێکی کوردستان هاوکار و تەبا نییە، لەبری ئەوە لەگەڵ **"حەشدی شەعبی"** و سوپای **عێراق** هاوکاریدەکات، وەک سالانی پێشووتریش لە گەڵ ئێران و سووریا و **"حیزبوڵلای لوبنان"** هاوپەیمانبوو، نێویشینابوو **"بەرەی دژ بە ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستیی لە رۆژهەلاتی ناڤین!!"**، بێئەوەی سووریا و ئێران حسێبی "پوولێکی قەڵب" بۆ ئەو هاوپەیمانێتییە بکەن پێ کێ کێ بانگەشەی دەکردبۆی. پێ کێ کێ هەروەها لایەنێکبوو لە پیلانە نانەتەوەییە مێژووییەکەی 16ی ئۆکتۆبەری ساڵی

رابردوو. باسی یەکێتیی نەتەوەیی دەکا و، لەگەڵ پارتی وحکوومەتی هەرێمی کوردستان، کێشەی **"شەنگال"**ی تا ئاستی شەڕی نێوخۆیی برد و، بەتەمابوو بیکات بە **"کانتۆن"** ێکیدی، کەچی سووک و هاسان و بەدەسومشتاقکردن و ماچووموچ و ماڵئاوایی گەرم تەسلیمی سەربازی عێراق و هێزی حەشدی شەعبی کردەوە. بەشەرم و شوورەییدەزانێ لەژێر ئاڵای کوردستاندا یەک چرکە راوەستێ، بەڵام ئامادەیە لەسەر بنکەکانیدا ئاڵای عێراق و سووریە هەڵدا و، لەژێر ئاڵای ئەو رژێمە داگیرکەرانەدا راهێنانی سەربازیی بە لاوانی کورد بکات. ئەم قسانەم بەواتای لەسەر کردنەوەی پارتی نییە، ئەوی خۆی بەکوردێکی دڵسۆز بزانێ و، کەرامەتی بێت، دوای ئەم هەموو کارەساتەی لەسایی حیزبایەتییەوە بەسەر کورد و نیشتمانەکەیدا هێنراوە و دەهێنریت، حیزبایەتیی ناکات. ئەوی خۆی بە نەتەوەیی بزانێ، خۆی نابەستێتەوە بە حیزبێکی سەر بە وڵاتێکی داگیرکەرەوە و، بەئاشکرا و بێئەملاوئەولا، داوای سەربەخۆیی بۆ گەل و نیشتمانیدەکات. بەڵام پارتی هەرجییەکی کردووە و دەیکات، بەئاشکرایە و، لە هەموو لایەکیشەوە وەک چیرۆکی **"مەڕ و بزنەکە!"**، لەقاویدەدەن و، زمانیشیاندرێژە و، بەمەش توانیویانە خۆڵ بکەنە چاوی بەشێکی رەشەخەڵکەکە و، بەکاریان بێنن و، گەورەترین زیانیش لە یەکێتیی کورد و لە بیری پیرۆزی سەربەخۆیی کوردستان بدەن.

جا ئەم فەرهەنگی نیشتمانفرۆشییە، کە لەلایەن حیزب و رێکخراوی سیاسییەوە لەنێو کۆمەڵگەداجێکەوت، مێژوویەکی زیاتر لە سێ چارەکە سەدەی هەیە و، لە گەڵ فەرهەنگی لەمێژینەی راهاتن بە کۆیلەتی و بندەستیی لەلایەن هەموو چین و توێژەکانی کوردەوارییەوە یەکیانگرت و، لەئاکامی ئەو تێکەڵبوونەدا، بێهەستی و خەمساردی و بێدەنگیی جەماوەری کورستان بەرامبەر تاوانی داگیرکەران و نیشتمانفرۆشانی لێخولقا. ئەگەرچی بیری ئازادی و رزگاریی لەناخی هەموو کوردێکدایە، لێ لەبەر ئەوەی سەدان ساڵە کورد بندەستی داگیرکەرانە و، سەدان ساڵیشە خیانەت لە خۆیی دەبینێ، ئەمەی وەک چارەنووس قبووڵکردووە. هەر لەبەر ئەمەشە لەبەرامبەر داگیرکەر و نیشتمانفرۆشانیدا، خۆی بێدەسەڵات و لاواز دەبینێ و، جگە لە پرتەوبۆڵە و جنێویکی ژێر لێو، چ کاردانەوەیەکی دیکەی نییە. دوای داگیرکردنەوەی کەرکووک و خیانەتی گەورەی بنەماڵەی تالەبانیی لە شانزەی ئۆکتۆبەری ساڵی رابردوو، چەن خۆپێشاندان لە کوردستان کرا؟ لەلایەن ئەو زیاتر لە دووملیۆن کوردەی لە دەرەوەی وڵاتن، کە 95%ی لە مێوانی و لەدانیشتنی ماڵییەکدا، بەدەم خواردنی گەرم و خواردنەوەی ساردەوە، شرۆڤەی بارودۆخی کوردستان دەکەن، مێشکی یەکدەبەن و تیۆری و فەلسەفە دەگرنە یەک، چەنجار و لەچەن وڵات خۆپێشاندان کرا؟ نەتەوەییەکانی کوردستان چەن وتار و سەمینار و خۆپێشاندان و کەمپین و تۆماری واژۆیان لەدژی تاوانباران خستەڕێ و، ناردیان بۆ نیشتمانفرۆشان و بۆ هەموو لایەنێکی پێویست!؟ هیچ! هەر هیچ نەکرا! لەبری ئەوە، لەسەر هەرای مووچە، کە ئەویش هەر بە پیلان و فیتی داگیرکەران بەڕێوەچوو، خەریکبوو ئەو

لەتەدەسەڵات وماڵۆچکەیەی کورد لە هەولێریش ماوە، بە تەواوەتیی کاولیکەن و، لەسەرئێشەی دەسەڵاتی کوردی بەیەکجارەکیی رزگاربین و، بستێ خاک بەدەس کوردەوە نەمێنێ و، ببینەوە بە چوارپارچە بندەستەکە و، بە شانازییەوە لای بێگانە و دنیای دەرەوە بیڵێینەوە: **"ئێمە گەورەترین نەتەوەی بندەستی جیهانین!!"**.

لەدۆخی ئێستا و بەم هەموو کێشە و ئاستەنگانەی دوای خیانەتە مێژووییەکەی بنەماڵەی تالەبانی سەریانهەڵداوە، گێرانەوەی ئەو نێوچانەی لەدەسدراون و بەربەرەکانێکردنی **هێرۆخان** و ئەو تولەوتووتکانەی وەک **باڤڵ** و **ئالا تالەبانی** و **ئاراس و لاهوور** و ئەوانەی دیکەیان لەپاش جەلال تالەبانی و برایم ئەحمەد بەجێماون کارێکی ئەستەم و دژوارە. چۆنکە بەبوونی دەستەیەک درۆزن و هەلپەرست و بەردەست و، بەرماوخۆری وەک **مەلابەختیار** و **مەحموو سەنگاوی** و **وەستا رەسووڵ** و **سەعدی پیرە** و سەدانیتری بەناو سەرکردە و سەرلشکر و سەرتیپ و قەڵەمبەدەس و میدیاکار و ئەندام حیزبی و ئاسایس و دەیانهەزار هێزی چەکدار دەورەیان داون و، جمگەکانی دەسەڵاتی ئابووری و پووڵ و هێزی چەکداریان لەژێردەستدایە، سووک و هاسان وازیلێناهێنن و، دەسبەرداری دەسەڵاتیان نابن. جگە لەوەش دوو رژێمی داگیرکەری ئێران و عێراقیشیان لەپشتە و، بەدڵنیاییەوە لەبەرامبەر هەر دژایەتیکردنێ، پاریزگارییان لێدەکەن. ئەوجا بەم خەمساردی و بێهەڵوێستییەی لەنێو نەتەوەییەکان و جەماوەری کوردستان بەگشتیی دەبیندرێ و، تەنانەت بوونی کەسانێکی خاوەنویژدان و ولاتپارێزی وەک **"نەجمەدین کەریم"** و، **"کۆسرەت رەسووڵ"** و ژمارەیەک کادر و پێشمەرگەی نێو یەکێتیی، چ دەور و کارکردێکی نابێ. چارەسەری بنەڕەتیی بۆ نەهێشتنی تۆوی جاشایەتی و خیانەتکاری لە هەموو کوردستان، پێویستی بەراپەڕینێکی جەماوەرانەی نەتەوەیی هەیە کە بناخەی شوورەوقەڵای پرشەرمەزارییان لەبەریەک هەڵتەکێنێ و، بناخەی شۆرشێکی خاوێن و نەتەوەیی داڕێژرێت. بۆ ئەمەش لەسەرەتاوە پێویستە نەتەوەی کورد بگاتە ئەو ئاستە لە هزر و هۆشیاریی نەتەوەیی، رێز لە جاش و نیشتمانفرۆش نەگرێ و، وەک باکتریا و خۆرەی نێو کۆمەڵگە لێیان بڕوانێ. بگاتە ئەو ئاستە لە هۆشیاریی نەتەوەیی، هەر کەس و لایەن و حیزبێ، دروشمی **"پێکەوەژیان و دێمۆکراسی"** و **"کۆنفێدراڵی رۆژهەلاتی ناڤین"** و **"فێدەراڵی"** و **"برایەتیی نێوان گەلانی سەردەست و نەتەوەی بندەستی کورد"** یدابەگوێیدا، دڵنیابی و بزانێ، خاین و درۆزن و هەلپەرستە و لەپێناو بەرژەوەندیی خۆیدا، دەیەوێ چارەنووسی گرێداتەوە بە چوارچێوەی وڵاتانی داگیرکەرەوە. لێرەدا مەبەست تەنیا حیزبەکانی باشوور نییە، حیزبەکانی سەرتاسەری کوردستان بەگشتی، هەر کامەیان، بەهەر نێو و دروشمێکەوە، چارەنووسی نەتەوەکەی گرێبدا بە چوارچێوەی وڵاتانی داگیرکەرەوە، هیچ گومانی نەبێ و، دڵنیابێ خاین و خیانەتکار و نیشتمانفرۆشە. دروشمی پێکەوەژیانی **خودموختاری** و **ئۆتۆنۆمی** و چەپی و شۆرشگێریی،

مێژووییەکی بێئەنجامی زیاتر لە حەفتاساڵەی هەیە، فیدراڵییەکەی باشووریش وا زیاتر لە چارەکەسەدەیەکی تێپەڕکرد، چەندینجار کورد لەسایی ئەم درۆشمە نانەتەوەییانەدا جێنۆسایدکراوە. حەفتاساڵە ئاواتی ئەم حیزبانە نەهاتەدی کە رژێمێکی دێمۆکراتی لە پێتەختی وڵاتانی داگیرکەر بهێننەسەرکار و، بە دڵنیاییەوە دەیان حەفتاساڵی دیکەش رۆڵەی کورد بەکوشتن بدەن، ئەو ئاواتەیان نایەتەدی. پێرەوکردنی ئەم بیرە چەوتە زۆر گران لەسەر نەتەوەی کورد کەوتووە و، خەریکە لەنێو خوێنی خۆیدا نوقمدەبێ. کاتی هاتووە دڵسۆزانی راستینەی کوردستان و وەچی هۆشیار و مرۆڤی خاوەنویژدان و خاوەنکەرامەتی کورد، بکەونەخۆ، کوردستان لەژێردەستی ئەم چلکاوخۆر و مارودووپشکانەی نێوخۆ و رژێمەکانی داگیرکەری مرۆڤخۆر و دڕندەی رزگاربکەن و، نەتەوەکەیان لە فەوتان و قەلاچۆی زیاتر بپارێزن!

-------- -------- -------

پاشگوتنێکی پێویست!

چەن رۆژێ دوای ئەنجامدانی سەرکەوتووانەی راپرسیی سەربەخۆیی باشووری کوردستان، راگەیەندراوەیەکم نووسی بەناوی **"پیرۆزباییىنامە و ئاماژەیەک بۆ دۆخی پرمەترسی و چارەنووسسازی دوای راپرسیی، لەلایەن ژمارەیەک لە هاوبیرانی نەتەوەیی و نیشتمانپەروەرانی کوردستانەوە!"**. دوای پەسنکردنی لەلایەن هاوبیران و، کۆکردنەوەی واژۆ بەهەوڵی دڵسۆزانەی **هاوبیران پشکۆ ئەمین و حەمەڕەشی هەرەس و هەڵۆ بەرزنجی**، نێزیکەی (400)،

واژۆکۆکرایەوە. لەبەرایییەکەیدا ناوی (250) کەس‌مان نووسیبوو، ڕێکەوتی 7ی ئۆکتۆبەری 2017 لەسەر تۆری ئینتەرنێت بڵاوکرایەوە و، نێردراش بۆ دەیان ماڵپەڕ و کەناڵی تەلەفزیۆنی. سەرقاڵی نووسینی کۆی ناوەکان بووم، لەناکاو، هەواڵی بوومەلەرزەئاسای هەرزانفرۆشییەکەی کوردستان لەلایەن بنەماڵەی تالەبانییەوە، ناخی من و هەموو کوردێکی هەژاند و، جارێکیتر ناهومێدی و بێهیوایی باڵی بەسەر کوردستاندا کێشایەوە و، داگیرکەرانیش بەکەیخۆشییەوە پەیامی سەرکەوتنیان نارد بۆیەک و، پیرۆزباییشیان لەهاوکارییە مێژووییەکەی دەستەودایرەی نیشتمانفرۆشانی نێو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کرد. هەزارمخابن خیانەتە پڕ شەرمەزاری و مێژووییە، هاوکاتبوو لەگەڵ سووتانی کەمپیوتێرەکەم و، بەجارێ لەدەنگوباس و پێوەندیی دابڕام. جگە لەوەش خەموپەژارەیەکی وا قووڵیش مێشک و جەستەمی داگرتبوو، هەتاکوو ماوەیەک کاریکردبووە سەر خەون و خواردنیشم. مانگونیوێک دوای تێپەڕبوونی کارەساتی هەرزانفرۆشکردنی نیوەی خاکی باشووری کوردستان، یەکێ لەهاوبیرە هەرە نیشتمانپەروەر و خۆشەویستەکانم بەناوی **"ڕێبوار نەڵاسی"**، کە چەن ساڵێکە لە وڵاتی بلژیک دەژی، لەپێوەندییەکی تەلەفۆنی کە بوومان پێکەوە، جەخت و پێداگریی کرد بە کڕینی کامپیوتێرێکی تازە بۆم. دیارە لە بارودۆخی ژیانی ئەم دوورەولاتییەم دەزانێ و، خۆشی بە کرێکاریی ژیانی خۆی و خێزانی دابیندەکا. پارەی داتایەکی ناردبۆم، دوای کڕینی دەستمکرد بەنووسینی ئەم بەرهەمە و بەهاوکاری و پشتگیریی دڵسۆزانە کاک ڕێبوار ئەم بەرهەمە توانی ڕووناکی ببینێ و، بخرێتە بەردەستی خوێنەرەوەی هێژا و وڵاتپاریزی کورد. هێژای گۆتنە، سەرەتای ئاشنایەتی و پێوەندیم لە گەڵ هاوبیر ڕێبوار نەڵاسی، دەگەڕێتەوە بۆ سەرەتای مانگی گوڵانی ساڵی 2005 کە کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان رادیۆیەکی دامەزراند (24) سەعات لەسەر سەتەلایت دەستی بەوەشانکرد. کاک ڕێبوار ئەوکات لە باشووری کوردستان دەژیا و، لەگەڵ هاوڕێیانی گوێبیستی رادیۆکە دەبن. من وەک بەڕێوەبەری دەسگەی ڕاگەیاندنی کۆنگرە، هەموو ڕۆژێ زیاتر لە 14 و 15 سەعات کارمدەکرد، جگە لە کاری رادیۆ، هەروەها بەڕێوەبردنی سایتی کۆنگرە و، دەرکردنی گۆڤاری کۆنگرە و، تایپ و ئامادەکردنی ژمارەیەک لە بەرهەمەکانی دوکتۆر جەمال نەبەز وەک پەرتۆک، لەگەڵ زۆر کۆبوونەوەی نێوخۆیی و لەگەڵ لایەنەکان و، هاوکاریی دڵسۆزانەی **هاوبیران شوان بەرزنجی و هاوسەری بەڕێزیان شیلان بەرزنجی (خەڵکی سلێمانی‌ن)،** کە لایەک لە ماڵەکەی خۆیان لە نۆروێژ کردبوو بە ستۆدیۆ و، زۆربەی وتووێژ و خوێندنەوەی پەیام و وتارەکانیان ئەنجامدەدا، توانییان خزمەتێکی گەورە بکەن. جگە لەم دوو هاوبیرە بەڕێزە، هەروەها هاوبیر **"گۆران دەرگەزێنی" (کە ئەمیش هەر خەڵکی سلێمانییە)، وێژەری رادیۆکە بوو، بەدەنگە زوڵاڵ و پڕهەستەکەی، دەورێکی زۆر باش و بەرجاوی دەگێڕا.** ئیتر دوای چوونی هاوبیر ڕێبوار و بنەماڵەکەی بۆ ترکیا، راستەوخۆ پێوەندییانگرت لە گەڵم و، ئەو پێوەندی و هاوبیریتییە ماوە و ئێستەش بەردەوامە. جگە لەم هاوبیرە خۆشەویستانەی

نێومبردن، هەروەها لە کۆنگرەدا دەیان هاوبیری دڵسۆز لەنیوخۆ و لە دەرەوەی وڵات لە کۆمیتە و شانەکاندا ڕێکخرابوون. چەندین کەسایەتیی خاوەنبیروباوەڕ و پاگژ و زانای کورد لەرادیۆی کۆنگرە وتووێژیان لەگەڵدەکرا، یان وتار وبەرهەمەکانیان دەنارد بۆ گۆڤاری کۆنگرە. لەنێویاندا **دوکتۆر حسێنی خەلیقی، مامۆستا عەبدوڵڵا پەشێو، مامۆستا محەممەد شەیدا، دوکتۆر جەمال نەبەز، دوکتۆر کوردستان موکریانی، دوکتۆر موزەفەر پەرتۆماه، دوکتۆر جەمال رەشید، یاساناس و نیشتمانپەروەر کامیل ژیر، ولاتپارێزی ناسراو و فەرماندەی کۆچکردوو سەرهەنگ چیا، سدیق بابایی، دوکتۆر موعتەسەم تاتایی** و چەندین نیشتمانپەروەری دیکە و، هەروەها وتووێژکردن لەگەڵ سیاسەتکاران و سەرۆکایەتیی حیزبەکان، بەشێکی ئەو بەرنامانە بوون لە رادیۆ و گۆڤاری کۆنگرە و لەسایتی کۆنگرەدا بلاودەکرانەوە. لە سکاندیناڤیا کۆمیتەیەکمان پێکهێنابوو، زۆربەی کاروچالاکییەکانی کۆنگرە لەدەرەوەی وڵات لەڕێگەی ئەم کۆمیتەوە بەڕێوەدەچوو. لەساڵی 2003 وە لەگەڵ هاوبیران دوکتۆر حسێن خەلیقی و دوکتۆر موزەفەر پەرتۆماه و شێخ لەتیف مەریوانی و محەممەد قورئانی چەن جارێ قسەمانکرد لەبارەی پێکهێنانی لقی کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان لە رۆژهەڵاتی کوردستان. بۆ ئەمەش واڕێککەوتین دوکتۆر موزەفەر لە ئەمریکاوە بێتە لەندەن، من و **دوکتۆر خەلیقیش لە نۆرویژ و سویدەوە بچینە لەندەن و، لەوێ چاومان بە شێخ لەتیف و محەممەد قورئانی** بکەوێ و، لە نووسینگەی کۆنگرە کۆببینەوە بۆ لێدوان و قسەوباسی پێویست بە بابەتەکەوە. لەمبارەوە لە گەڵ سەرۆکی کۆنگرە کاک **جەواد مەلا و دوکتۆر جەمال نەبەز و برووسک ئیبراهیم** بەرپرسیاری پێوەندیی دەرەوەی کۆنگرە و چەن هاوبیرێکیتریش قسەمکردبوو. **دوکتۆر حسێن خەلیقی** مامۆستای پێشووی زانستگەی تەورێز و کەسایەتیی ناسراوی رۆژهەڵات و خاوەنپێگەی جەماوەریی بەرین و، دوانزە ساڵێکیش ئەندامی سەرۆکایەتیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان بوو. **دوکتۆر موزەفەر پەرتۆماه** ئەندامی دامەزرێنەری کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان، فیزیکزان و ماتماتیکزانی گەورەی نەک هەر کوردستان، بەڵکوو لەهەموو رۆژهەڵاتی ناڤینیشدا، بلیمەتی وا دەگمەن بوو، ماوەی 22 ساڵ لە ئەمریکا لە "ناسا" کاریدەکرد و بەرپرسیارەتیی بەشێکی ئەو نێوەندە زانستییە گەورەی لەئەستۆ بوو. **شێخ لەتیف مەریوانیی** ئەندامی دامەزرێنەری کۆنگرەی نیشتمانیی کوردستان و، لەبنەماڵەناسراوەکانی ناوچەی مەریوان و ئەندامی پێشووی پەرلەمانی **"سێنا"** ی سەردەمی پاشایەتیی بوو. من دڵنیابووم لەوەی بەبوونی ئەم هاوبیرانە و بوونی **هاوبیر حەمەی قورئانی** وەک سیاسەتکار وپێشمەرگەی دێرین و خاوەن پێگەی کۆمەڵایەتیی، هەروەها ئەو ئەندام و لایەنگرانەی لە شارەکانی سەردەشت و بانە و سنە و سەقز و بۆکان و مەریوان لەدەوری کۆنگرە کۆببوونەوە. دەتوانین بیری نەتەوەیی لە رۆژهەڵات پەرەپێبدەین و، دەسگەیەکی نەتەوەیی دامەزرێنین رۆڵی گەورە بگێرێ لە پێشخستنی ئامانجەکانی سیاسی و نەتەوەیی لەو بەشەی نیشتمان. لەلایەنی

دیپلۆماسیشەوە هومێدی ئەوەماندەکرد بەو پێوەندی و دۆستایەتییەی دوکتۆر موزەفەر لەنێو کاربەدەستانی ئەمریکادا هەیەتی، دەتوانین پشتیوانییەکی دارای و سیاسی بۆ نێوەندە نەتەوەییەکە سازبکەین. لەپێوەندییەکی تەلەفۆنی لە گەڵ دوکتۆر موزەفەر، پرسیاری کاتی هاتنەکەیم کرد بۆ لەندەن؟ وتی: ناسازم، دەچمە دوکتۆر دوای وەرگرتنی چارەسەری پزیشکی، ئاگادارتدەکەمەوە. دوای دووحەفتە تەلەفۆنیکرد، وتی: **"ئەوا لە نەخۆشخانەوە تەلەفۆندەکەم. زۆر بەداخەوە تووشی خۆرە (شێرپەنجە)ی ریخۆلە هاتووم. دیارە چەن ساڵێکە ئەو نەخۆشییەم لەگەڵە، دەبێ چاوەڕوانبم، بزانم تاکوو کەی لێرە دەبم!".**

لەوە بەدواوە پێوەندیشمان کەمیکرد، چۆنکە لە نەخۆشخانە بوو، نەمدەتوانی راستەوخۆ ژمارەکەی بگرم. دوای شەش مانگ مانەوە لە نەخۆشخانە، بەهۆی تەشەنەسەندنی نەخۆشییەکەی، نەیانتوانی پێشی لێبگرن و، دواجار تەلەفۆنیکرد و وتی: **"رۆژانێکی کەم لە ژیانم ماوە. بەداخەوە نەمانتوانی ئەوی مەبەستمانبوو، لە کۆنگرەکەدا جێبەجێبکەین. بۆ دواماڵئاوایی دەچمەوە بۆ شاری سنە. ماڵئاوا و، هیواموایە ئێوە تەمەندرێژبن بۆ خزمەتی سەربەخۆیی کوردستان!".** فرمێسک بە چاومدا هاتەخوار. گریام بۆ لەدەسدانی ئەو زانا نیشتمانپەروەرە، بۆ لەدەسدانی پرۆژەکەمان، بۆ لەدەسدانی زانا و دڵسۆزانی گەلەکەمان بەهۆی نەبوونی دەوڵەتی کوردییەوە، خزمەتی بێگانەدەکەن و، بەهەناسەساردی لە هەندەران سەردەنێنەوە. **دوکتۆر موزەفەر رۆژی 14/2/2006 لەشاری نیویۆرک لە ئەمریکا کۆچیدواییکرد.** پرسەنامەکەی لە گۆڤاری "کۆنگرە" ژمارە (37) ی مانگی مارچی 2006 بڵاوکرایەوە. دوای لەدەسچوونی دوکتۆر موزەفەر، جەن جارێ لەگەڵ دوکتۆر خەلیقی قسەمانکرد، ئەو پێیوابوو بوونی دوکتۆر موزەفەر بۆ ئەو پرۆژەیە زۆر گرنگبوو، بەبێ ئابوورییەکی باش و میدیا و پشتیوانییەکی دیپلۆماسی کارەکە سەرناگرێت.

بەدرێژایی ساڵانی 2000 بۆ 2010 لەگەڵ هاوبیرانی لەندەن هەوڵێکی زۆردرا بۆ چالاکترکردنی کۆنگرە لە هەموو ئاستەکان، گرنگترینی ئەو هەوڵانە بیری پێکهێنانی کۆمیتەیەک بوو لەندەن، کۆبوونەوە بگرێ و لێکۆڵینەوە لە بەڕێوەچوونی ئەرکەکان بکا و، لەلایەنی سیاسی و دیپلۆماسی و دارایی و رێکخستن و چالاکیی نەتەوەییەوە چالاکتر بێت. نووسینگەی کۆنگرە لە لەندەن لەلایەن کۆمیتەوە ببرێبەڕێوە. کلیل و کردنەوەی نووسینگە و **پێوەندیی دیپلۆماسی و دارایی کۆنگرە و، کردنەوەی رادیۆ و تی ڤی و، رێکخراوەی مافی مرۆڤ و، کۆمەڵەی رۆژاڤای کوردستان و، حکوومەتی رۆژاڤای کوردستان و، تیپی فوتباڵی کوردستان** لە لەندەن کە کاک جەواد بەتەنیا خۆی سەرۆکیانبوو، لە هیچیەکێکی ئەمانەش جێگرێکی نەبوو، با کۆمیتە لێیان بەرپرسیار بێ و کاک جەوادیش سەرپەرشتییان بکات. ئیشەکان

به هەرەوەزی بکرێن نەک تاکەکەس. بەڵام هەزارجار مخابن هەرچی رەنجماندەدا دەبووەوە بە رەنجی کاورای "پیوازفرۆش". رۆژی 14/9/2009 **کۆنگرەی (6) ی کۆنگرەی نیشتمانیی** لە لەندەن بەڕێوەچوو. دوو رۆژ پێشی کۆنگرە بۆ داڕشتنی بەرنامەی کاری کۆنگرەکە و، دوای کۆنگرەش دوو رۆژ لە لەندەن مامەوە و، بەبەشداریی هاوبیرانی زیز و هێشتا نازیز، کۆمیتەیەک پێکهێنرا. کاک جەواد قبووڵی کرد دانەیەک کلیلی نووسینگە لای خۆی گلداتەوە و، کلیلێکی دیکەش بدات بە هاوبیرانی کۆمیتە. هەموو رۆژانی حەفتە یەکێ لە هاوبیران، دەرگەی نووسینگە بکاتەوە. هیچ ئیشووکارێ بەتەنێ نەکرێ و، کۆمیتە ئاگادار و بڕیاردەر بێت لە بەڕێوەبردنی کاروچالاکییەکاندا. لێ دوای چەن حەفتە هاتووچۆی هاوبیران بۆ نووسینگە و، نەچووبە ژێرباری بڕیارەکانی کۆبوونەوەکە، ئەوەش سەرینەگرت و نووسینگەی کۆنگرە چۆول بووەوە و، کرا بە مووزە و بنکەیەکی فەرهەنگیی بەناوی رۆژاڤای کوردستانەوە. چەن نامەیەک نووسران و، کۆمیتەی سکاندیناڤیاش لەکۆبوونەوەیەکدا داوای چاکسازییەکی بنەڕەتیی کرد. کۆی نامەکان و بۆچوونەکان ماون و لە ئەرشیڤدا پارێزراون. لەگەڵ مامۆستا نەبەز قسەمکرد و، گوتم: "هاوبیران، مامۆستا محەممەد شەیدا، شێخ لەتیف مەریوانی، کاک محەممەد قورئانی، سابیر کۆکەیی، شێروان رەشید، و، هاوبیرانی دیکەش لە لەندەن گلەیی زۆریان هەیە لەشێوازی کارکردنی سەرۆکی کۆنگرە. بەداخەوە رەخنەش بەجۆرێکیتر لێکدەداتەوە. ئەو هاوبیرانە هەموو دڵسۆزی کۆنگرەن و، حەز بە گەشەی کۆنگرە دەکەن. بەو شێوەیە کاک جەواد کاردەکات، زەحمەتی چەن سالەمان دەبێت بەهیچ. تکایە خۆت قسەی لە گەڵ بکە. لە لەندەن لەگەڵ هاوبیران کار بکا، نەک بەتەنیا. با کۆنگرە بە کردەوە دەستەی سەرۆکایەتیی هەبێ و، کارەکان دابەشبکرێن. ئەوە باشنییە تەواوی ئەرک و کارەکان لەسەر شانی کاک جەواد کەڵەکەبووە، دیارە ماندوودەبێ . جاریوایە چەندین رۆژ نووسینگەی کۆنگرە دادەخرێت، چۆنکە کاک جەواد نەخۆشە یان کاری دیکەی هەیە ....!". دوکتۆر جەمال قسەکانمی زۆر پێباشبوو، پێیوابوو سوود و بەرژەوەندیی کۆنگرە لەوەدایە کۆمەڵێک بێنە پێشەوە هاوکاری بکەن، بە تەنیا و بە دوو سێ کەس بەڕێوەناچێت. بەڵام دوای چەن رۆژ لەقسەکەی پەژیوان بووەوە و، گوتیپێم: "کاک جەواد زۆر ماندوو دەبێ و، زۆر کاردەکا، کەس نییە یارمەتی بدات. ئەوانەی لەندەن، کاک گۆران دەرگەزێنی لێدەرچی، هەر قسە دەکەن، راستناکەن! ئەوەتا تۆ بە تەنیا ئەو هەمووە ماندوودەبی، بەڵام بەدەستێ چەپڵەلێنادرێ! کەسێ هاتووە بڵێ با یارمەتیت بدەم؟ هەر قسە ئەکەن. خۆ لە کۆنگرە کاک جەواد گوتی زۆر ماندووە و داوای کرد با کەسێکیتر لەجێی ئەو ئیشەکانی کۆنگرە بکا، ئەی بۆچی کەس دەنگی نەکرد....!؟".

مامۆستا نەبەز وەک کەسێکی زانستکار و شارەزای سیاسەت، زۆر باشدەزانێ لە کۆنگرەیەکدا ئەو ژمارە خەڵکەی وەک مێوان بانگێشتدەکرێن، پێشنیازی ئەوەیان پێناکرێ، وەرن ببن بە سەرۆکی کۆنگرە، چۆنکە

سەرۆک، یان جێگرەکەی ماندوو بوون! هەرجۆرە هەڵبژاردن و لابردن و گۆڕانکارییەک، لە کۆبوونەوەی نێوخۆیی و لەلایەن ئەندامانی ئەو ڕێکخراو و نێوەندەوە دەکرێ و، ئەوی وەک مێوان هاتووە، ئاگای لەنێومالّی ڕێکخراوەکە نییە و، هەموو ئەوانەش وەک مێوان دێنە کۆنگرەیەکەوە، مەرج نییە بیروباوەڕیان لە یەکەوە نێزیک بێت.

لە ژیانی سیاسیمدا سێ جار هەرەسمهێناوە، باشترە بڵێم: هەرەسمپێهێنراوە!. بڕیاری وازهێنانم لە کۆنگرە، سێیەم جارەکەیبوو. کۆمیتەی سکاندیناڤیا و ئەندامانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و، زۆرینەی ئەندامانی لەندەن و ئەورووپا پێکەوە وازیانهێنا، بێئەوەی ئەو بەڕێزانە حسێبی پووشێ بۆ ماندووبوونی چەن سالەیان بکەن. بێئەوەی حسێبی پووشێ بۆ هەڵوەشاندنەوەی کۆنگرە بکەن کە خۆیان دایانمەرزاندبوو. ئامادەنەبوون لە کۆبوونەوەیەکدا گوێشل‌کەن بۆ ڕاوبۆچوونی ئەو کەسانەی متمانەیان پێکردبوون و، لە دەوری ڕێکخراوەکەیان کۆببوونەوە. تەنانەت بە کولتووری **"ئاغا و نۆکەر"** یشیان لە گەڵ نەکردین، لانیکەم ماڵئاوایی بکەن لێمان. ئێستاشی لەگەڵ بێت، وەرامی ئەو پرسیارەی خۆمم دەسنەکەوتەوە، کەسیکی زانستکاری وەک مامۆستا جەمال نەبەز، هۆی ئەو لەسەرکردنەوەی بەرامبەر کاکە جەواد لەسەر چیبوو!؟

لەبەر پیرۆزیی ڕێبازەکەمان و، باوەڕ و متمانەی هاوبیرانی سکاندیناڤیا بەرامبەر یەک بوومان، کە ئەویش دوای چەن ساڵ کاروخەباتی نەتەوەیی هاوبەش دروستببوو، دوای وازهێنانمان لە کۆنگرە، هەموو مانگێ جارێ کۆدەبووینەوە و، زیاتر لەوە دەدواین کە لەمەودوا چبکەین و لەچ ڕێگەیەکەوە درێژەبدەین بە خەباتی نەتەوەییمان.

لەوەرزی پایزی ساڵی 2011 بەڕێزێ بەناوی **"مستەفا شەمامی"** لە **سپانیا**وە تەلەفۆنیکرد بۆم، ئەوکات لە **نۆروێژ** دەژیام. کاک مستەفا شەمامی خەڵکی شاری **"سەردەشت"**ە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. دوای هەواڵپرسین و ناساندنی خۆی، گوتی: "ڕێکخراوەیەکیان دامەزراندووە بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان و، ڕۆژی یەک سەعاتیان لە کاناڵی **"KBC"** گرتووە بە کرێ و، لە داهاتوویەکی نێزیکیشدا کاتەکەی زیاتردەکەن. لە گەڵ هاوڕێیانمان چەن جارێ گوێمان لە قسەو بۆچوونەکانی تۆ گرتووە و نووسینەکانی تۆیشمان خوێندووەتەوە، ڕێزمان هەیە بۆ بیروباوەڕ و بۆچوونت، پێمانباشە ئەگەر بەباشیبزانی لەگەڵمان هاوکارییکەی!

منیش سوپاسی متمانەی خۆی و هاوڕێیانیم کرد و، گوتم: "ئامادەم لە تەلەفزیۆکەتاندا هاوکاریتان بکەم بەڵام مەرجم ئەوەیە، بەرنامەیەکی سەربەخۆ بەرمبەڕێوە، پێوەندی بە سیاسەت و بۆچوونی حیزبەکەتانەوە نەبێ. مەبەستم ئەوەیە، لەنێو بەرنامەکەی مندا پڕۆپاگەندەی حیزبیی نەکرێ. هەروەها سانسۆر نەخەنە سەر ناوەڕۆکی بەرنامەکانم. هەرچییەک هەیە وەک خۆی بڵاویکەنەوە! ئەویش قبووڵیکرد و گوتی: خۆت بە

خاوەنی کاناڵەکە بزانە و، چۆنت پێباشە، خۆت بڕیار لەسەر بەرنامەکەت. ئێمە دەسناخەینە نێو بەرنامەی تۆوە!".

بەدرێژایی تەمەنم نێوی مستەفا شەمامیم نەبیستبوو، بەدوو جار تەلەفۆنکردن ڕێککەوتین. تەلەفۆنم کرد بۆ زۆرینەی هاوبیران **کاک کامیل ژیر، کاک عەبدوڵلا پەشێو، دوکتۆر حسێن خەلیقی، دوکتۆر کوردستان موکریانی و دوکتۆر جەمال رەشید، کاکە حەمەڕەشی هەرەس، مامۆستا محەممەد شەیدا** و چەندین زانا و سیاسەتکار و هاوبیری دیکە، لەبارەی تی ڤی کەوە قسەم لەگەڵ کردن، هەموویان بەباشیانزانی و، بەڵێنی هاوکاریشیاندا پێم. **مامۆستا عەبدوڵلا پەشێو** نێوی هاوبیران **حەکیم کاکەوەیس و هەڵۆ بەرزنجی و پشکۆ ئەمین** و جەن کەسێکیتری ناردبۆم. ئەوجا لەگەڵ هاوبیران **ڕێبوار نەڵاسی لە بەلژیکا و، کەژاڵ مەرزبان و رزگار موکری لە شاری ترۆندهایمی وڵاتی نۆروێژ، لەگەڵ هاورێ میرووی و هاوسەرەکەی (بەیان محەممەدزادە)** قسەمکرد، ئامادەبوون وەک هاوکار و پێشکێشکاری بەرنامەکە یارمەتیم بدەن و، پێکەوە بووین بەدەستەی ئامادەکار. مستەفا شەمامیم ئاگادارکردەوە، ئەوانیش لۆگۆی بەرنامەکەیان ئامادەکرد و، لەسەر پێشنیازی من نێومانناا بەرنامەی **"ڕۆناهی"**.

ڕێکەوتی 18/9/2012یەکەم بەرنامەی ڕۆناهی بڵاوکرایەوە. دەستەی ئامادەکار، لەسەر ئەرکی خۆیان ڤیدیۆکامێرای باشیان کڕی و، بەشداری و هاوکاریمان پێکەوە هەمووی خۆبەخشبوو، ئامانج بڵاوکردنەوەی بیری نەتەوەیی بوو لەڕێگەی ئەو کەنالەوە. هاوبیرانی دەستەی ئامادەکار، لایەکی نێوماڵی خۆیان کرد بە ستۆدیۆیەکی گچکە بۆ ئەنجامدانی وتووێژەکان. پێوەندی و پرسیارەکانم ڕێکدەخست بۆیان، ئەوانیش وتووێژەکەیان ئەنجامدەدا. توانیمان دەیان بەرنامەی باش و بەپێز بڵاوبکەینەوە. لە نێوخۆی ولات تادەهات خەڵکێکی زیاتر دەبوونە بینەری بەرنامەکەمان. دوای تێپەڕبوونی هەشت مانگ بەسەر پەخشی بەرنامەی ڕۆناهی، لە مێوانی و ئێوارەخوانێکی چەن هاوڕێیەکدا لە شاری لەندەن، کە هاورێی منیشن، باسی تی ڤی کە و بەرنامەکەی ئێمەکرابوو. بەباشیانزانیبوو لەگەڵ منیش قسە بکەن. لەرۆژی دواتردا بە تەلەفۆن لەگەڵ یەکێ لەو هاوڕێیانە قسەمکرد، کەسایەتییەکی سیاسی و خاوەنئەزموون و ناسراوی رۆژهەڵاتی کوردستانە و، لە شاری لەندەن دەژی. لەقسەکانیدا بابەتێکی گێرایەوەبۆم، بووە هۆی شکوگومان لەلام. لەگەڵ دەستەی ئامادەکار قسەمکرد، ئەوانیش رایانوابوو بەرنامەکە راگرین، لەگەڵ ئەوەشدا بڕیاری کۆتاییان بەمن سپارد. بەرنامەکەمان راگرت و، ماڵئاواییم لە کاک مستەفا شەمامی کرد و، زۆر سوپاس‌یم کرد ئەو ماوەیە دەرفەتی پێداین بیروباوەڕی خۆمان بڵاوبکەینەوە. بەرنامەی ڕۆناهی"مان نەورۆزی 2013 راگرت.

دوای تێپەڕبوونی چەن ساڵ، ئەوکات و ئیمڕۆکە و لەداهاتووشدا، سوپاسی ئەو کاک مستەفایە دەکەم، بەخۆرایی و بێ هیچ بەرامبەرێ، ئەو دەرفەتەی پێداین لەڕێگەی کاتی تەلەفزیۆنەکەیەوە، کۆمەڵێک بەرنامەی باش و زانستانە و نەتەوەیی بڵاوبکەینەوە. دوای راگرتنی "رۆناهی"، لەپێشدا، لەگەڵ ژمارەیەک لە هاوبیران، شوان بەرزنجی، حەمەی قورئانی، سێڤر (یۆنس حەمەد)، کاک ئەمین یارسان، هاوری میروویی، کەژاڵ مەرزبان و رزگار موکری هەروەها لەگەڵ رێبوار نەڵاسی لە بلژیک و، ئاریا موکریانی لە کەنادا، بیرورامان گۆرییەوە لەبارەی کردنەوەی تەلەفزیۆنێ کە راستەوخۆ لەلایەن نەتەوەییەکان و بەناوی نەتەوەییەکانی کوردستانەوە بەرنامەکانی پەخش بکات. بۆ ئەمەش هاوبیران سمکۆ عەلی و شوان بەرزنجی و ئەمین وەیسی، لەرۆژی 25/8/2013 لە ئۆسلۆوە چوون بۆ شاری **"ماڵمۆ"** لەباشووری وڵاتی سوید و، لەگەڵ کاک **بەهرووز هەمزەیی** خاوەنی کەناڵی **(KBC)** کۆبوونەوە لەبارەی کات و نرخی پەخشی کەنالەکەی. دوای هاتنەوەیان وتیان: رێککەوتووین هەموو رۆژێ نیوەڕوان، دەمژمێر دووانزە بۆ یەک، بۆ ماوەی سەعاتێ کاتمان دەداتێ، بەرنامەی ئەو رۆژەش لە رۆژی دوایی دەمژمێر (9 ی بەیانی) بڵاودەکاتەوە، مانگی بە 1500 دۆلار. لیستێکم ئامادەکرد لە ناوی بەشێ لە هاوبیران و، ژمارەیان گەیشتە (33) کەس. ناوی مامۆستا عەبدوڵڵا پەشێو و دوکتۆر خەلیقی و، ئەو هاوبیرانەی لەسەرەوە نێویان هات و لەگەل چەن کەسێکیتریشم نووسیبوو. زۆرینە ئامادەبوون بەکردەوە پشتگیریی دارایی پرۆژەکە بکەن. مامۆستا پەشێو گوتی، هەموو مانگێ خۆی و هاورێیەکی یەکی سەت دۆلار یارمەتیدەکەن. دوکتۆر خەلیقی گوتی مانگی سەت دۆلار، بەڵام دووانزەکەسێ ئامادەنەبوون بە ناردنی یارمەتی، چەن کەسێک رایانوابوو، کردنەوەی تەلەفزیۆن بەو شێوازە باشنییە و، ئەگەر بووجە و پشتیوانییەکی دارایی باشی لەپشتنەبێ، بەردەوام نابێ و، زیان لە بیروباوەڕەکەش دەدا! کەمیی پشتیوانیی دارایی هاوبیران ناچاریکردین نەوێرین خۆمان لەقەرەی پەخشی بەرنامە لەسەر سەتەلایت بدەین. ئێمە ئامادەبووین خۆبەخشانە و لەسەر ئەرکی خۆمان و لە کات و ژیانی خۆمان بگرین و یارمەتیی مانگانەش بدەین بۆ وەشانی تی ڤی کە، بەڵام بەتەنێ ئێمە بەڕێوەنەدەچوو. پێویستبوو خەڵکێکی زیاتر بێنە پێشەوە و هاریکارمان بن.

تێکرای هاوبیرانم لەهۆکاری وازهێنانی پرۆژەکە ئاگادارکردەوە. پاش ماوەیەک مامۆستا عەبدوڵڵا پەشێو تەلەفۆنیکرد و، وتی، دەسرامەگرە و بەردەوامبە، من هەوڵێک دەدەم، بزانم چیمپێدەکرێت؟ بەداخەوە هەولەکەی ئەویش سەرینەگرت. لەوانەیە ئەم ئاماژەی منی پێناخۆشبێ، یان بەباشییزانێ خۆی هۆکاری سەرنەگرتنی هەولەکەی باسبکات! بەهەرچی چۆنێک بێت، خەبات و چالاکیی هاوبەشی، بەشێ لە نەتەوەییەکانی کوردستان، دوای زیاتر لە دووانزە ساڵ، وەستا و، تاکوو ئێستێ کە لە مانگی گوڵانی 2018

داین، کە دەکاتە شەش ساڵی ڕەبەق، هەر یەکەمان لە ماڵی خۆی دانیشتووە و، لەپشتی شاشەی تەلەفزیۆن و کامپیوتێرەوە، بووینەتە تەماشاچی و، چاومان بڕیوەتە ڕەوتی ڕووداوەکانی کوردستان و، ناوچەکە، کێ سەردەکەوێ و، کێ دەیدۆڕێنێ، کێ ماڵوێراندەبێ و، کێ بەخاوەنماڵدەبێ! دیارە تاکوو ئێستێ براوە هەر داگیرکەران و، نیشتمانفرۆشان بوونە و، دۆڕاوەکەش، هەر کوردەکەیە!

لەکۆتاییدا، ئەم چەن لاپەڕەی لەژێرناوی **"پاشگوتنێکی پێویست!"** دا نووسرا، بۆ ئاگاداربوونە لە خەبات و چالاکیی بەشێ لە نەتەوەییەکانی کوردستان و ئاماژەیەکیشە بۆ سەر گیروگرۆ و، ئاستەنگەکانی سەرڕێی بیری رزگاری و سەربەخۆیی کوردستان. بە لەبەرچاوگرتنی ئەو قەیران و کێشە مەزنە سیاسی و ئاینی و نەتەوەیی و ئابووری و، فەرهەنگی و کۆمەڵایەتییەی لەرۆژهەلاتی ناڤیندایە و، هەموو دنیای بەخۆیەوە سەرقاڵکردووە، بە لەبەر چاوگرتنی ئەو راستییەی کە کوردستان لەنێو چەقی ئەو کێشە و قەیرانە گەورانەدایە، بێگومان ئەو خەبات و چالاکییەی تاکوو ئێستێ لەلایەن تێکرای نەتەوەییەکانی کوردستانەوە کراوە، مۆمێکی داگیرساوی زۆر بچووکی **"گوڵئەستێرە"** ئاسا بووە، لەنێو تاریکەشەوی بێبرانەوەی بیابانێکی هەزاران کیلۆمەتری کاکیبەکایی. نووسینەوەی ئەم چەن لاپەڕەیە لە چالاکیی نەتەوەییەکانی کوردستان، بۆ شانازیپێکردن نییە، بەڵکوو بۆ خستنەڕووی ئەوپەڕی لاوازی و بێدەرەتانیمانە! دڵنیام وەچەکانی داهاتووی کوردستان، چەن سەرۆکایەتیی حیزبەکانی ئەم سەردەمە بەتاوانباردەزانن، هێندە، بگرە زیاتریش رووی رەخنە و گازندەیان لە ئێمە نەتەوەییەکان دەبێ، نەمانتوانی لە ئاست ئەو بەرپرسیارەتییە مێژووییدا بین و، نەمانتوانی لە ناخ و گەورەیی کێشەی کورد تێبگەین و، نەمانزانی زانستانە و لێبڕاوانە پلانی رزگاری و سەرفرازیی نەتەوەکەمان داڕێژین. ئێمەش هاوبەشین لەهەموو ئەو نەهامەتییانەی لەسایی سیاسەتکارانی نەتەوەیی و نانەتەوەییەوە بەسەر گەلەکەمان هاتووە.

پێویستمان بە راچڵەکانێ هەیە هەموو مێشک و جەستەمان بهەژێنێ و، بەئاگابێینەوە و لەناخی ئەو کارەساتە گەورەیە تێبگەین لەسایی کۆیلەتی و ژێردەستییەوە تووشی نەتەوەکەمان بووە. بە ئاگابێینەوە و بەچاوێکی کراوەوە، ئەو زەلکاوە تاریک وقووڵە ببینین کە نێوی کوردستانە و، لەلایەن داگیرکەران و بەدەستی ناوەستایانەی خۆمان و بەپیلانی چڵکاوخۆرانی نیشتمانفرۆشی کورستانەوە سازکراوە، ئەگەر دڵنیابووین ئەوی تاکوو ئێستێ کردوومانە، هیچ دەور و کارکردێکی نەبووە، بەدڵنیاییەوە دەتوانین بڕیارێکی مێژووی و گەورە بدەین و بەکردەوە، نەک بەقسە، پلانی رزگاریی نەتەوەکەمان داڕێژین. ئەوکات پشوودرێژدەبین و، هیچ شتێ ناتوانێ ببێتەرێگر لەبەردەم رێبازی پیرۆزماندا، کە رزگارکردنی نەتەوەیەکی بەکۆیلەکراوی خاوەن نیشتمانێکی دزراوی خاوەن مێژووی هەزارانسالەیە!

سەرچاوە:

1- پەرتۆکی ئێستە و پاشەرۆژی نەتەوەی کورد نووسینی: جەمال نەبەز

2- کۆبەرهەم ژمارە (1) نووسینی: سیروان کاوسی

3- شۆرشی ئەیلوول لە بەڵگەنامە نهێنییەکانی ئەمریکا، لاپەڕە (287) ئامادەکردنی: وریا رەحمانی

4- گۆڤاری "کۆنگرە" ژمارە (32) لاپەڕەی (18) مانگی ئاگوستی 2004

5- (کۆبەرهەم ژمارە 6) لاپەڕەی 306 کۆپلەی (1) دێری 11 بۆ 13 نووسینی: جەمال نەبەز

6 – گۆڤاری "کۆنگرە" مانگی نۆڤەمبەری ساڵی 2004 ژمارە (33) لاپەڕەی (1) و (6) و (26)، وتووێژی سیروان کاوسی لە گەڵ مافناس کامیل ژیر.

7- پەرتۆکی "کۆبەرهەم ژمارە (7) چاپی هەولێر، ساڵی (2007) لاپەڕە (266) نووسینی: جەمال نەبەز

لینکی پێوەندیدار بە بابەتەکەوە:

قسەکانی تاڵەبانی بۆ پێشمەرگە، پێش هێرشکردن بۆ سەر حیزبی شیووعی عیراق:

https://www.youtube.com/watch?v=sx5ItUdtmrU

تاڵەبانی و سەددام حسێن:

https://www.youtube.com/watch?v=t_VoWw3OWio

شەڕی ناوخۆیی:

https://ckb.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%DB%95%DA%95%DB%8C_%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DA%A9%D9%88%DA%98%DB%8C

ماچکردنی دەستی سەرۆکی شاندی ترک و بەخشینی زەویی بە ترکمانەکان لە کۆیە لەلایەن جەلال تاڵەبانییەوە:

https://www.youtube.com/watch?v=ER22XBlH8CA

وتووێژی عەلی کەریمی لەگەڵ برایم ئەحمەد لەشاری لەندەن لەبریتانیا، ڕێکەوتی 28/3/1996 لەبارەی ڕێککەوتننامەی (11) ی ئازاری ساڵی 1970 لەنێوان مەلامستەفا و سەرکردەیەتیی ڕژێمی بەعسی عێراق:

https://www.youtube.com/watch?v=0qcpl9_phQk&t=1427s

قسەکانی مەسعوود بارزانی لەکاتی ٣١ی ئاب:

https://www.youtube.com/watch?v=RkkGnmOKJGQ

سایتی "جێنۆساید کورد"

http://genocidekurd.com/ku/babati/3903

قسەکانی سەلاح موهتەدی لەسەر یەکێتی و ئێران، دوای نەخۆشکەوتنی تالەبانی، لە ڕێکەوتی 26ی نۆڤەمبەری 2014

https://www.youtube.com/watch?v=JoViT-WQUyw

قسەکانی مەسعوود بارزانی لەبارەی سەربەخۆیی کوردستانەوە!

http://www.xebat.net/allartical.php?z=7&l=1

دیمانەی ڕۆژنامەی "خەبات" لە گەڵ سیروان کاوسی، ڕۆژی 9/9/2017 بڵاویانکردەوە:

http://www.xebat.net/detail_articals.php?id=43979&z=11&l=1

دیمانەی بی بی سی لە گەڵ بارزانی ڕۆژی 29/1/2018

/https://www.facebook.com/sulipdk/videos/1973218309662854

ڕاگەیەندراوەی هاوبیرانی نەتەوەیی لەبارەی ڕاپرسیی سەربەخۆیی کوردستان

https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1729751327058221&set=a.115582575141779.11537.100000701107086&type=3&theater

پیرۆزبایینامە و، ئاماژەیەک بۆ دۆخی پرمەترسی و چارەنووسسازی دوای راپرسیی، لەلایەن ژمارەیەک لە هاوبیرانی نەتەوەیی و نیشتمانپەروەرانی کوردستانەوە!

https://www.facebook.com/sirwan.kawsi/posts/1772641529435867

لۆگۆی بەرنامەی رۆناهی و دەسپێکی بەرنامەی رۆناهی:

https://www.youtube.com/watch?v=sAik3DLbrdY

بەشێ لە بەرنامەکانی "رۆناهی"

https://www.youtube.com/user/BernameyRonahi/videos?view=0&flow=grid